

Diecezje łucka i żytomierska w świetle schematyzmu na 1832 rok (3). Duchowieństwo

ks. Jan Szczepaniak

INSTYTUT HISTORII
UNIwersytet Papiński Jana Pawła II
W KRAKOWIE
ORCID: 0000-0001-5365-8146

ABSTRACT

Luck and Zytomiersk dioceses in the light of schematism for 1832 (3). Clergy

We present another text concerning the situation of the Latin Rite Catholic Church in Russia before the fall of the November Uprising, based on schemata, supplemented and verified based on sources (especially visitation records). The previous ones discussed the schematism of the Kamieniec diocese in 1831 and the Lutsk and Zhytomyr diocese in 1832, as well as issues related to the organization of the Lutsk, Zhytomyr and Kamieniec dioceses and the Catholic clergy from Podolia. This text presents the clergy incardinated in the autumn of 1831 in the Łuck and Żytomierz dioceses. Based on schematism, it was established that there were 161 priests in these dioceses at that time, most of whom were involved in pastoral care at parish churches and public chapels. In the first three decades of the 19th century, the number of clergy in Volhynia significantly decreased. In 1801, 329 priests belonged to both dioceses. However, it is worth to remember that at the turn of the 18th and 19th centuries, the chancel of both dioceses was joined by 116 clergymen who had changed from the Greek-Uniate to the Latin rite, due to government restrictions and the lack

of freedom in conducting Catholic pastoral ministry in the Eastern Rite, which resulted in the transition of many Uniate parishes on Orthodoxy. In 1831, 15 priests out of this number were still alive. Thus, In Podolia, in the dioceses of Lutsk and Zhytomyr, there were not enough priests to fill pastoral positions. Most of the priests operating in Volhynia in the fall of 1831 came from the Ukrainian lands, although there were also clergymen from Lithuanian-Belarusian lands. Many of them, choosing the priesthood, chose the Volyn seminaries due to the lack of clergy in both dioceses. The priests who came from Volhynia mainly came from the nobility and obtained secondary education close to their family home. Few of them had a university education and had an academic degree. Usually, those alumni of Volyn seminaries, whom the bishop sent to the Main Seminary in Vilnius and to study theology at the Imperial University, constituted the elite of the clergy. They became members of chapters, officials of the consistory and lecturers of theological seminaries, and in later years provosts and priests in prominent parishes. Half of the described priests lived to the age of 60.

KEY WORDS: Metropolis of Mogilev, Lutsk and Zhytomyr diocese, diocesan clergy in Russia, clergy of Lutsk and Zhytomyr dioceses, Volhynia, Volyn province, Lutsk, Zhytomyr, Borderlands of the Republic of Poland

SŁOWA KLUCZOWE: metropolia mohylowska, diecezje łucka i żytomierska, duchowieństwo diecezjalne w Rosji, duchowieństwo diecezji łuckiej i żytomierskiej, Wołyń, gubernia wołyńska, Łuck, Żytomierz, Kresy Rzeczypospolitej

Zazwyczaj schematyzmy diecezji dostarczają wielu informacji na temat duchowieństwa diecezjalnego, od połowy XIX w. również zakonnego. Na ich podstawie można poznać nie tylko liczbę duchownych, ale także datę urodzenia, ordynowania i śmierci oraz nazwę instytucji, w której przygotowali się do kapłaństwa, dzięki publikowanym spisom alumnów diecezjalnych seminariów duchownych, Seminarium Głównego w Wilnie oraz studentów Uniwersytetu Wileńskiego, Akademii Duchownych w Wilnie i Petersburgu. Jak mieliśmy już okazję zaznaczyć w poprzednich tekstach, schematyzmy diecezji łuckiej i żytomierskiej na lata 1802–1845 zawierają tylko informacje o miejscu posługi duchownych oraz rodzaju powierzonej funkcji. Dopiero od katalogu wydanego na rok 1846 można uzyskać informacje o wieku, latach przeżytych w kapłaństwie oraz czasie pełnienia danej posługi, licząc od nominacji biskupa na zajmowane stanowisko.

Mimo tej ułomności możemy na podstawie schematyzmów zestawić dla każdej parafii katalog duchownych w nich pracujących: plebanów, prepozytów, wikariuszy, kapelanów i prebendarzy. Można również przygotować dla każdego występującego w schematyzmach duchownego tabelę służbową zawierającą miejsce pracy duszpasterskiej wraz z określeniem jej charakteru i czasu.

Takie informacje pozwalają poznać nazwiska duszpasterzy w parafiach oraz określić kontekst czasowy

¹ M. Dębowska, *Diecezje łucka i żytomierska w pierwszych latach istnienia. Wybrane zagadnienia*, Lublin 2014.

i przestrzenny działalności każdego z księży związanych z diecezjami łucką i żytomierską. Badaczom dziejów Kościoła i Kresów, poszczególnych miejscowości i parafii umożliwia to nie tylko poznanie podstawowych informacji o duchowieństwie, ale także zawężenie i sprecyzowanie obszaru dalszych poszukiwań badawczych, trudnych ze względu na rozproszenia, niekompletność źródeł, nie wspominając o wyzwaniach, jakie trzeba pokonać, podejmując się pracy w archiwach za wschodnią granicą.

Mimo tego prace należy sukcesywnie prowadzić, by udostępniać katolikom z Wołynia informacje o historii ich wspólnoty i duszpasterzy. Dla Polaków mieszkających w ojczyźnie teksty o tematyce kresowej są nośnikiem pamięci i tożsamości narodowej, na którą składa się wiedza o dokonaniach Polaków żyjących i pracujących na wschodnich ziemiach Rzeczypospolitej. Pisanie o dziejach Kościoła i duszpasterzach jest tak ważne, gdyż kościoły, klasztory i plebanie, oprócz pałaców i dworów, po upadku powstania listopadowego były jedynymi zorganizowanymi miejscami podtrzymującymi znajomość języka polskiego i kultywującymi polską kulturę, co było fundamentalne dla zachowania polskiej tożsamości narodowej we wszystkich warstwach polskiego społeczeństwa.

Z tego powodu do podstawowej analizy informacji o duchownych zawartych w schematyzmie wydanym na rok 1832 dodajemy biogramy księży w nim występujących. Prace rozpoczęto od stworzenia tabel służbowych na podstawie wcześniejszych i późniejszych schematyzmów diecezji łuckiej i żytomierskiej. Później dane te uzupełniono o informacje pozyskane z zachowanych z tego okresu wizytacji diekańskich i biskupich oraz nielicznej literatury.

Dotychczas duchowieństwu diecezji łuckiej i żytomierskiej poświęciła uwagę p. Maria Dębowska w cytowanej już pracy o początkach diecezji łuckiej i żytomierskiej na przełomie XVIII i XIX w. napisanej jako szeroki komentarz do edycji pierwszego schematyzmu omawianych diecezji wydanego na rok 1802¹. Ta praca

jest kolejnym przyczynkiem do poznania tej grupy społecznej. Istotny jej element stanowi katalog duchownych diecezjalnych i zakonnych występujących w schematyzmie. Dotychczas nie publikowano biogramów duchowieństwa obu diecezji żyjącego w pierwszej połowie XIX w., nie licząc wychowawców i wykładowców seminariów duchownych w Ołyce, Łucku i Żytomierzu, przygotowanych przez Pawła Grabczaka².

² P. Grabczak, *Seminaria duchowne łucko-żytomierskiej diecezji 1798–1842*, Biały Dunajec–Ostróg 2006, s. 319–342.

1. Liczba i kategorie duchowieństwa

Jak już mieliśmy okazję stwierdzić w poprzednich tekstach dotyczących schematyzmu diecezji łuckiej i żytomierskiej na 1832 r., redaktorzy umieścili w nim imiona i nazwiska prałatów i kanoników kapituł, urzędników konsystorskich, wykładowców seminariów duchownych oraz duszpasterzy parafialnych i rektorów kościołów zakonnych. Nie zawsze byli w stanie podać nazwiska odpowiedzialnych za duszpasterstwo przy nieparafialnych kościołach zakonnych, co staraliśmy się uzupełnić na podstawie zachowanych wizytacji z lat 1830–1832. Tak więc katalog duchowieństwa sporządzony na podstawie schematyzmu na 1832 r. obejmuje wszystkich duchownych inkardynowanych do obu diecezji (duchowieństwo świeckie), a także zakonników: plebanów, administratorów i komendarzy przy kościołach zakonnych i parafialnych oraz zakonników odpowiedzialnych za duszpasterstwo w kościołach zakonnych nieparafialnych i zakonników pracujących przy kościołach parafialnych należących do diecezji. Umieszczono w nim również misjonarzy mieszkających w Dąbrowicy i Międzyrzeczu Koreckim oraz pijarów z Zaslavia, ponieważ tylko w tych trzech przypadkach wymieniono w schematyzmie pełną obsadę domów zakonnych. Należy sądzić, że zdecydowano się na to ze względu na szkoły prowadzone przy tych klasztorach.

Ponieważ celem wydania wszystkich schematyzmów pokazujących stan diecezji metropolii mohylowskiej

przed wybuchem powstania listopadowego jest opisane na ich podstawie stanu Kościoła łacińskiego w Rosji przed okresem represji, w dalszej części tekstu zajmujemy się wyłącznie duchowieństwem diecezjalnym, a zakonnym – tylko w koniecznych przypadkach.

Sporządzony na podstawie schematyzmu spis duchowieństwa obu diecezji pozwala nam przyporządkować księży do kategorii związanych z charakterem ich obowiązków. Do pierwszej grupy zaliczono biskupów: ordynariusza, biskupów pomocniczych i emerytowanych. Do drugiej należą rządcy parafii: plebani i prepozyci, administratorzy oraz komendarze. W kolejnej znalazło się niższe duchowieństwo, obciążone obowiązkami duszpasterskimi: wikariusze parafialni, wikariusze katedralni i kolegiaccy, mansjonarze z kolegów istniejących przy obydwu katedrach oraz kapelani – duszpasterze przy kaplicach i filiach, a także prebendarze (altaryści, prepozyci szpitali i promotorzy bractw), zwykle pomagający w pracy duszpasterskiej. Do czwartej grupy zaliczono katechetów (kapelanów szkół). Do piątej – kanoników kapituł katedralnych i kolegiackich, wykładowców seminariów oraz urzędników konsystorskich, na co dzień niemających obowiązków duszpasterskich. Kanoników, którzy posiadali beneficja parafialne i często mieszkali przy w swoich parafiach, dodano do grupy rządców parafii.

By obraz wyłaniający się z tej kategoryzacji pozwalał nie tylko na opisanie tej grupy społecznej, ale również uchwycenie procesów, jakim podlegała, konieczne jest porównanie go do sytuacji z wcześniejszych lat. Pozwala na to schematyzm z 1802 r. ułożony według tych samych zasad, i krytycznie opracowany przez wspomnianą już M. Dębowską.

Tabela 1. Liczba duchowieństwa w diecezjach łuckiej i żytomierskiej w 1801 i 1831 r., w podziale na grupy i kategorie

Grupa duchownych	Kategoria	Liczba duchownych w roku	
		1801	1831
biskupi	ordynariusz	1	1
	biskup pomocniczy	1	1
	inni biskupi	2	
rządcy parafii	plebani i prepozyci	59	55
	administratorzy	4	5
	komendarze	22	20
inni duszpasterze	wikariusze	48	28
	wikariusze katedralni i kolegiaccy oraz mansjonarze	30	23
	kapelani i prebendarze	96	13
nauczyciele	katecheci	1	1
poza duszpasterstwem	wykładowcy, kanonicy, kurialiści	22	14
rezydenci	rezydenci (emeryci)	24	
Razem		310	161

Źródło: *Directorium officii Divini ac Missarum ad usum Diaecesis Luceoriensis pro Anno Domini MDCCCIII, MDCCCXXXII... conscriptum ac editum, Luceoriae* [1801], *Berdiczoviae* [1831]; M. Dębowska, *Diecezje łucka i żytomierska w pierwszych latach istnienia. Wybrane zagadnienia*, Lublin 2014, s. 53–89, 119–171.

Jesienią 1831 r. do diecezji łuckiej i żytomierskiej inkardynowanych było 161 duchownych: 80 z nich było stałymi i tymczasowymi rządcami parafii (49,7%), a 64 (39,8%) zaliczano do duchowieństwa pomocniczego: wikariuszy, mansjonarzy i kapelanów przy kaplicach i filiach. Stałych obowiązków duszpasterskich nie posiadało 14 księży (8,7%), prałatów i kanoników kapituł, wykładowców seminariów duchownych i urzędników konsystorskich, zwykle będących w zaawansowanym wieku. W opisywanym schematyzmie nie określono żadnego z księży jako emeryta, rezydenta lub inwalidy. Zapewne byli oni wikariuszami i mansjonarzami przy parafiach, do których nie mianowano młodszych księży

z powodu ich braku. Do duchowieństwa obydwu diecezji zaliczano także dwóch biskupów, ordynariusza Kaspra Kazimierza Cieciszowskiego oraz biskupa pomocniczego Jana Kantego Podhorodeńskiego.

W porównaniu ze stanem z 1801 r. oznaczało to znaczny spadek liczby duchowieństwa w obu diecezjach. W tymże roku do dyspozycji ordynariusza było aż 310 księży. Parafiami zarządzało 85 z nich (27,4%). Obowiązki wikariuszy, mansjonarzy i kapelanów pełniło 174 duchownych (56,1%), znaczna część z nich (96) była kapelanami przy kaplicach i prebendarzami przy kościołach parafialnych. Obowiązków duszpasterskich nie miało 22 prałatów i kanoników kapituł, profesorów seminariów duchownych oraz urzędników konsystorskich (7,1%). Przy parafiach i klasztorach rezydowało 24 księży emerytów i inwalidów (7,7%). W diecezji mieszkało także trzech biskupów: ordynariusz K.K. Cieciszowski, biskup pomocniczy Jan Chryzostom Kaczkowski oraz emerytowany biskup pomocniczy z Inflant i prepozyt kapituły łuckiej Leon Konstantyn Sosnowski. Czwartym biskupem związanym z diecezją łucką był ordynariusz miński Jakub Ignacy Dederko – prepozyt infułat kapituły kolegiackiej w Ołyce³.

Faktyczną różnicę pomiędzy liczbą duchowieństwa diecezjalnego w 1801 i 1831 r. można poznać po odjęciu od obydwu grup księży latynistów, czyli duchownych unickich, którzy przeszli na obrządek łaciński. W 1801 r. było ich 116, a w 1831 – zaledwie 15. Biorąc pod uwagę księży należących do diecezji łuckiej i żytomierskiej ochrzczonych w obrządku łacińskim, w 1801 r. było ich 194, a w 1831 – 146, czyli w ciągu trzech dekad liczba księży obu diecezji urodzonych w rodzinach katolików obrządku łacińskiego zmniejszyła się o 48.

W duszpasterstwo parafialne zaangażowane było również duchowieństwo zakonne. Nie licząc zakonników obsługujących 37 parafii erygowanych przy ich świątyniach, w 1831 r. przy kościołach należących do diecezji obowiązki podjęło sześciu zakonników. Byli to: Meliton Adamowicz

OFMBern (zastępca administratora w Sokulu), Korneliusz Dargiewicz OFMBern (administrator w Sokulu), Faustyn Malinowski OFMConv (komendant w Koniu-chach), Maciej Massewicz OSA (wikariusz w Torczynie), Dominik Zawadzki OSA (komendant w Łysinie i kapelan w Boromelu) oraz Dominik Zieliński OP (wikariusz w Kołkach). Podobnie było w 1801 r. Przy świątyniach zarządzanych przez diecezję obowiązki duszpasterskie pełniło pięciu zakonników: Kazimierz Łebkowski OSA (kapelan w Biłowie, par. św. Józefa w Zasławiu), Gabriel Drohojewski OCD (administrator w Wyszogródku), Ludwik Stroński SchP (kapelan w Ożyninie, par. Tajgóry), Tomasz Kalewski OP (wikariusz w Ratnie), Eugeniusz Syrkowski OP (wikariusz i altarysta w Stepaniu). Liczba zakonników przy parafiach niezakonnych wzrosła dopiero po kasatach klasztorów i śmierci ostatnich latynistów. Szeregi duszpasterzy uzupełnili wówczas sekularyzowani zakonnicy oraz zakonnicy formalnie przypisani do poszczególnych klasztorów, a pełniący obowiązki wikariuszy, komendantów i administratorów.

2. Biskup diecezji łuckiej i żytomierskiej

Do pierwszej kategorii duchowieństwa należeli biskupi: ordynariusz i biskup pomocniczy. W 1831 r. ordynariuszem obydwu diecezji był bp K.K. Cieciszowski. Nie informuje o tym omawiany schematyzm, ale jego nazwisko można odnaleźć na stronie tytułowej kalendarza liturgicznego. Urodził się on 5 stycznia 1745 r. w Ozorowie, na Mazowszu, w rodzinie szlacheckiej pieczętującej się herbem Kolumna (Roch III). Przygotowywał się do kapłaństwa w rzymskim seminarium Kongregacji Rozkrzewiania Wiary, kształcącym przyszłych misjonarzy. W Wiecznym Mieście przyjął niższe i wyższe święcenia kapłańskie, prezbiterat – 11 marca 1769 r. Po powrocie do Polski otrzymał beneficjum proboszczowskie w Zbuczynie (1770), które połączył z uzyskaną wcześniej kanonią w kolegiacie warszawskiej (1868). 29 czerwca

4 K.R. Prokop, *Sylwetki biskupów łuckich*, Biały Dunajec–Ostróg 2001, s. 169–171.

5 M. Dębowska, *Rządy biskupa Kaspra Kazimierza Cieciszowskiego w niekanonicznej diecezji pińskiej (1795–1798)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2013, t. 100, s. 182–183.

6 *Eadem*, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 13–14.

7 M. Godlewski, *Cieciszowski Kacper Kazimierz* [w:] *Polski słownik biograficzny* [dalej: PSB], t. 4, J. Chwałczewski, I. Dąbrowski (red.), Kraków 1938, s. 38–39.

8 M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 153–154.

9 B. Kumor, *Podhorodeński (Bożydar Podhorodeński) Paweł Łukasz Jan Kant* [w:] PSB, t. 27, Wrocław–Warszawa–Kraków 1983, s. 97.

10 M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 153–154; B. Kumor, *Podhorodeński...*, s. 97–98.

1775 r. papież Pius VI prekonizował K. Cieciszowskiego biskupem tytularnym Theveste i mianował koadiutorem z prawem następstwa ordynariusza kijowskiego Franciszka Kandyda Ossolińskiego. Sakrę biskupią otrzymał 8 października 1775 r. w kolegiacie warszawskiej z rąk bp. ordynariusza poznańskiego Andrzeja Stanisława Młodziejowskiego. Po śmierci bp. F. Ossolińskiego, 8 października 1784 r. objął kanonicznie rządy w diecezji kijowskiej (ingres do katedry żytomierskiej odbył 16 lipca 1785 r.)⁴. Po drugim rozbiore polski diecezja kijowska znalazła się w granicach Rosji. W 1795 r. Katarzyna II zniosła bez zgody Stolicy Apostolskiej wszystkie istniejące katolickie diecezje obrządku łacińskiego i ustanowiła trzy nowe: inflancką, pińską i latyczowską. Biskupem pińskim, rezydującym w Żytomierzu, mianowała K. Cieciszowskiego⁵. Po reorganizacji administracji kościelnej w Rosji przeprowadzonej za zgodą Rzymu w 1798 r. został on ordynariuszem połączonych unią diecezji łuckiej i żytomierskiej. Uroczysty ingres do katedry łuckiej odbył 26 września 1798 r.⁶ Obowiązki te sprawował do 1828 r., do czasu mianowania go metropolitą mohylowskim. Zmarł w Łucku 28 kwietnia 1831 r.⁷

Jego biskupem pomocniczym był Jan Kanty Podhorodeński h. Korczak, a rodzicami: kasztelan czernihowski Ludwik i Franciszka z Cieciszowskich. Ochrzczony został 16 października 1741 r. we Włodzimierzu Wołyńskim. Kształcił się w Akademii Zamojskiej, gdzie został później wykładowcą. W tejże uczelni uzyskał stopień doktora obydwu praw⁸. Do stanu kapłańskiego wszedł w wieku 17 lat przez przyjęcie tonsury i czterech niższych święceń duchownych 16 maja 1758 r. w katedrze łuckiej⁹. Od 1759 r. kształcił się w Akademii Zamojskiej, gdzie studiował teologię i prawo kanoniczne. Rychło został tam wykładowcą (12 września 1759), najpierw z ortografii, później – z poetyki (1760), fizyki (1760–1762), logiki (1761). Dla uzupełnienia swoich studiów 27 października 1762 r. uzyskał zgodę na wyjazd do Rzymu. 18 października 1762 r. otrzymał święcenia subdiakonu¹⁰. Dopiero w trakcie

pobytu na studiach w Rzymie przyjął święcenia diakonatu (17 marca 1764) i prebiteratu (22 września 1764). Powrócił do Polski w 1765 r. W tym czasie został plebanem w Zbarażu, a później – w Porycku i Zwiahlu. 6 lipca 1767 r. promowano go w Akademii Zamojskiej na doktora obojga praw¹¹. W konsystorzu diecezji łucko-brzeskiej pełnił obowiązki sędziego surogata (od 1769), wikariusza *in spiritualibus* (od 1774) i oficjała (od 1780). W latach 1798–1826 był wikariuszem generalnym diecezji łuckiej i żytomierskiej. Ponadto kustoszem (od 1762), archidiaconem (od 1766), dziekanem (od 1797) i prepozytem (od 1803) kapituły katedralnej w Łucku¹², zaś biskupem tytularnym Polemonium oraz biskupem pomocniczym dla diecezji żytomierskiej został prekonizowany 20 sierpnia 1804 r. przez Piusa VII na wniosek bp. K. Cieciszowskiego z 21 października 1803 r. W 1816 r. został przeniesiony na takie samo stanowisko do diecezji łuckiej. Zmarł 4 października 1832 r. w Dereczynie, a pogrzebany został w Łucku¹³.

3. Prałaci i kanonicy katedralni oraz urzędnicy kurii i konsystorza

Na terenie diecezji łuckiej i żytomierskiej w 1831 r. działały dwie kapituły katedralne w Łucku i Żytomierzu oraz kolegiacka w Ołyce. Wszystkie powstały w okresie przedrozbiorowym.

Kapituły katedralne były najważniejszymi, obok biskupów ordynariuszy – jak pisze Wiesław Müller – instytucjami diecezjalnymi. Stanowiły ciała kolegialne składające się z prałatów i kanoników mające służyć radą i pomocą ordynariuszowi w rządach diecezją, a w pewnym stopniu także kontrolować jego posunięcia, aby nie były sprzeczne z przepisami oraz interesami diecezji. Osobne pole działalności kapituł stanowiły katedry, których były one rzeczywistymi gospodarzami¹⁴. Kapituły rządziły się własnymi statutami. W ich skład wchodziło kilku prałatów, zazwyczaj będących urzędnikami diecezji,

¹¹ S. Jujeczka, *Klerycy z ziem polskich, litewskich i pruskich święceni w Rzymie (XVI – pocz. XX w.) na podstawie kwerendy rzymskiej wykonanej wspólnie z ks. Henrykiem Gerlicem*, Wrocław 2018, s. 126.

¹² M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 153–154.

¹³ B. Kumor, *Podhorodeński...*, s. 98.

¹⁴ W. Müller, *Diecezje w okresie politycznym [w:] Kościół w Polsce, t. 2: Wieki XVI–XVIII*, J. Kłoczowski (red.), Kraków 1969, s. 145.

15 *Ibidem*, s. 147.

16 *Ibidem*, s. 148.

17 *Ibidem*, s. 152.

18 B. Kumor, *Ustrój i organizacja Kościoła polskiego w okresie niewoli narodowej (1772–1918)*, Kraków 1980, s. 304.

19 W. Müller, *op.cit.*, s. 152.

20 B. Kumor, *Ustrój...*, s. 304; W. Müller, *op.cit.*, s. 152.

21 M. Dębowska, *Kapituła katedralna w Łucku w dokumentach z przełomu XVIII i XIX wieku*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2012, t. 98, s. 67.

22 *Ibidem*, s. 68.

23 *Directorium officii Divini ac missarum ad usum dioecesis Luceoriensis pro anno Domini MDCCCIII*, Luceoriae [1802], nlb; *Directorium officii Divini ac missarum ad usum dioecesis Luceoriensis pro anno Domini bissextili MDCCCIV*, Luceoriae [1803], nlb.

oraz kanoników gremialnych. Do ich obowiązków należało uczestnictwo w kapitułach zwyczajnych i generalnych, wspólnej modlitwie brewiarzowej i mszy konwentualnej¹⁵. Każdy z prałatów i kanoników posiadał prebendę będącą podstawą jego utrzymania oraz miał udział we wspólnych dobrach kapituły¹⁶.

Na podstawie relacji składanych Stolicy Apostolskiej w 1781 r. w kapitule kijowskiej rezydującej w Żytomierzu było osiem prebend prałackich i 11 kanonickich¹⁷, a w 1793 r. – ośmiu prałatów i 12 kanoników¹⁸. Prebendy prałackie, zgodnie z zasadami precedencji, to dziekania, prepozytura, archidiaconia, scholasteria, kustodia, prymiceriat, kanclerstwo oraz archidiaconia czernichowska¹⁹. W kapitule łuckiej w 1770 i 1773 r. było osiem prebend prałackich i osiem kanonickich. Wśród tych pierwszych były również, zgodnie z zasadami pierwszeństwa, prepozytura, dziekania, archidiaconia, kustodia, archidiaconia brzeska, kanclerstwo, prymiceriat i scholasteria²⁰. Zmiany struktury organizacyjnej diecezji łuckiej wprowadzone w 1798 r. nie zmieniły ustroju kapituły katedralnej²¹. Od 1804 r. schematyzmy nie uwzględniały w kapitule łuckiej archidiaconi brzeskiej (do 1803 r. archidiaconem był bp Jan Krzysztof Kaczkowski), a w kapitule żytomierskiej – archidiaconi czernichowskiej (do 1803 r. archidiaconem był Ignacy Moklak). Zanik tychże prałatur podyktowany był tym, że Brześć i Czernichów nie znajdowały się już na terenie diecezji łuckiej i żytomierskiej²². Dość często zmieniały się zasady pierwszeństwa wśród prałatów²³. Sukcesywnie zmniejszała się również liczba kanonii gremialnych.

W 1831 r. w kapitule łuckiej było siedem prałatur (prepozytura, dziekania, archidiaconia, kustodia, kancelaria, kantoria i scholasteria) oraz siedem kanonii. W kapitule żytomierskiej także siedem prałatur, o innym układzie precedencji (dziekania, prepozytura, archidiaconia, scholasteria, kustodia, kantoria i kancelaria), oraz osiem kanonii. W tymże roku w kapitule łuckiej nie były obsadzone trzy prałatury (dziekania, archidiaconia

i kantoria), a w kapitule żytomierskiej – pięć (dziekania, prepozytura, archidiaconia, scholasteria i kancelaria).

Jesienią 1831 r. prebendy prałackie i kanonickie w łuckiej kapitule katedralnej zajmowali: bp Jan Kanty Podhorodeński (prepozyt od 1803 r., w kapitule od 1762 r.), Józef Młodzianowski (kustosz od ok. 1831 r., w kapitule od ok. 1810 r.), Stanisław Wroczyński (kanclerz od 1829 r., w kapitule od ok. 1807 r.), Marcin Krzyżanowski (scholastyk od 1826 r., w kapitule od 1810 r.), Hipolit Dunin (kanonik od 1807 r.), Jan Kanty Onoszko (kanonik od 1809 r.), Jan Chevalliere (kanonik od 1822 r.), Stanisław Łowecki (kanonik od 1827 r.), Jan Kulikowski (kanonik od 1828 r.), Kazimierz Czemerowski (kanonik od 1829 r.) i Michał Sylwestrowicz (kanonik od 1831 r.)²⁴.

W tymże samym roku w skład żytomierskiej kapituły katedralnej wchodził: Mamert Herbut (kustosz i członek kapituły od 1825 r.), Alojzy Osiński (kanonik i członek kapituły od ok. 1818 r.), Józef Godlewski (kanonik od 1802 r.), Grzegorz Hucewicz (kanonik od 1811 r.), Mikołaj Podlewski (kanonik od 1814 r.), Piotr Józef Jarocki (od 1817 r.), Michał Gołębiowski (kanonik od ok. 1820 r.), Jan Wołowski (kanonik od 1825 r.) i Wincenty Wnukowski (kanonik od 1829 r.).

Na wzór kapituł katedralnych powstawały kolegiacie. Fundowano je dla podniesienia splendoru liturgii w znaczących świątyniach lokalnych. Z reguły zasiadający w nich prałaci i kanonicy nie pełnili obowiązków urzędniczych i doradczych w diecezji, choć zdarzało się, że archidiaconi posiadali uprawnienia wizytacyjne, a przy kolegiacie istniał konsystorz foralny, w którym funkcję oficjała pełnił jeden z prałatów lub kanoników²⁵.

Uposażona i erygowana w 1631 r. z woli księcia Alberta Stanisława Radziwiłła kapituła w Ołyce była pierwszą kapitułą kolegiacką w diecezji łuckiej (akt fundacji 15 września 1631 r., uzupełniony 15 stycznia 1632 r.; zgoda bp. Achacego Grochowskiego 12 grudnia 1631 r.; zatwierdzenie sejmowe w trakcie obrad sejmu 10 marca – 1 maja 1638 r.)²⁶.

²⁴ Informacje o poszczególnych duchownych zostały zebrane w dołączonym do tekstu katalogu. Umieszczono w nim również odnośniki do źródeł archiwalnych i literatury, z których pozyskano informacje na ich temat.

²⁵ W. Müller, *op.cit.*, s. 156.

²⁶ M. Dębowska, *Kapituła kolegiacka w Ołyce 1919–1940. Materiały*, Kraków 2017, s. 11.

27 B. Kumor, *Ustrój...*, s. 341–342.

28 Państwowe Archiwum Obwodu Żytomierskiego w Żytomierzu [dalej: DAŻO] f. 90, op. 1, sp. 237, k. 5v–6.

Kapituła ołycka była też jedyną polską kapitułą, w której formalnie liczba prebend w okresie niewoli narodowej znacząco nie zmalała²⁷. Oficjalnie nie doszło do znacznej redukcji prebend, chociaż konfiskaty majątku fundacyjnego w 1811 i 1842 r. oraz polityka rządu carskiego doprowadziły do powolnego, ale całkowicie skutecznego zniszczenia kapituły. W 1802 r. w kapitule było siedem prebend prałackich (prepozytura, dziekania, archidiaconia, kustodia, kantor, scholasteria i kancelerstwo) oraz osiem prebend kanonickich (kaznodzieja niedzielny, kaznodzieja świąteczny, prowizor szpitala, penitencjarz, profesor filozofii, katechista, ekonom, kanonik *fundi* Zieliński); czyli po odtworzeniu diecezji łuckiej zachowany został skład z okresu staropolskiego²⁸. Liczba prebend prałackich od 1802 do 1867 formalnie nie uległa zmianie, choć katalogi wykazywały ich różną liczbę. Według schematyzmu na rok 1832 kapituła ołycka posiadała siedem prebend prałackich (prepozyturę, dziekanię, archidiaconię, kustodię, kantorię, scholasterię i kancelarię), nieobsadzone były trzy z nich (dziekania, kustodia i kancelaria). Tenże katalog podaje również liczbę i nazwy kanonii gremialnych. Było ich wówczas sześć: kaznodziei niedzielnego, kaznodziei świątecznego, prowizora szpitala św. Krzyża, penitencjarza, filozofa i katechisty (misjonarza). Wakowały obydwie kanonie kaznodziejskie.

Z końcem 1831 r. do kapituły kolegiackiej w Olyce należeli: Alojzy Osiński (prepozyt infulat i członek kapituły od 1831 r.), Stanisław Wroczyński (archidiacon i członek kapituły od 1829 r.), Jan Gustowicz (kantor od 1827 r., w kapitule od 1801 r.), Józef Piaskowski (scholastyk od 1827 r., w kapitule od 1821 r.), Julian Zieliński (kanonik filozof od 1827 r.), Antoni Orchowski (kanonik penitencjarz od 1828 r.), Augustyn Łosowski (kanonik prowizor szpitala św. Krzyża od 1829 r.) i Ignacy Gruszczyński (kanonik mansjonarz od 1831 r.).

We wszystkich kapitułach diecezji łuckiej i żytomierskiej zasiadało 26 duchownych, 13 z nich było

równocześnie rządcami parafii: Jan Chevalliere (Poryck od 1803 r.), Grzegorz Hucewicz (Nowogród Wołyński od 1794 r.), Piotr Józef Jarocki (Kołodno od 1808 r.), Marcin Krzyżanowski (Wieledniki od ok. 1820 r.), Jan Kulikowski (Cudnów od 1828 r.), Stanisław Łowecki (Bereżne od 1821 r.), Józef Młodzianowski (Kowel od 1808 r.), Alojzy Osiński (Dubno od 1816 r.), Józef Piaskowski (Kazimirka od 1827 r.), Mikołaj Podlewski (Korzec od 1807 r.), Michał Sylwestrowicz (Tuczyn od 1831 r.), Jan Wołowski (Horochów od 1818 r.) i Julian Zieliński (Kołki od 1828 r.).

Dla 25 kanoników można ustalić wiek (brakuje daty urodzenia kanonika żytomierskiego Józefa Godlewskiego). Średnia wieku zasiadających w kapitule wynosiła 55 lat (większość z nich mieściła się w przedziale pomiędzy 42 a 69 rokiem życia). Mniej niż 40 lat miało pięciu księży z opisywanej grupy: Jan Kulikowski (33 lata), Julian Zieliński (34 lata), Kazimierz Czemerowski (37 lat), Wincenty Wnukowski (27 lat) i Michał Sylwestrowicz (38 lat), a powyżej 70 – trzech: Ignacy Gruszczyński (73 lata), Grzegorz Hucewicz (78 lat) i bp Jan Kanty Podhorodeński (90 lat). Tylko dwóch z nich urodziło się po utracie niepodległości przez Rzeczpospolitą (Jan Kulikowski i Julian Zieliński).

Wszyscy kanonicy pochodzili z rodzin szlacheckich. Dla 17 z nich można ustalić województwo lub ziemię urodzenia. Z ziem ruskich pochodziło 12 z nich, sześciu – z województwa wołyńskiego (Stanisław Łowecki, Józef Piaskowski, Jan Kanty Podhorodeński, Mikołaj Podlewski, Michał Sylwestrowicz, Julian Zieliński), trzech – z podolskiego (Grzegorz Hucewicz, Mamert Herbut i Piotr Jarocki), dwóch – z ruskiego (Ignacy Gruszczyński, Alojzy Osiński) i jeden – z kijowskiego (Jan Kulikowski). Z ziem litewsko-białoruskich wywodziło się trzech kanoników, po jednym z województwa mścisławskiego (Jan Kanty Onoszko), trockiego (Wincenty Wnukowski) i wileńskiego (Jan Gustowicz). Jeden pochodził z Wielkopolski, z województwa sieradzkiego (Józef Młodzianowski). Zważywszy na miejsce zdobywania wykształcenia

29 *Directorium horarum et canonicarum et missarum proo dioecesis Luceoriensis in annum Domini MDCCCXLVI*, Vilnae 1945.

30 M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomiarska...*, s. 30–31.

średniego oraz przygotowania do kapłaństwa, pozostali także pochodzili z Wołynia lub Podola.

11 kanoników studiowało na uniwersyteckich wydziałach teologicznych, filozoficznych lub prawniczych, siedmiu – w Wilnie (Kazimierz Czemerowski, Mamert Herbut, Jan Kulikowski, Alojzy Osiński, Wincenty Wnukowski, Jan Wołowski, Julian Zieliński), dwóch – we Lwowie (Ignacy Gruszczyński, Józef Piaskowski) i po jednym w Krakowie (Józef Piaskowski), Połocku (Jan Kanty Onoszko) i Zamościu (Jan Kanty Podhorodeński). 14 kanoników legitymowało się tytułami naukowymi, sześciu zdobyło doktoraty z teologii (Mamert Herbut, Marcin Krzyżanowski, Stanisław Łowecki, Józef Młodzianowski, Michał Sylwestrowicz i Stanisław Wroczyński), siedmiu uzyskało stopień magistra teologii (Józef Piaskowski, Jan Wołowski, Wincenty Wnukowski, Jan Kulikowski, Kazimierz Czemerowski, Julian Zieliński i Alojzy Osiński). Doktorat z obojga praw posiadał bp Jan Kanty Podhorodeński.

Pomocą w administrowaniu diecezji był konsystorz diecezji. W katalogu diecezji nie odnotowano jako osobnej pozycji listy urzędników konsystorskich. Po raz pierwszy taką listę odnajdujemy w schematyzmie na rok 1846²⁹. Można jednak odtworzyć skład konsystorza w 1831 r. na podstawie informacji o pełnionych funkcjach zamieszczonych przy nazwiskach duchownych.

Po uregulowaniu za zgodą Stolicy Apostolskiej organizacji Kościoła katolickiego w Rosji car Paweł I ukazem z 28 kwietnia / 9 maja 1798 r. ustalił zasady organizacji konsystorza diecezjalnych. Przyjęto zasadę, że w każdej diecezji może być tylko jeden konsystorz generalny. Mimo że diecezje łucka i żytomiarska zostały połączone unią personalną, zdecydowano o powstaniu odrębnych konsystorzów dla każdej z nich. Uroczyste ustanowienie konsystorza łuckiego nastąpiło 4 października 1798 r.³⁰ Powstała instytucja nie była całkowicie nowa, bowiem w Łucku funkcjonował konsystorz generalny archidiakonatu łuckiego diecezji łucko-brzeskiej, który

po utworzeniu niekanonicznej diecezji pińskiej stał się oficjaltem foralnym. Konsystorza żytomierskiego nie musiano erygować, ponieważ w Żytomierzu działał konsystorz generalny diecezji kijowskiej, a w latach 1796–1798 – niekanonicznej diecezji pińskiej³¹. Po zmianach organizacyjnych Kościoła w Rosji przeprowadzonych w 1798 r. konsystorz żytomierski odgrywał jednak rolę drugorzędą, o czym świadczy niewielka liczba spraw wnoszonych do niego w latach 1798–1815³².

Zgodnie ze wspomnianą wyżej decyzją carską konsystorze miały być zorganizowane na wzór konsystorza archidiecezji mohylowskiej. Funkcje wikariusza generalnego oraz oficjała były nierozdzielne. Nominowany na przewodniczącego konsystorza zawsze posiadał uprawnienia wikariusza generalnego i oficjała trybunału sądowego. Jego zastępcą był wiceoficjał noszący często tytuł surogata. W pracy wspomagało ich od trzech do siedmiu asesorów, zazwyczaj wybieranych spośród członków kapituły katedralnej, konsultor do spraw zakonnych, obrońca węzła małżeńskiego oraz zarządca majątku (ekonom, *instigator fiscus*). Powyższe funkcje pełnili zawsze duchowni. Personel pomocniczy stanowili sekretarz konsystorza, kanceliści i adwokaci. Zgodnie z ukazem carskim z 24 kwietnia / 5 maja 1798 r. te urzędy zawsze powierzano świeckim. W 1804 r. dokonano w składzie konsystorzy niewielkich zmian. Urzędnikami stawali się sekretarz biskupa, protokolista i tłumacz, a ze składu urzędniczego wykreślono konsultora zakonnego. Taka organizacja obowiązywała do 1842 r.³³

W 1831 r. konsystorzem łuckim kierował wspomniany wyżej J.K. Podhorodeński, biskup pomocniczy diecezji łuckiej, wikariusz generalny i oficjał, a także prepozyt łuckiej kapituły katedralnej. Wiceoficjałem był Marcin Krzyżanowski, scholastyk łucki i rektor łuckiego seminarium duchownego. Konsystorz łucki miał wówczas trzech asesorów. Byli nimi: Józef Młodzianowski, kustosz łucki, Michał Sylwestrowicz, kanonik łucki i profesor seminarium duchownego, oraz Kazimierz Czemerowski,

31 *Ibidem*, s. 38–39; *eadem*, *Rządy biskupa...*, s. 185.

32 Ю. Білоусов, *Київсько-Житомирська римсько-католицька єпархія. Історичний нарис*, Житомир 2000, s. 51.

33 В. Кумог, *Устрій...*, s. 232–233; І. Шостак, *Луцько-Житомирська дієцезія наприкінці XVIII–у першій половині XIX століть*, Білий-Дунаець–Острів 2005, s. 44–45.

34 A. Petrani, *Nauka prawa kanonicznego w Polsce w XVIII i XIX wieku*, Lublin 1961, s. 22; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 73–74.

35 A. Petrani, *op.cit.*, s. 22, 29; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 89–90.

36 DAŻO f. 178, op. 51, sp. 9, k. 21v–30.

37 P. Grabczak, *op.cit.*, s. 233.

38 *Ibidem*.

39 *Ibidem*, s. 101–102, 233.

kanonik łucki. Obowiązki obrońcy węzła małżeńskiego pełnił Ignacy Gruszczyński, kanonik ołycki i kapelan łuckich brygidek. Sekretarzem był Aleksander Litwinowicz, wikariusz katedry łuckiej. Tak więc wszyscy urzędnicy konsystorza, poza sekretarzem, należeli do jednej z kapituł diecezji łuckiej i żytomierskiej.

4. Wykładowcy i wychowawcy seminarium duchownego

We wszystkich miastach – siedzibach kapituł – działały seminaria duchowne. Wszystkie powstały w okresie przedrozbiorowym. Seminarium w Ołyce rozpoczęło swoją działalność w 1640 r.³⁴, w Łucku – w 1712 r.³⁵, a w Żytomierzu – w 1784 r.³⁶

W seminarium ołyckim miejsc funduszowych było osiem³⁷, zaś w opisywanym przez nas roku zajętych było pięć. Kleryków uczyło wówczas dwóch profesorów: Stanisław Chyżewski i Józef Piaskowski.

W seminarium łuckim były cztery miejsca fundacyjne³⁸. Dysponowało ono największymi środkami ze wszystkich istniejących w diecezji. Składały się na nie fundusze fundacyjne, konsekwentnie ściągane sumy ulokowane na dobrach ziemskich, czynsze z placów i domów miejskich oraz darowizny dobrodziejów. Sumy te dobrze zarządzane pozwalały kształcić znaczną część kandydatów do kapłaństwa pochodzących z guberni wołyńskiej³⁹. W 1831 r. w zakładzie przebywało 18 alumnów. Uczyło ich pięciu profesorów: Marcin Krzyżanowski, Tomasz Rutkowski, Michał Sylwestrowicz, Józef Warchowski i Julian Zieliński.

Seminarium żytomierskie mogło przyjąć sześciu alumnów na miejsca fundacyjne („stara fundacja”), a w latach 1804–1820 dodatkowych pięciu dla archidiaconatu kijowskiego („nowa fundacja”). Po utworzeniu seminarium w Zwinogrodzce liczba alumnów w Żytomierzu była niewielka, co kontrastowało z seminariami w Łucku i Ołyce. Z trudnych do zdefiniowania obecnie

przyczyn kandydaci do kapłaństwa woleli złożyć dokumenty do konkurencyjnych zakładów, a nawet jeśli zostali przyjęci do żytomierskiego (często na życzenie władz kościelnych), na własną rękę starali się przenieść do Łucka i Ołyki⁴⁰. W 1831 r. do kapłaństwa przygotowało się tam zaledwie czterech alumnów, których uczyło dwóch profesorów misjonarskich: Michał Koc i Ignacy Skibicki.

Niewątpliwie tym, co przyciągało kandydatów do seminarium łuckiego, był jego stołeczny charakter. Miasto było siedzibą biskupa oraz konsystorza generalnego. Miało również tradycję stolicy Wołynia, jaką utraciło dopiero w wyniku rozbiorów.

5. Duchowieństwo parafialne, wikariusze katedralni i kapelani

Poza wspomnianymi już zagadnieniami schematyzmy dostarczają wielu informacji na temat pozostałego duchowieństwa diecezjalnego. Na ich podstawie można poznać nie tylko liczbę duchownych, ale także, po sięgnięciu do późniejszych schematyzmów i źródeł, datę urodzenia, ordynowania i śmierci oraz nazwę miejscowości, w której otrzymali wykształcenie średnie i przygotowanie do kapłaństwa. Odnotowanie przy spisie alfabetycznym księży lub w katalogu parafii pełnionych przez nich obowiązków umożliwia zestawienie dla każdego z nich tabeli służbowej.

Na podstawie przedstawionych wyliczeń jesienią 1831 r. w diecezji łuckiej i żytomierskiej inkardynowanych było 145 duchownych zajmujących się duszpasterstwem, w tym 55 plebanów i prepozytów, pięciu administratorów, 20 komendarzy, 28 wikariuszy, 23 wikariuszy katedralnych, 14 kapelanów i prebendarzy. Spośród nich 126 należało od urodzenia do obrządku łacińskiego (87%), a 19 wywodziło się z rodzin unickich (13%).

Na przełomie XVIII i XIX w. w diecezji łuckiej było wielu księży tzw. łacynistów, czyli duchownych, którzy

⁴⁰ P. Grabczak twierdzi, że przyczyną mogła być niewielka liczba wykładowców oraz przestarzały już w latach 30. i 40. XIX w. program nauczania. Sam jednak przyznaje, że przyczyny tego zjawiska nie są dostatecznie rozpoznane. *Ibidem*, s. 126–129, 237–238.

⁴¹ M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 49–50, 115–119.

za zgodą władz kościelnych zmienili obrządek grecko-unicki na łaciński. Ze względu na utrudnienia w funkcjonowaniu Cerkwi unickiej wywoływane przez władze, a także przechodzenie wiernych do „wyznania panującego”, jak wówczas określano prawosławie, duchowni unicy szukali zajęcia pozwalającego im utrzymać siebie i swoje rodziny. W takich okolicznościach bp Kasper Cieciszowski, ówczesny biskup niekanonicznej diecezji pińskiej, poprosił arcybiskupa połockiego Herakliusza Lisowskiego o zgodę na przechodzenie bazylianów i unickiego duchowieństwa parafialnego na obrządek łaciński, na co otrzymał pozytywną odpowiedź. Przy pomocy patronów parafii i właścicieli kaplic latyniści, jak ich wówczas nazywano, zyskiwali dla siebie i swoich rodzin środki do utrzymania. Z reguły duchowni unicy przechodzący do diecezji pińskiej, a później łuckiej zostawali kapelanami przy prywatnych lub publicznych kaplicach. Tylko niektórym powierzano wikariat, a bardzo nielicznym – komendę lub administrację parafii. Zapewne przydzielanie im tak niskich stanowisk wynikało z konieczności unikania sporów z władzami państwowymi. Na podstawie sporządzonego w okresie międzywojennym spisu zmarłych kapłanów diecezji łuckiej i żytomierskiej można wnosić, że z możliwości przejścia na obrządek łaciński i zmiany diecezji skorzystało ok. 120 księży, 115 z nich zostało odnotowanych przez katalog diecezji przygotowany do druku jesienią 1801 r.⁴¹

Dzięki pozyskanym ze źródeł informacjom można ustalić wiek 137 duchownych zaangażowanych w duszpasterstwo (94%). W poniższej tabeli przedstawiono uzyskane dane w dziesięcioletnich przedziałach czasowych.

Tabela 2. Długość życia duchowieństwa parafialnego, wikariuszy katedralnych i kapelanów diecezji łuckiej i żytomierskiej (wg stanu z jesieni 1831 r.)

Długość życia w latach	Liczba duchownych	Odsetek (%)
30–40	12	8,8
41–50	12	8,8
51–60	24	17,4
61–70	32	23,4
71–80	40	29,2
81–90	15	10,9
powyżej 90	2	1,5
Razem	137	100

Źródło: obliczono na podstawie katalogu duchowieństwa zamieszczonego w tymże artykule.

Spośród 137 duszpasterzy parafialnych, wikariuszy katedralnych i kapelanów, dla których znamy datę urodzenia i śmierci, w młodym wieku (do 40 roku życia) zmarło 12 osób (8,8%), w średnim (od 41 do 60 lat) – 36 (26,3%), w wieku emerytalnym (po 61 roku życia) – 89 (65%). Biorąc pod uwagę badania demografów dotyczące śmiertelności mieszkańców Imperium Rosyjskiego w końcu XVIII i w pierwszej połowie XIX w., śmiertelność wśród duchowieństwa katolickiego na Wołyniu była znacznie niższa niż w pozostałych grupach społecznych i na innych obszarach państwa⁴².

Zmarłych przed 40 rokiem życia było 12. W wieku 30 lat zmarł Tadeusz Godlewski, ówczesny wikariusz katedry łuckiej. Rok dłużej żyli Tomasz Więckowski, komendant w Włodzimierzu, i Ignacy Zassynowicz, wikariusz w Turzysku. Po ukończeniu 32 roku życia zmarł Piotr Dzierzkowski, wikariusz w Turzysku. Dwa lata dłużej żyli Hieronim Domaracaki, administrator w Jampolu, Michał Lebdowicz, wikariusz w Korcu, Antoni Skiparowicz, komendant w Krupcu. W wieku 38 lat z życiem pożegnali się Jan Pałowicz, proboszcz w Kisielinie,

42 А.Г. Рашин, *Население России за 100 лет (1811–1913 гг.). Статистические очерки*, С.Г. Струмилина (ред.), Москва 1956, s. 8–11; Н.А. Рубакинъ, *Россия въ цифрахъ. Страна. Народъ. Сословія. Классы. Опытъ статистической характеристики сословно-классоваго состава населенія русскаго государства*, С. Петербургъ 1912, s. 43–46.

i Michał Tarczanowski, wikariusz w Ołyce, a rok później Franciszek Grylewicz, mansjonarz przy katedrze łuckiej, i Grzegorz Lelawski, proboszcz w Torczynie, zaś 40 lat miał Kazimierz Łukowicz, pleban w Litowiu.

Powyżej 90 lat dożyli Antoni Koźmiński, emerytowany administrator w Berezdowie, i Jan Ellaszewicz, w chwili śmierci administrator w Tuczyne.

Jeszcze w pierwszej połowie XIX w. za koniec aktywności zawodowej uważano nie tyle osiągnięcie wieku emerytalnego, za który uważano 60 rok życia, ile trudności zdrowotne i utratę zdolności do pracy. W przypadku księży katolickich czynnikiem przedłużającym aktywność zawodową był brak następców. Nawet po rezygnacji z beneficjum parafialnego ze względu na wiek i chorobę wielu księży formalnie nie przechodziło na emeryturę, ale podejmowało zajęcia duszpasterskie w charakterze mansjonarzy, wikariuszy, kapelanów kaplic, a nawet tymczasowych administratorów parafii. Dla większości aktywność zawodowa rozpoczynała się w chwili święceń kapłańskich, a kończyła – w momencie śmierci. Poniższa tabela ukazuje, jak długo duchowni diecezji łuckiej i żytomierskiej wyświęceni przed jesienią 1831 r. żyli w stanie kapłańskim, będąc do dyspozycji katolików mieszkających w guberni wołyńskiej. Takie informacje zebrano dla 135 duchownych parafialnych, wikariuszy katedralnych i kapelanów (93,1%).

Tabela 3. Lata życia w stanie kapłańskim duchowieństwa parafialnego, wikariuszy katedralnych i kapelanów diecezji łuckiej i żytomierskiej (wg stanu z jesieni 1831 r.)

Lata przeżyte w kapłaństwie	Liczba duchownych	Odsetek (%)
0–10	8	5,9
11–20	8	5,9
21–30	29	21,5
31–40	23	17,0
41–50	43	31,9

51–60	21	15,6
61–70	2	1,5
powyżej 70	1	0,7
Razem	135	100

Źródło: obliczono na podstawie katalogu duchowieństwa zamieszczonego w tymże artykule.

Średnia lat przeżytych w kapłaństwie dla 135 duszpasterzy parafialnych, wikariuszy katedralnych i kapelanów wynosiła 37,5 roku. 110 księży (81,5%) świętowało dwudziestopięciolecie, a 27 (20%) – złoty jubileusz kapłaństwa. Z tych danych wynika, że na przełomie XVIII i XIX w. całkowita wymiana duchowieństwa następowała w ciągu 60 lat.

W opisywanej przez nas grupie księży najkrócej w stanie kapłańskim przeżyli wspomniani wyżej Antoni Skiparowicz (pięć lat), Ignacy Zassynowicz (sześć lat), Tadeusz Godlewski i Piotr Dzierzkowski (obydwaj siedem lat). Czterech doczekało jubileuszu sześćdziesięciolecia: Cyprian Puchalski, proboszcz w Krasnopolu (60 lat), Jan Źyrycki, proboszcz w Kołkach (62 lata), Robert de Marone, kapelan w Gródku u hrabiego Walentego Esterhazego (64 lata), i Jan Ellaszewicz, administrator w Tuczyńcu (71 lat).

Zebrane ze źródeł informacje o duchownych inkardynowanych jesienią 1831 r. do diecezji łuckiej i żytomierskiej pozwalają poznać wiek 140 księży zatrudnionych w duszpasterstwie (96,6%). Obrazuje to poniższa tabela.

Tabela 4. Wiek duchowieństwa parafialnego, wikariuszy katedralnych i kapelanów diecezji łuckiej i żytomierskiej (wg stanu z jesieni 1831 r.)

Wiek	Liczba duchownych	Odsetek (%)
22–30	25	17,9
31–40	40	28,6
41–50	23	16,4

Wiek	Liczba duchownych	Odsetek (%)
51–60	17	12,1
61–70	19	13,6
71–80	15	10,7
powyżej 80	1	0,7
Razem	140	100

Źródło: obliczono na podstawie katalogu duchowieństwa zamieszczonego w tymże artykule.

Z końcem 1831 r. do najliczniejszej grupy duszpasterzy należeli trzydziestolatkowie: było ich 40 (28,6%). Sąsiadujące z nimi grupy dwudziesto- i czterdziestolatków były podobne: do pierwszej należało 25 duchownych (17,9%), a do drugiej – 23 (16,4%). Księży mających powyżej 50 lat było 17 (12,1%), a powyżej 60 – 19 (13,6%). W sumie jesienią 1831 r. w obu diecezjach nie ukończyło 60 roku życia 105 duszpasterzy parafialnych, wikariuszy katedralnych i kapelanów (75%). Najstarsi na Wołyniu byli pleban w Ptyczy Jakub Pietrawski (82 lata), administrator w Tucznie Jan Ellaszewicz (80 lat), mansonarz katedralny w Łucku Teodor Doktorowicz (78 lat) i pleban w Nowogrodzie Wołyńskim Grzegorz Hucewicz (78 lat).

Obecnie, na podstawie dostępnych źródeł, nie można w sposób zadowalający ustalić miejsca pochodzenia duchownych diecezji łuckiej i żytomierskiej zajmujących się jesienią 1831 r. duszpasterstwem parafialnym. Ogólne informacje o województwie lub guberni urodzenia odnaleziono dla 57 duchownych z opisywanej grupy (39,3%). Biorąc również pod uwagę, że w tamtych czasach zazwyczaj uczęszczano do szkoły publicznej blisko miejsca zamieszkania, można powiększyć tę listę o kolejnych 18 osób. Daje to w sumie liczbę 75 duszpasterzy parafialnych, wikariuszy katedralnych i kapelanów ze znanym miejscem pochodzenia (51,7%). Efekt poszukiwań miejsca pochodzenia przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Miejsce pochodzenia duchowieństwa parafialnego, wikariuszy katedralnych i kapelanów diecezji łuckiej i żytomierskiej (wg stanu z jesieni 1831 r.)

Miejsce pochodzenia	Liczba duchownych	Odsetek (%)	
Francja	1	1,3	
Galicja	7	9,3	
Królestwo Polskie	8	10,7	
Ukraina	gubernia kijowska	2	2,7
	gubernia podolska	4	5,3
	gubernia wołyńska	43	57,4
Litwa	10	13,3	
Razem	75	100	

Źródło: obliczono na podstawie katalogu duchowieństwa zamieszczonego w tymże artykule.

Najwięcej księży z badanej grupy pochodziło z guberni wołyńskiej (43 – 57,4%). Doliczając do nich osoby urodzone w sąsiednich guberniach ukraińskich, podolskiej i kijowskiej (sześć osób), oraz pochodzące z pobliskiej ziemi chełmskiej (sześć osób), a także wschodniej części Galicji (pięć osób), liczba osób związana z Wołyniem przez miejsce pochodzenia, koligacje rodzinne, własność ziemską oraz miejsce wykształcenia wzrasta do 60 z badanej grupy (80%). Prawie wszyscy księża pochodzący z ziem litewsko-białoruskich tam również uzyskali wykształcenie średnie (sześć z 10 osób). Z nieznanymi nam powodów zgłosili się oni do seminariów duchownych w Łucku i Ołyce, a po ich ukończeniu dostali przydział do diecezji łuckiej i żytomierskiej.

Informacje o duchownych zamieszczone w protokołach wizytacyjnych, szczególnie w tych starszych, pozwalają też określić pochodzenie stanowe 74 (51%) duszpastarzy parafialnych, wikariuszy katedralnych i kapelanów. Wszyscy ci księża wywodzili się z rodzin szlacheckich. W całej grupie zapewne znajdowali się duchowni pochodzący ze stanu mieszczańskiego, być może również z rodzin wolnych chłopów. Nie było ich zbyt wielu, choćby

43 D. Beauvois, *Szkolnictwo polskie na ziemiach litewsko-ruskich 1803–1832*, t. 2: *Szkoły podstawowe i średnie*, tłum. I. Kania, Rzym–Lublin 1991, s. 261–270.

44 P. Grabczak, *op.cit.*, s. 241–242.

45 Jak pisze o tym ks. Janusz Kania: „Spośród 48 kleryków posiadających każdy swoje dossier w księdze ingroscacyjnej w postaci najczęściej kilku różnego rodzaju, wymaganych do święceń prezbiteratu dokumentów – w sumie jest ich 165 – osiem metryk urodzenia sporządzono w języku ruskim, reszta w polskim (w tym jedno to tłumaczenie z ruskiego) i łacińskim. Akta były wytwarzane przez kancelarie – seminarium, konsystorską i biskupa chełmskiego – przede wszystkim w języku polskim, częściowo łacińskim. W języku polskim nadsyłali do tych urzędów swoje pisma księża i klerycy. Był on językiem petycji skierowanej przez duchowieństwo ruskie za pośrednictwem biskupa chełmskiego do cara, z prośbą o zwolnienie «synów kapłańskich mających powołanie do Stanu Duchownego» od popisu Woyskowego na zawsze. Posługiwano się nim na co dzień w seminarium, gdzie zarówno profesorowie, jak i wychowankowie uważali go za swój język ojczysty”. J. Kania, *Katalog alumnów Seminarium Diecezji Chełmskiej obrządku grekokatolickiego studiujących w latach 1778–1833*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 1990, t. 59, s. 279.

46 M. Radwan, *Carat wobec Kościoła grekokatolickiego w zaborze rosyjskim 1796–1839*, Lublin 2004, s. 60–61.

ze względu na znikomą liczbę uczniów pochodzenia mieszczańskiego i chłopskiego w szkołach powiatowych i gimnazjach na Ziemiach Zabranych⁴³, a także w seminariach duchownych diecezji łuckiej i żytomierskiej⁴⁴.

Nie ulega również wątpliwości, że księża proboszczowie i wikariusze byli Polakami. Inaczej mogło być w przypadku 19 duchownych, którzy przeszli na obrządek łaciński z grecko-unickiego. Prawdopodobieństwo deklarowania przez nich narodowości ruskiej jest jednak niewielkie. Sądząc po alumnach przygotowujących się do kapłaństwa w latach 1778–1832 w unickim seminarium duchownym w Chełmie, zapewne związani byli z polskością⁴⁵. Potwierdzeniem tego było ich przejście z obrządku wschodniego na łaciński, a w późniejszych latach uzyskanie przez wielu z nich nominacji na rządców parafii. Wszyscy oni przeszli na obrządek łaciński pod koniec XVIII w., kiedy to jeszcze było możliwe po uzyskaniu zgody własnego ordynariusza i biskupa przyjmującego⁴⁶. Byli to: Tomasz Brzeźniakiewicz, altarysta w Porycku (ordynowany w 1793 r.), Mateusz Dąbrowski, komendantz w Nabrusce, Dionizy Dębczyński, komendantz w Kazimirce (ordynowany w 1783 r.), Jan Ellaszewicz, wikariusz w Krzywiniu (ordynowany w 1777 r.), Teodor Doktorowicz, angelista w katedrze łuckiej (ordynowany w 1788 r.), Bazyli Jawczyński, kapelan w Barmakach (ordynowany w 1786 r.), Auksenty Jesiewicz, prepozyt szpitala w Maciejowie (ordynowany w 1793 r.), Aleksander Karasiewicz, pleban w Korytnicy (ordynowany w 1785 r.), Jan Krotkiewicz, komendantz w Sielcu (ordynowany w 1785 r.), Jakub Mierzwiński, promotor różańcowy w Przewałach (ordynowany w 1791 r.), Nicefor Perchorowicz, pleban w Ożochowcach (ordynowany w 1794 r.), Szczepan Pieńkiewicz, administrator w Krupcu (ordynowany w 1796 r.), Antoni Saykowicz, wikariusz w Porycku (ordynowany w 1793 r.), Michał Silkiewicz, kapelan w Szelwowie (ordynowany w 1795 r.), Szymon Skulski, wikariusz w Swojczowie (ordynowany w 1795 r.), Michał Skulski, kapelan w Świniarzynie (ordynowany w 1788 r.), Grzegorz

Szyszkowski, kapelan w Kosmaczowie (ordynowany w 1792 r.), Teodor Zawalewicz, kapelan w Kostkowie (ordynowany w 1785 r.), i Tomasz Zieńkiewicz, pleban w Włodzimiercu (ordynowany w 1791 r.).

W protokołach powizytacyjnych można również odnaleźć informacje o szkołach, do których uczęszczali duszpasterze parafialni, wikariusze kapitulni i kapelani. W trakcie wizytacji prowadzonych pod koniec XVIII w. oraz na początku XIX w. wizytatorzy pytali duchownych o miejsce ukończenia szkoły średniej (wydziałowej lub podwydziałowej, a później – gimnazjum lub szkoły powiatowej), szkoły wyższej (uniwersytetu) i seminarium duchownego. Takie wiadomości odnaleziono w protokołach tylko dla 52 księży z badanej grupy (36%), w tym 37 zdobywało wykształcenie w jednej szkole, a 15 – w kilku „zakładach naukowych”. W szkołach wołyńskich uczyło się 39 duchownych, w tym 11 – w szkole podwydziałowej, a następnie powiatowej w Łucku, sześciu – w szkole podwydziałowej, a następnie powiatowej kanoników regularnych w Ołyce, pięciu – w szkole podwydziałowej, później powiatowej bazylianów w Lubarze, pięciu – w pijarskiej szkole podwydziałowej, a później gimnazjum w Międzyrzeczu Koreckim, czterech – w bazylikańskiej szkole wydziałowej, następnie powiatowej we Włodzimierzu Wołyńskim, dwóch – w filii Akademii Połockiej w Romanowie, dwóch – w szkole podwydziałowej, a później gimnazjum w Żytomierzu, oraz po jednym – w szkole powiatowej karmelitów w Berdyczowie, szkole powiatowej w Klewaniu, bazylikańskich szkołach wydziałowych w Hoszczy i Ostrogu. W szkołach podolskich uczyło się trzech księży, wszyscy w powiatowej szkole prowadzonej przez bazylianów w Barze. W szkołach średnich znajdujących się w guberniach litewsko-białoruskich kształciło się 11 księży, w tym trzech – w pijarskiej szkole powiatowej w Lubieszowie, dwóch – w bernardyńskiej szkole wydziałowej w Traskunach, dwóch – w pijarskiej szkole powiatowej w Drohiczynie, i po jednym – w bazylikańskiej szkole powiatowej w Brześciu, szkole

wydziałowej, a następnie powiatowej karmelitów trze-wiczkowych w Krożach, szkole akademickiej w Połocku, pijarskiej szkole podwydziałowej, później powiatowej w Szczuczynie oraz szkole podwydziałowej, a następn-ie powiatowej bernardynów w Telszach. W szkołach średnich Królestwa Polskiego uczyło się dwóch księży, w Łomży i Radomiu. Wykształcenie średnie w szkołach monarchii austriackiej zdobyło ośmiu duchownych, w tym czterech – w szkołach lwowskich, dwóch – w szko-le pijarskiej w Złoczowie, i po jednym – w gimnazjum wiedeńskim i szkole pijarskiej w Warężu.

Większą ilością danych dysponujemy w kwestii semi-nariów duchownych, w których przygotowywali się do kapłaństwa duchowni z opisywanej przez nas grupy. Na podstawie protokołów wizytacyjnych i spisów alumnów sporządzonych przez władze seminaryjne poznaliśmy miejsce kształcenia teologicznego 124 duszpasterzy pa-rafialnych, wikariuszy katedralnych i kapelanów (85,5%): 102 z nich przygotowywało się do kapłaństwa w jednym seminarium, a 22 (17,7%) – w dwóch lub trzech zakładach.

Tabela 6. Seminarium duchowne, w których kształciło się duchowień-stwo parafialne, wikariusze katedralni i kapelani diecezji łuckiej i żytomierskiej (wg stanu z jesieni 1831 r.)

Miejscowości, siedziby seminariów	Liczba duchownych	Odsetek (%)
Łuck	58	46,9
Łuck, Wilno (Sem. Główne)	9	7,3
Żytomierz	15	12,1
Żytomierz, Wilno (Sem. Główne)	2	1,6
Ołyka	13	10,5
Ołyka, Żytomierz	4	3,2
Ołyka, Łuck	4	3,2
Ołyka, Łuck, Wilno (Sem. Główne)	2	1,6
Wilno (Sem. Główne)	1	0,8
Janów	1	0,8

Rouen	1	0,8
Lwów, Łuck	1	0,8
Łuck, Kraków	1	0,8
Chełm (unickie)	3	2,4
Radomyśl (unickie)	4	3,2
Włodzimierz (unickie)	3	2,4
unickie	2	1,6
Razem	124	100

Źródło: obliczono na podstawie katalogu duchowieństwa zamieszczonego w tymże artykule.

W opisywanej grupie duchownych 96 osób przygotowywało się do kapłaństwa w seminariach diecezji łuckiej i żytomierskiej (77,4%). Dodatkowo 13 przyszłych księży rozpoczęło naukę w seminarium w Łucku, Żytomierzu lub Ołyce, a z woli przełożonych ukończyło przygotowanie do święceń jako alumni Seminarium Głównego w Wilnie (10,5%). Łącznie więc 109 księży z opisywanej grupy przygotowywało się do kapłaństwa w seminariach własnych diecezji (87,9%). Najwięcej duchownych wybrało seminarium łuckie jako miejsce przygotowania (68 – 54,8%). Do seminarium w Ołyce zgłosiło się 23 duchownych (18,5%), ale 10 z nich przeniósł się do innych zakładów, do Łucka (cztery osoby) i Żytomierza (sześć osób). Do seminarium żytomierskiego wstąpiło 17 księży z badanej grupy (13,7%). W seminariach obrządku grecko-unickiego kształciło się 12 duchownych, w tym czterech – w Radomyślu, po trzech – w Chełmie i Włodzimierzu. Przy dwóch pozostałych wizytatorzy nie podali nazwy seminarium.

Czas przebywania w seminarium duchownym można określić dla 119 księży z opisywanej grupy (liczony łącznie z okresem spędzonym w Seminarium Głównym w Wilnie). Rok w seminarium przebywało czterech księży (w tym dwóch latynistów), dwa lata – 26 (w tym pięciu latynistów), trzy lata – 27, cztery lata – 23, pięć lat – 20, sześć lat – 13, siedem lat – dwóch, i osiem lat – czterech. Większość z duszpasterzy pracujących w diecezjach

łućkiej i żytomierskiej jesienią 1831 r. przygotowywała się do święceń od roku do czterech lat (80 osób – 67%). Porównanie długości studiów seminaryjnych z wiekiem wstąpienia do seminarium oraz datą rozpoczęcia studiów nie wykazuje większych prawidłowości poza tym, że dłużej przebywali w seminariach kandydaci przychodzący do nich przed ukończeniem 20 roku życia.

Z grupy 45 duchownych zaangażowanych bezpośrednio w duszpasterstwo jesienią 1831 r. 18 legitymowało się wykształceniem uniwersyteckim (12,4%), 13 osób studiowało w Wilnie. Jako alumni Seminarium Głównego byli studentami sekcji teologicznej wchodzącej w skład kolegium (wydziału) nauk moralnych i politycznych Cesarskiego Uniwersytetu Wileńskiego⁴⁷. Byli to: Jan Bachowski, Kazimierz Czemerowski, Piotr Dzierzkowski, Jan Kulikowski, Aleksander Litwinowicz, Stanisław Moroz, Tomasz Rutkowski, Kasper Siestrzewitowski, Józef Warchowski, Józef Waskowski, Jan Wołowski, Julian Zieliński Jan Żyrycki. Czternastym studentem uczelni wileńskiej był Florian Marynowski, który sześć lat po święceniach prezbiteratu, w 1834 r. otrzymał od ordynariusza pozwolenie na studia w utworzonej po powstaniu listopadowym Akademii Duchownej. Studiów nie ukończyło dwóch alumnów: Piotr Dzierzkowski (nie uzyskał stopnia naukowego) i Stanisław Moroz (wydalony za „złe obyczaje”). Czterej księża uzyskali eksternistycznie na Cesarskim Uniwersytecie Wileńskim stopnie doktora teologii, po wypełnieniu warunków przepisanych prawem (Alojzy Osiński w 1828 r., Stanisław Łowecki w 1828 r., Marcin Krzyżanowski w 1831 r. i Michał Sylwestrowicz w 1831 r.). Na uniwersytecie we Lwowie studiowali trzej księża: Ignacy Gruszczyński, Grzegorz Kuczyński i Józef Piaskowski. Ostatni z nich studiował także prawo i historię w krakowskiej Szkole Głównej. Studentem Akademii Połockiej był Antoni Choroszyński.

20 księży z opisywanej grupy posiadało stopnie akademickie, zaś doktoraty z teologii – pięciu z nich: Marcin Krzyżanowski, Stanisław Łowecki, Józef Młodzianowski,

Alojzy Osieński i Michał Sylwestrowicz. Józef Młodzianowski miał doktorat honorowy nadany przez Wydział Teologiczny Szkoły Głównej Krakowskiej, a pozostali doktoraty otrzymali w Cesarskim Uniwersytecie Wileńskim jako eksterniści. 12 szczyliło się tytułem magistra teologii: Kazimierz Czemerowski, Baltazar Dworzański, Jan Kulikowski, Aleksander Litwinowicz, Józef Piaskowski, Dominik Razutowicz, Tomasz Rutkowski, Kacper Sierżewitowski, Józef Warchowski, Jan Wołowski, Jan Zieliński i Jan Żarycki. Nie wiadomo, w jakim ośrodku uniwersyteckim stopnie te otrzymali Baltazar Dworzański, Józef Piaskowski i Dominik Razutowicz. Pozostałym nadano magisterium teologii na zakończenie studiów w Cesarskim Uniwersytecie Wileńskim. Dwóch absolwentów tejże uczelni ukończyło studia z tytułem kandydata teologii (Jan Bachowski i Józef Waśkowski). Studiujący w Połocku Adam Choroszyński otrzymał stopień kandydata filozofii.

Ostatnie już zagadnienia związane z duchowieństwem diecezji łuckiej i żytomirskiej występujące w schematyzmie na rok 1832 dotyczą wieku otrzymania święceń prezbiteratu oraz uzyskania samodzielnej posady administratora lub plebana. Poniższa tabela pokazuje, w jakim wieku otrzymali ordynację na prezbitera duszpasterze parafialni, wikariusze katedralni i kapelani funkcjonujący jesienią 1831 r. Takie informacje posiadamy dla 137 duchownych (94,5%).

Tabela 7. Wiek otrzymania święceń prezbiteratu przez duchowieństwo parafialne, wikariuszy katedralnych i kapelanów diecezji łuckiej i żytomirskiej (wg stanu z jesieni 1831 r.)

Wiek przyjęcia prezbiteratu	Liczba duchownych	Odsetek (%)
22–25	74	54
26–30	40	29,2
31–35	12	8,8
36–40	5	3,6
41–45	2	1,5

Wiek przyjęcia prezbiteratu	Liczba duchownych	Odsetek (%)
46–50	2	1,5
51–55	1	0,7
powyżej 56	1	0,7
Razem	137	100

Źródło: obliczono na podstawie katalogu duchowieństwa zamieszczonego w tymże artykule.

Spośród 137 księży opisywanej grupy jesienią 1831 r. 74 przyjęło święcenia prezbiteratu pomiędzy 22 a 25 rokiem życia (54%). W kolejnym pięcioleciu ostatnie święcenia wyższe uzyskało kolejnych 40 duchownych (29,2%). Dużą grupę stanowili księża, którzy przyjęli prezbiterat pomiędzy 31 a 40 rokiem życia; było ich 17 (12,6%). Sześciu duchownych dopuszczono do święceń po ukończeniu 40 roku życia: Szymona Sereykę (42 lata), Józefa Piaskowskiego (45 lat), Jakuba Pietrwawskiego (47 lat), Jana Paślowskiego (50 lat), Jakuba Koźmińskiego (51 lat) i Kajetana Kowacza (66 lat). Z informacji o ich życiu zapisanych w tabelach służbowych wykładowców seminarium oraz protokołach wizytacyjnych nie znajdujemy powodów tak późnego wstąpienia do stanu duchownego i otrzymania święceń kapłańskich. Godne podkreślenia jest to, że wiele osób uzyskało prezbiterat bez wymaganego wieku. Nawet jeśli informacje o dacie urodzenia i przyjęciu święceń nie są ścisłe, to i tak grupa osób, które przystąpiły do święceń przed ukończeniem 24 roku życia, jest duża (w wieku 22 lat – cztery osoby, a 23 – 19).

Zgodnie z przepisami prawa kanonicznego święcenia prezbiteratu poprzedzało uzyskanie pierwszej tonsury (uznawane za akt wejścia do stanu duchownego), czterech święceń niższych (ostiariatu, lektoratu, egzorcystatu i akolitu) oraz dwóch pierwszych święceń wyższych (subdiakonatu i diakonatu). Sobór trydencki uznał za dolną granicę przyjęcia tonsury ukończenie siódmego roku życia. O wieku umożliwiającym przyjęcie święceń niższych dokumenty soborowe milczały.

W Rzeczypospolitej dopuszczano do pierwszej tonsury i trzech święceń chłopców, którzy ukończyli siódmy rok życia, do ostatnich święceń niższych – akolitu – 12⁴⁸. W przypadku święceń wyższych ojcowie soborowi uznali, że do subdiakonatu może przystąpić minoryta po ukończeniu 22 roku życia, a do prezbiteratu – diakon po ukończeniu 24 lat⁴⁹. Między przyjęciem dwóch święceń niższych miał upłynąć określony czas, ustalany przez biskupa diecezjalnego. Pomiedzy święceniami niższymi i subdiakonatem oraz pomiędzy kolejnymi święceniami wyższymi postanowiono w Trydencie, że międzyczas (interstycje) nie może być mniejszy niż rok. Zezwolono jednak biskupowi udzielać od tego przepisu dyspensy, byle z zachowaniem zasady, by święceń niższych i subdiakonatu oraz dwóch święceń wyższych nie udzielać jednego dnia. Do tego wymagana była „słuszna potrzeba”, o której orzekał sam biskup. W przypadku odległości pomiędzy tonsurą, święceniami niższymi i subdiakonatem jakąkolwiek przyczynę biskup mógł uznać „za słuszną”. Natomiast dyspensą rocznego okresu pomiędzy święceniami wyższymi wymagała kierowania się zasadą „potrzeby i pożytku dla Kościoła”⁵⁰. Przepisy takie obowiązywały również w diecezjach na Ziemiach Zabranych. Porównanie obowiązującego prawa z wiekiem uzyskania prezbiteratu przez duchownych z Wołynia dowodzi, że dla władz kościelnych ważniejsze było powiększenie liczby duchowieństwa, przy ciągłym jego braku, niż przestrzeganie przepisów prawnych.

Ostatnią kwestią do opisania pozostaje wiek uzyskania pierwszej nominacji na samodzielną placówkę duszpasterską przez duszpasterzy będących rządcami parafii, czyli plebanów, prepozytów (proboszczów) i administratorów. Informacje na ten temat posiadamy dla 57 duchownych opisywanej grupy, co zostało przedstawione w tabeli 8.

48 R. Rittner, *Prawo kościelne katolickie*, Lwów 1878, s. 108.

49 A. Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1825–1821*, cz. 1, Olsztyn 2000, s. 75; R. Rittner, *op.cit.*, s. 91, 108; S. Wysocki, *Seminarium Zamkowe w Krakowie, jego dzieje i rozwój*, Lwów 1910, s. 98–102.

50 J. Szczepaniak, *Duchowieństwo diecezji krakowskiej w XVIII wieku. Studium prozopograficzne*, Kraków 2010, s. 277–278.

Tabela 8. Wiek otrzymania beneficjum plebańskiego lub nominacji na administratora parafii przez duszpasterzy inkardynowanych do diecezji łuckiej i żytomierskiej jesienią 1831 r.

Wiek nominacji na rządcę parafii	Liczba duchownych	Odsetek (%)
26–30	8	14,3
31–35	18	32,1
36–40	8	14,3
41–45	8	14,3
46–50	5	8,8
51–55	3	5,4
56–60	3	5,4
powyżej 61	3	5,4
Razem	56	100

Źródło: obliczono na podstawie katalogu duchowieństwa zamieszczonego w tymże artykule.

Samodzielne placówki otrzymywali młodzi kapłani, po kilku latach wikariatu. Niewątpliwie miało to związek z brakiem księży na Wołyniu. Pomiędzy 26 a 30 rokiem życia plebanami, proboszczami i stałymi administratorami zostało ośmiu duchownych (14,3%), a w kolejnych przedziałach wiekowych – od 31 do 35 roku życia – 18 (32,1%), i od 36 do 40 – ośmiu (14,3%). W sumie do 40 roku życia nominacje na beneficja i stałą administrację otrzymały 34 osoby (60,7%), po ukończeniu 41 lat – 22 (39,3%). Najmłodszym plebanem, w wieku 26 lat, został Alojzy Marcinkiewicz, mianowany w 1828 r. rządcą parafii w Derażnem, dwa lata po święceniach prezbiteratu. Dwudziestoośmiolatkami w chwili nominacji na rządców parafii byli Stanisław Sagatowski i Jan Wołowski. Pierwszy z nich, po dwóch latach wikariatu w Równem, został mianowany w 1825 r. administratorem w Radziwiłłowie; drugi – po roku posługi w katedrze łuckiej i sześciu latach pracy w tamtejszym seminarium duchownym został w 1817 r. plebanem w Horochowie. Mając 29 lat, proboszczem w Krasnopolu został Cyprian Puchalski. Po święceniach kapłańskich przez sześć lat

był mansonarzem przy katedrze żytomierskiej. Najstarszymi wiekiem księżmi, którzy otrzymali aplikatę na beneficja plebańskie, byli: Jan Niegardowski (61), Grzegorz Żera (63) i Aleksander Karasiewicz (71). Pierwszy z nich po przejściu w 1830 r. ze zgromadzenia misjonarzy św. Wincentego à Paulo do diecezji łuckiej został proboszczem w Białogrodce. Kolejny – Grzegorz Żera – od 1809 r. był komendarzem w Szpanowie, ale dopiero w 1830 został mianowany plebanem tej parafii. Ostatni – latynista Aleksander Karasiewicz – od 1820 r. był komendarzem w Korytnicy, lecz nominację na plebana w teje parafii otrzymał dopiero w lipcu 1832 r. Biorąc pod uwagę staż kapłański w grupie opisywanych duchownych, dla dziewięciu księży (16,1%) wynosił on mniej niż pięć lat, dla 19 (34%) mieścił się w przedziale od sześciu do 10 lat, zaś dla 11 (19,6%) – od 11 do 15 lat. Po 15 latach kapłaństwa plebanami lub administratorami zostało 17 księży (30,3%).

Dzięki danym pozyskanym ze schematyzmu na 1832 r., uzupełnionych i zweryfikowanych na podstawie protokołów wizytacyjnych, wyłania się następujący obraz duchowieństwa diecezji łuckiej i żytomierskiej: Większość ze 161 księży inkardynowanych jesienią 1831 r. do tychże diecezji zaangażowana była w pracę duszpasterską przy kościołach parafialnych i kaplicach; 80 z nich było rządcami parafii: prepozytami, plebanami, administratorami i komendarzami (49,7%); 65 (40,4%) zaliczano do duchowieństwa pomocniczego: wikariuszy, mansonarzy i kapelanów przy kaplicach i filiach oraz szkołach; 14 (8,7%) było prałatami i kanonikami kapituł, wykładowcami seminariów duchownych i urzędnikami konsystorskimi formalnie niemającymi obowiązków duszpasterskich⁵¹.

Księża diecezji łuckiej i żytomierskiej w zasadzie pochodzili z rodzin szlacheckich. Dotychczasowe badania, jeszcze niezakończone ze względu na trudności z pozyskaniem materiału z archiwów rosyjskich, nie wykazały żadnego duchownego wywodzącego się z rodzin mieszczańskich lub wolnych chłopów. Wydaje się jednak,

51 We wszystkich kapitułach diecezji łuckiej i żytomierskiej zasiadało 26 duchownych, 13 z nich było równocześnie rządcami parafii.

biorąc pod uwagę sytuację na Podolu, że w prezbiterium diecezji łuckiej i żytomierskiej powinni być pojedynczy księża nielegitymujący się szlachectwem⁵².

Przyszli duchowni kształcili się zasadniczo na terenie własnej diecezji lub w jej pobliżu, a po decyzji poświęcenia się służbie kapłańskiej wybierali jako miejsce przygotowania do święceń jedno z seminariów wołyńskich, w Łucku, Żytomierzu lub Ołyce. Niewielu z duchownych łuckich i żytomierskich posiadało wykształcenie uniwersyteckie. Zaledwie 14 studiowało w Wilnie, trzech – we Lwowie, po jednym – w Krakowie i Połocku. 20 księży posiadało stopnie naukowe. Większość z nich była w jakimś momencie swojego życia wykładowcami i przełożonymi seminariów duchownych lub pracowała w konsystorzu. Duża część weszła do jednej z kapituł katedralnych lub kapituły kolegiackiej w Ołyce.

Księża z diecezji łuckiej i żytomierskiej święceni byli z reguły po ukończeniu szkoły średniej i bezpośrednio później – po ukończeniu seminarium duchownego, pomiędzy 22 a 30 rokiem życia, choć nie brakowało takich, którzy otrzymali ordynację w starszym wieku (17%).

Jubileuszu dwudziestopięciolecia kapłaństwa doczekało 81% księży inkardynowanych do obu diecezji jesienią 1831 r., a złotego – 20%. Ci, którzy zostawali proboszczami (prepozytami), plebanami lub administratorami, pierwszą samodzielną posadę otrzymywali pomiędzy 26 a 40 rokiem życia (61%). Połowa z nich dożyła wieku emerytalnego (60 lat), choć ze względu na niedostateczną liczbę księży i inne spojrzenie na starość niewielu formalnie przechodziło na emeryturę. Taką decyzję podejmowali księża ze względu na poważną chorobę (niezależnie od wieku) lub starość utrudniającą lub uniemożliwiającą pracę urzędniczą i duszpasterską. Sam wiek nie był wówczas wskazaniem do przejścia w stan spoczynku.

Katalog duchowieństwa

ADAMOWICZ (ADAMOVICZ) JAN NEPOMUCEN

OFMRef, ur. w 1794; uczył się w domu rodzinnym; pierwsze śluby zakonne złożył w 1810; uczył się retyki i teologii w studium zakonnym; święcenia kapłańskie przyjął w 1814; następnie pełnił obowiązki kaznodziei wikariusza; gwardian i pleban w Dederkałach (1826–1832, 1833–1841); komendant (1832–1833) i administrator (1841–1843) w Łanowcach⁵³.

ADAMOWICZ MELITON OFMBern, ur. w 1802; wstąpił do zakonu w 1821; święcenia kapłańskie przyjął w 1826; formalnie związany z klasztorem janowickim, w 1831 zastępował administratora w parafii Sokul⁵⁴.

ANDRULEWICZ (ANDROLEWICZ) JÓZEF, ur. w 1806; przygotowywał się do kapłaństwa w seminarium duchownym w Łucku (1828–1831); święcenia kapłańskie przyjął w 1831; komendant (9 listopada 1831–1833], proboszcz [1836–1859) i emeryt (mansjonarz) (1859–1874) w Białozórce; wicedziekan dekanatu krzemienieckiego [1856–1867); zm. w 1874⁵⁵.

BACHOWSKI JAN, ur. w 1789 w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Łucku, mieszkając jako fiolet w seminarium duchownym; przygotowywał się do kapłaństwa w seminarium duchownym w Łucku (1806–1808), a następnie – w Seminarium Głównym w Wilnie (1808–1812); równocześnie studiując na wydziale teologicznym miejscowego uniwersytetu; po uzyskaniu stopnia kandydata teologii został wydalony z seminarium za „złe obyczaje”; święcenia kapłańskie przyjął w 1812; wikariusz przy katedrze łuckiej (1812–1816); wykładowca homiletyki w łuckim seminarium duchownym (1812–1816); komendant (1816–1819) i prepozyt (1819–1833) w Maciejowie; wicedziekan (1825–1828) i dziekan (1828–1829) dekanatu kowelskiego; kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej (od 1828); zm. ok. 1835⁵⁶.

BARSCZEWSKI KLEOFAS OFMConv, ur. 29 stycznia 1789 w par. Postawy; uczył się w szkole pijarskiej

53 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 945, k. 3v; *Directorium...* (1827–1843).

54 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 978, k. 6v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 986, k. 4v.

55 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 936, k. 2; *Directorium...* (1828–1833, 1837–1874).

56 *Directorium...* (1807–1833); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 319.

57 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 985, k. 9v; *Cathalogus... OFMConv (1830–1832); Directorium... (1824–1850, 1870)*.

58 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 496, k. 60v; *Directorium... (1821–1848)*.

59 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 521, k. 11; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 882, k. 3v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 60; *Directorium... (1802–1832)*; M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 121.

60 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 665, k. 4; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 85v–86; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 386, k. 14v–16; *Directorium... (1832–1850)*.

w Szczuczynie, a później – misjonarskiej w Tykocinie; wstąpił do zakonu w 1817; pierwsze śluby zakonne złożył 20 kwietnia 1819; święcenia kapłańskie przyjął w 1820; wikariusz w Krzemieńcu (1820–1823); gwardian i pleban w Szumsku (1823–1832); wikariusz w Jampolu (1832–1841) i Szumsku (1826–1850); zm. w 1869⁵⁷.

BARTOSZEWSKI AUGUSTYN, ur. w 1800; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1821–1826); święcenia kapłańskie przyjął w 1826; wikariusz w Maciejowie (1826–1833) i Krasnopolu [1836–1846]; proboszcz w Iwnicy (1846–1848); zm. w 1848⁵⁸.

BEREZOWSKI (BERCZOWSKI) ANTONI, s. Aleksandra i Małgorzaty Kołdnickiej; ur. 10 czerwca 1793 w Hasyniu, w woj. braclawskim, w rodzinie szlacheckiej; święcenia kapłańskie przyjął w 1793; wikariusz w Bazalii [1801–1802]; wikariusz (1802–1808) i pleban (1808–1822) parafii Kupiel; proboszcz w Białozórcie (19 lipca 1822–1831); zm. 9 (21) lipca 1831⁵⁹.

BĘCZKOWSKI ANTONI SchP, ur. w 1788 w guberni grodzieńskiej, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkole powiatowej w Łużkowie; wstąpił do pijarów w 1805; po ukończeniu studiów został nauczycielem retoryki i poezji w kolegium międzyrzeckim (1809–1814), a później wykładowcą w tamtejszym seminarium (1814–1821); przyjął święcenia prezbiteratu w 1821 r.; w tamtejszym kolegium uczył historii i geografii, rezens bursy (1821–1828); rektor gimnazjum w Połocku (1828–1829); rektor kolegium i gimnazjum w Międzyrzeczu Koreckim (1829–1835), gdzie uczył łaciny, literatury polskiej oraz historii (od 1824); przeszedł do diecezji (dokument sekularyzacyjny w 1837); administrator (1836–1839), proboszcz (1839–1850) oraz altarysta św. Anny (1835–1842) w Korcu; dziekan dekanatu równieńskiego [1832–1850]; zm. w 1858⁶⁰.

BĘTKOWSKI STANISŁAW, ur. w 1805; alumn seminarium duchownego w Łucku (1827–1832); święcenia kapłańskie

przyjął w 1832; komendarz w Szumbarze (1843–1849); proboszcz parafii w Oleksińcu; zm. w 1866⁶¹.

BIAŁECKI ONUFRY OSsT, ur. w 1785 w Czarukowie, pow. żytomierski, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkołach łuckich (do 1802); wstąpił do zakonu 1 czerwca 1802 w Łucku; nowicjat odbył w Beresteczku (od 3 czerwca 1802); pierwsze śluby zakonne złożył 7 czerwca 1803 w Beresteczku; do kapłaństwa przygotowywał się w studium domowym w Orszy (1802–1805) i Łucku (1805–1807); studiował filozofię, fizykę i matematykę na Uniwersytecie Wileńskim (1807–1809), uzyskując stopień kandydata filozofii; święcenia kapłańskie otrzymał w 1809 z rąk bp. J. Dederki w Mińsku; studiował teologię w klasztorze antokolskim w Wilnie i Łucku (1809–1812); wicemagister nowicjuszy oraz wykładowca filozofii i wymowy w Beresteczku (1812–1816); wykładowca teologii dogmatycznej i historii Kościoła oraz wikariusz klasztoru w Wilnie (1816–1820); przeor w Łucku (1820–1823); przeor w Wilnie (1823–1829); po zdaniu egzaminu na Uniwersytecie Wileńskim uzyskał w 1819 stopień magistra teologii, a w 1820 – doktora teologii; prowincjał (11 maja 1829–1832)⁶².

BIAŁOBŁOCKI JÓZEF, ur. w 1792 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; szkołę średnią ukończył w Berdyczowie; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Żytomierzu (1813–1816); święcenia kapłańskie przyjął w 1816; mansonarz przy katedrze żytomierskiej (1816–1817); komendarz w par. Trojanów (1817–1822); komendarz (1822–1825) i proboszcz (1825–1850) w Berdyczowie; administrator w Cudnowie (1827–1828); wicedziekan i dziekan dekanatu żytomierskiego; kanonik honorowy żytomierskiej kapituły katedralnej; zm. w 1861⁶³.

BIELECKI JERZY OSsT, ur. w 1795 w Witawie, pow. winnicki, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkole powiatowej w Niemirowie (do 1811); wstąpił do zakonu 15 sierpnia 1811 w Beresteczku; pierwsze śluby zakonne

⁶¹ *Directorium...* (1828–1849, 1867).

⁶² DAŻO f. 90, op. 1, sp. 1012, k. 44v–45.

⁶³ Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy w Kijowie [dalej: CDIAUK] f. 1046, op. 1, sp. 13, k. 5; *Directorium...* (1815–1850, 1862).

64 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 1012, k. 45v–46; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 86v–87.

65 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 1v; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 71v–73; *Directorium...* (1826–1856).

66 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 906, k. 11v–12; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 963, k. 7; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 1011, k. 15v–16.

67 *Directorium...* (1829–1833).

złożył 7 lutego 1813; uczył się wymowy i filozofii w studium zakonnym w Beresteczku (1811–1816), a teologii – w Wilnie na Antokolu (1816–1819); święcenia kapłańskie przyjął w 1819 w Wilnie z rąk bp. Tadeusza Kundzica; studiował matematykę, fizykę, chemię i astronomię na Uniwersytecie Wileńskim (1819–1821), uzyskując stopień kandydata filozofii; nauczyciel filozofii w klasztorze antokolskim w Wilnie (1821–1823); wykładowca filozofii, wymowy, teologii moralnej w studium zakonnym w Łucku (1823–1826); nauczyciel matematyki i prefekt w szkole powiatowej w Starym Konstantynowie (1826–1831); wikariusz w Łucku (1831–1832); przełożony klasztoru łuckiego (1831–1833)⁶⁴.

BIENIEWSKI LUDWIK, ur. w 1808 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w szkole powiatowej w Łucku; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchownych w Ołyce (13 września 1824–1827) i Żytomierzu (1827–1830); otrzymał święcenia kapłańskie w 1830; wikariusz przy katedrze żytomierskiej (1830–1838) i katecheta w żeńskiej pensji (1830–1836); deputat do spraw sądowych (27 sierpnia 1836–1843); wicedziekan przy katedrze żytomierskiej (1 lutego 1838–1852); kanonik honorowy kapituły katedralnej w Żytomierzu (od 1841); kanonik senior (1852–1854) i kanonik wicekustosz (1854–1855); dziekan foralny dekanatu żytomierskiego (1850–1855); zm. w 1855⁶⁵.

BLEKICKI (BLAKICKI) TADEUSZ OH, ur. w 1799 w Ciechanowcu; wstąpił do zakonu w 1822; pierwsze śluby złożył w 1823 w Wilnie; przeor w Wysokim Litewskim (1824–1827) i Łucku (1827–1832)⁶⁶.

BŁESZCZYŃSKI JAN, alumn seminarium duchownego w Ołyce (1828–1829) i Łucku (1829–1833)⁶⁷.

BOBROWICZ KASPER, ur. w 1776; alumn ołyckiego seminarium duchownego (1801–1809); święcenia kapłańskie przyjął w 1809; wikariusz kolegiaty w Ołyce (1809–1817); wikariusz w Klewaniu (1817–1837); komendarz (1837–1840) i pleban (1840–1850)

w Aleksandrii; gdzie przebywał na emeryturze, pełniąc funkcję mansjonarza [1857–1858]; zm. w 1858⁶⁸.

BOCIOROWSKI LUDWIK, alumn seminarium duchownego w Łucku (1832–1834); wikariusz przy katedrze łuckiej [1836–1837]; kapelan szkoły powiatowej w Ostrogu [1838–1841]; zm. w 1841⁶⁹.

BOGDAŃSKI JULIAN, ur. w 1809 w guberni wołyńskiej; alumn seminarium w Ołyce (15 września 1827–1830) i Żytomierzu (18 września 1830–1832); wikariusz w Przewałach [1836–1840]; altarysta w Porycku (1840–1842); wikariusz przy katedrze żytomierskiej (1842–1844); jako inwalida przebywał w Porycku (1844–1847) i Maciejowie (1845–1857), gdzie pełnił obowiązki mansjonarza; mansjonarz w Turzysku (1857–1859); administrator w Opalinie (1859–1861); wikariusz w Maciejowie (1861–1866); administrator w Opalinie (1866–1869); emeryt mieszkający na terenie Lubomla (1877–1880); zm. 18 kwietnia 1890⁷⁰.

BORATYŃSKI MICHAŁ, ur. w 1790; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1810–1813); mansjonarz w kolegium NMP przy katedrze łuckiej (1813–1814); święcenia kapłańskie przyjął w 1814; wikariusz przy katedrze łuckiej (1814–1818); komendarz w Tuczyńcu (1818–1822); komendarz (1822–1828) i pleban (1828–1850) w Horyńgrodzie; proboszcz w Kowlu; wicedziekan rówieński (1828–1850); dziekan dekanatu kowelskiego; kanonik honorowy kapituły łuckiej; zm. w 1864⁷¹.

BORYSOWICZ WACŁAW OCarm, przeor i komendarz w Toporzysku [1816–1818]; wikariusz w Koblinie [1822–1823]; komendarz w Uszomierzu (1823–1824); przeor i komendarz w Łabuniu (1827–1829); kapelan – spowiednik w klasztorze karmelitanek trzewiczkowych w Dubnie [1831]⁷².

BRODOWICZ MACIEJ SchP, posiadał stopień doktora obojga praw; administrator par. w Dąbrowicy (1827–1832)⁷³.

68 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 958, k. 3v; *Directorium...* (1802–1858); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 121–122.

69 *Directorium...* (1833–1842).

70 CDIAUK f. 1044, op. 1, sp. 30, k. 8v; *Directorium...* (1828–1850, 1891).

71 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 528, k. 3; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 975, k. 3v; *Directorium...* (1811–1850).

72 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 943, k. 4v; *Directorium...* (1817–1829).

73 *Directorium...* (1828–1832).

74 *Directorium...* (1802–1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 123.

75 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 966, k. 1v.

76 DAŻO f. 178, op. 51, sp. 20, k. 45v; *Directorium...* (1810–1853).

77 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 61; *Directorium...* (1802–1833); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 123–124; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 330.

BRZEZNIAKIEWICZ (BRZEŹNIAKIEWICZ) TOMASZ, ur. 6 października 1768; święcenia kapłańskie przyjął w 1793; koadiutor parocha w cerkwi zaszkiewickiej; przeszedł na obrządek łaciński w 1797; wikariusz [1801–1803] i altarysta (1803–1839) w Porycku; zm. 23 lutego (6 marca) 1839⁷⁴.

BRZEZNIKIEWICZ MAKSYMILIAN, s. Grzegorza; ur. w 1761; wikariusz w Nieświczu [1831–1832]⁷⁵.

BUYWID TOMASZ, ur. w 1773; przygotowywał się do kapłaństwa w żytomierskim seminarium duchownym (1811–1813); święcenia kapłańskie przyjął w 1813; wikariusz w Trojanowie (1813–1816); wikariusz przy katedrze żytomierskiej (1816–1837); senior kolegium mansjonarzy katedralnych w Żytomierzu [1839–1843]; wikariusz przy katedrze żytomierskiej (1843–1852); delegat do komisji szczepienia przeciw ospie dla powiatu żytomierskiego [1831–1832]; zm. w 1852⁷⁶.

CHEŁMOWSKI STANISŁAW CM, ur. 7 maja 1769 w rodzinie szlacheckiej, w powiecie nowogródzkim; uczył się w szkole początkowej w Nieświeżu, a następnie – w Szkole Głównej w Wilnie; 9 października 1788 wstąpił do misjonarzy w Wilnie; śluby zakonne złożył 10 listopada 1790; święcenia kapłańskie przyjął 25 sierpnia 1793; był wykładowcą w seminarium duchownym w Wilnie; regens w *seminarium internum* (1794–1797); nauczyciel w szkole wydziałowej w Łyskowie (1797–1799); wykładowca filozofii w seminarium diecezjalnym w Żytomierzu (1799–1810); prokurator w klasztorze zasławskim (1810–1814); superior i pleban w Iłkukszcie (1814–1824); dziekan semigalski (1814–1824); asystent domu w Wilnie (1824–1829); superior i pleban w parafii św. Józefa w Zasławiu (1829–1833); dziekan dekanatu zasławskiego i starokonstantynowskiego; po zniesieniu klasztoru był kapelanem przy kaplicy w Kozłowiczach, k. Słonima⁷⁷.

CHEVALLIERE (CHEVALIER) JAN, ur. w 1767 w rodzinie szlacheckiej; święcenia kapłańskie przyjął w 1791; administrator w par. Sevrey w Burgundii; kapelan

w pułku szlachty francuskiej w korpusie księcia Kondusza (Ludwika Henryka Józefa Burbon); prebendarz w Porycku [1801–1802]; pleban w Sielcu (1802–1803); pleban w Porycku (1803–1847); dziekan włodzimierski [1814–1847]; kanonik gremialny kapituły łuckiej (1822–1847); egzaminator diecezjalny; delegat sądowy dla powiatu włodzimierskiego; odznaczony Orderem św. Stanisława; zm. 23 marca (4 kwietnia) 1847 w Porycku⁷⁸.

CHODOROWCZ (CHODOROWSKI) ANTONI, do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium ołyckim (1803–1805); święcenia kapłańskie przyjął w 1805; wikariusz w Cudnowie (1805–1807) i Wieleńnikach [1809–1813]; komendarz (1813–1829) i pleban (1829–1840) w Narodyczach; delegat sądowy dla powiatu owruckiego; zm. w 1840⁷⁹.

CHOROSZYŃSKI ANTONI, ur. w 1797 w guberni mińskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie uzyskał w szkole jezuickiej w Użwałdzie (1812–1817), następnie studiował filozofię w Akademii Połockiej (1817–1819), uzyskując stopień kandydata filozofii (24 czerwca 1819); do kapłaństwa przygotowywał się w ołyckim seminarium duchownym (31 sierpnia 1824–1826); święcenia kapłańskie przyjął w 1826; kapelan infułata ołyckiego i wikariusz przy kolegiacie ołyckiej (1826–1829); pleban (1829–1845) i katecheta (1835–1843) w Stepaniu; administrator i prepozyt w Klewaniu (1843–1870); dziekan dekanatu łuckiego; kanonik honorowy kapituły kolegiackiej w Ołyce (od 1828); zm. w 1870⁸⁰.

CHYŻEWSKI STANISŁAW, ur. w 1807 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Liceum Krzemienieckim; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1826–1828), a następnie w Seminarium Głównym w Wilnie (1828–1831), które ukończył ze stopniem kandydata teologii; święcenia kapłańskie przyjął 5 lipca 1831; wykładowca łaciny i wiceregens w seminarium ołyckim

78 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 200a, k. 707v; *Directorium...* (1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 124.

79 *Directorium...* (1804–1839).

80 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 712, k. 9v–10; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 139v–140; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 87v–88; *Directorium...* (1825–1872); I.G. [J.M. Giżycki], *Materyały do dziejów Akademii Połockiej i szkół od niej zależnych*, Kraków 1905, s. 173, 233.

⁸¹ *Directorium...* (1828–1833); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 338–339.

⁸² *Directorium...* (1827–1833).

⁸³ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 967, k. 2v; *Directorium...* (1824–1841, 1865).

⁸⁴ *Directorium...* (1832–1883).

⁸⁵ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 265v–266; *Directorium...* (1832–1851).

(6 października 1831–1833); wikariusz przy katedrze łuckiej [1838–1829]; kanonik kapituły kolegiackiej w Ołyce [1832–1833]⁸¹.

CWIRKO EDWARD OP, przeor i komendarz w Czartorysku (1826–1832); wikariusz w Włodzimiercu (1832–1833)⁸².

CWIRKO JÓZEF OP, ur. w 1790; wstąpił do zakonu w 1809; święcenia kapłańskie przyjął w 1815; wikariusz w Koblinie (1823–1826); przeor i pleban w Kulczynach (1826–1828); przeor i komendarz w Niewirkowie (1828–1832); wikariusz w Równem [1836–1837] i Kowlu [1840–1841]; zm. w 1865⁸³.

CZACZKOWSKI IGNACY, ur. w 1806; alumn seminarium duchownego w Łucku (1832–1837); święcenia kapłańskie przyjął w 1837; wikariusz (1837–1839), administrator (1839–1844) i proboszcz (1844–1850) w Kołkach; administrator (1853–1865) i proboszcz (1865–1882) w Torczyni; wicedziekan przy katedrze łuckiej (1862–1866); kanonik kaznodzieja święteczny w ołyckiej kapitule kolegiackiej (1865–1882); zm. 30 kwietnia 1882⁸⁴.

CZAYKOWSKI DOMINIK CM, ur. w 1797 w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Poniewieżu; wstąpił do misjonarzy w Wilnie w 1813; przygotowywał się do kapłaństwa w seminarium *internum* misjonarzy wileńskich (1814–1818); święcenia kapłańskie przyjął w 1820; studiował filozofię na Uniwersytecie Wileńskim (1822–1825); wykładowca w wileńskim seminarium misjonarzy (1823–1826); wykładowca seminarium duchownego w Żytomierzu (1826–1829); superior w klasztorze zasławskim [1831–1832]; kapelan w Sławucie, par. Białogródka, a później par. św. Józefa w Zasławiu (1832–1839); proboszcz w Krzywini (1839–1850); egzaminator diecezjalny [1827–1829]; dziekan dek. zasławskiego i wicedziekan dek. ostrogskiego; delegat sądowy dla powiatu zasławskiego; zm. w 1850⁸⁵.

CZEMEROWSKI KAZIMIERZ, s. Antoniego; ur. w 1794 w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał

w szkole powiatowej w Łucku (1806–1812); do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1812–1816), a następnie – w Seminarium Głównym w Wilnie, równocześnie studiując na wydziale teologicznym miejscowego uniwersytetu (1816–1820), gdzie uzyskał stopień magistra teologii; święcenia kapłańskie przyjął w 1819; wikariusz (1819–1825), kaznodzieja (1823–1829) i wicedziekan (od 1825) w katedrze łuckiej; wykładowca teologii moralnej, ceremonii i obrzędów kościelnych oraz śpiewu kościelnego w seminarium diecezjalnym w Łucku (1820–1826); regens łuckiego seminarium duchownego (1832–1836); egzaminator diecezjalny (1821–1839); angelista w katedrze łuckiej [1832–1833]; asesor konsystorza łuckiego (1827–1836, 1846–1855); asesor w Rzymskokatolickim Kolegium Duchownym w Petersburgu (1843–1846); kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej (od 1827); kanonik gremialny (1829–1845) i kanclerz (1845–1855) łuckiej kapituły katedralnej; scholastyk (1843–1853) i kustosz (1853–1855) żytomierskiej kapituły katedralnej; zm. w 1855⁸⁶.

CZERWIŃSKI JOZAFAT, ur. w 1789; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1816–1818); święcenia kapłańskie przyjął w 1818; wikariusz w Derażnem (1818–1825) i Równem (1825–1828); komendarz w Hołobach (1828–1830); administrator w Wiszenkach (1830–1833); wikariusz w Ołyce [1837–1842]; wikariusz przy katedrze łuckiej (1842–1845); wikariusz w Swojczowie (1845–1846); administrator Ostrówku (1846–1850); zm. ok. 1872⁸⁷.

DARGIEWICZ KORNELIUSZ OFMRef, administrator w Sokulu [1831–1832]⁸⁸.

DASZKIEWICZ TOMASZ OP, doktor teologii; ur. w 1772; wstąpił do zakonu w 1787; święcenia kapłańskie przyjął w 1796; komendarz w Jałowiczach [1806–1807]; profesor i magister nowicjuszy w Łucku; przebywał w klasztorze w Kamieńcu Podolskim [1826]; przeor i komendarz w Starym Konstantynowie (1827–1832);

86 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 496, k. 60; DAŻO f. 96, op. 1, sp. 5, k. 12v–13; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 67v–69; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 211, k. 8v–9; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 386, k. 4v–5; *Directorium...* (1813–1874); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 320; W. Worotyński, *Seminarium Główne w Wilnie*, t. 2: *Drugi okres dziejów i zniesienia (1816–1833)*, Kraków 1938, s. 260–261.

87 *Directorium...* (1818–1850).

88 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 978, k. 6v; *Directorium...* (1832).

89 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 1009, k. 61v–62; *Directorium...* (1806–1832).

90 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 981, k. 3; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 5v–6; *Directorium...* (1818–1853).

91 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 968, k. 2v; *Directorium...* (1802–1841); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 125.

92 *Directorium...* (1828–1832).

93 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 39v–40; *Directorium...* (1827–1841, 1874).

94 DAŻO f. 178, op. 51, sp. 7, k. 561–561v; *Directorium...* (182–1839).

95 *Directorium...* (1832–1833).

delegat sądowy dla powiatu starokonstantynowskiego; delegat do komisji szczepienia przeciw ospie dla powiatu starokonstantynowskiego; wikariusz klasztoru łuckiego (1832–1833)⁸⁹.

DĄBROWSKI IGNACY, s. Jana; ur. w 1798 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (15 kwietnia 1819–1823); święcenia kapłańskie przyjął w 1823; mansonarz w kolegium NMP przy katedrze łuckiej (1823–1824); wikariusz katedralny w Łucku [1826–1829]; proboszcz w Skórcach [1831–1852]; zm. w 1852⁹⁰.

DĄBROWSKI MATEUSZ, ur. 20 października 1760 w województwie trockim; latynista; komendarz (1796–1815) i pleban [1836–1840) w Nabrusce; zm. 27 października (8 listopada) 1840 r. w Nabrusce⁹¹.

DELINKIEWICZ OCarm, przeor i komendarz w Kisielinie (1827–1832)⁹².

DESZCZYŃSKI JÓZEF, s. Macieja, ur. 19 marca 1799 w guberni kijowskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium w Żytomierzu (26 lipca 1821–1823); święcenia kapłańskie przyjął w 1823; kapelan dworski i kapelan kaplicy publicznej w Romanowie, par. Cudnów (1827–1841); kanonik honorowy kapituły katedralnej w Żytomierzu; zm. ok. 1872⁹³.

DĘBCZYŃSKI (DEMBCZYŃSKI) DIONIZY, ur. 3 października 1760 w województwie wołyńskim; wykształcenie średnie otrzymał w Ołyce, w szkole bazylikańskiej w Hoszczy i kolegium pijarskim w Międzyrzeczu Koreckim; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium unickim w Radomyślu; święcenia kapłańskie przyjął 6 sierpnia 1783 z rąk bp. Cypriana Steckiego; wikariusz w parafii unickiej w Klewaniu (1783–1785); przeszedł na obrządek łaciński w 1785; komendarz w Kazimirce (1785–1840); zm. w 1840⁹⁴.

DĘBIŃSKI JOACHIM SchP, wikariusz i wykładowca szkolny w Dąbrowicy [1831]; przebywał w klasztorze międzyrzeczkim (1831–1833)⁹⁵.

DIAMENTOWICZ (DYAMENTOWICZ) KAZIMIERZ, s. Pawła; ur. w 1787 na Żmudzi; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1817–1820); święcenia kapłańskie przyjął w 1820; wikariusz w Skórcach [1828–1851]; zm. w 1851⁹⁶.

DOBROWOLSKI WINCENTY h. Posisk, s. Antoniego i Franciszki; ur. w 1761; koadiutor (1796–1802) i pleban (1802–?) w Turzysku; dziekan kowelski [1801–1802]; asesor w konsystorzu generalnym w Łucku; cenzor książek i egzaminator diecezjalny; prokurator kapituły katedralnej w Łucku [1811]; kanonik łowicki; kantor [1811–1816] i prepozyt [1818–1831] w kapitule żytomierskiej; kanonik kapituły katedralnej w Łucku [1801–1831]; zm. 26 kwietnia (8 maja) 1831 w Łucku na cholerę⁹⁷.

DOKTOROWICZ TEODOR, s. Justyna; ur. 8 czerwca 1753 w ziemi przemyskiej, w parafii dobromilskiej; wstąpił do zakonu bazylińskiego, ale opuścił go przed święczeniami kapłańskimi, przechodząc na obrządek łaciński; przed święczeniami subdiakonatu otrzymał prowizję na mansjonarię katedralną w Łucku (7 grudnia 1786); instytuowany na mansjonarię 24 grudnia 1787; święcenia kapłańskie przyjął 27 marca 1788 z rąk bp. Jana Chryzostoma Kaczkowskiego; kanonik honorowy kolegiaty w Ołyce; zm. 13 (25) października 1833 w Łucku⁹⁸.

DOLIŃSKI LEON, ur. w 1794 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Lubarze; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Żytomierzu (1815–1818); święcenia kapłańskie otrzymał w 1818; mansjonarz (1818–1819) i wikariusz [1821–1828] przy katedrze w Żytomierzu; wiceprokurator kapituły katedralnej (1820–1828); proboszcz w Butowcach [1831–1852]; administrator w Bazalii [1836–1839] i Teofilpolu (1841–1843); dziekan foralny zasławski i starokonstantynowski [1832–1852]; delegat sądowy dla powiatu starokonstantynowskiego; kanonik honorowy żytomierskiej kapituły katedralnej; zm. w 1851⁹⁹.

96 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 981, k. 3; *Directorium...* (1817–1852).

97 *Directorium...* (1802–1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 127.

98 Archiwum i Biblioteka Krakowskiej Kapituły Katedralnej w Krakowie [dalej: AKKK] Ł. 1, k. 77–77v; *Directorium...* (1802–1833); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 127.

99 DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 84v–85; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 20, k. 46–46v; *Directorium...* (1817–1853).

¹⁰⁰ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 170v;
Directorium... (1829–1842).

¹⁰¹ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 986, k. 4v.

¹⁰² DAŻO f. 178, op. 51, sp. 20, k. 46;
Directorium... (1809–1848).

¹⁰³ DAŻO f. 178, op. 7, sp. 211, k. 9v–10;
Directorium... (1808–1849); P. Grab-
czak, *op.cit.*, s. 320.

¹⁰⁴ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 958, k. 3v;
DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 29v–30;
Directorium... (1823–1841).

DOMARACKI HIERONIM, ur. w 1807 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchownych w Ołyce (27 sierpnia 1826–1827) i Żytomierzu (1827–1830); święcenia kapłańskie przyjął w 1830; mansonarz kolegium NMP przy katedrze łuckiej (1830–1833); administrator w Jampolu [1836–1841]; zm. w 1841¹⁰⁰.

DORGIEWICZ KORNELIUSZ OFMBern, ur. w 1782 w rodzinie szlacheckiej; wstąpił do zakonu w 1808; święcenia kapłańskie przyjął w 1814; gwardian w Janówce [1831–1832]¹⁰¹.

DUNAIEWSKI (DUNAJOWSKI) WOJCIECH, ur. w 1791; uczył się w szkołach publicznych w Łucku (1808–1817), równocześnie mieszkając w seminarium duchownym (fiolet); do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Żytomierzu (1815–1817); święcenia kapłańskie przyjął w 1817; wikariusz w Wielechnikach (1817); wikariusz katedralny w Żytomierzu (1817–1818); wikariusz w Cudnowie [1820–1824]; filialista w Miropolu, par. Cudnow (1824–1828); komendarz w Połonnem [1831–1832]; pleban w Miropolu (1832–1847); zm. w 1847¹⁰².

DUNIN HIPOLIT, s. Stanisława, ur. w 1786 w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Międzyrzeczu Koreckim; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1805–1807); święcenia kapłańskie przyjął w 1807; kanonik gremialny łuckiej kapituły katedralnej (1807–1848); regens łuckiego seminarium duchownego (1 grudnia 1815–1818); asesor Rzymskokatolickiego Kolegium Duchownego w Petersburgu (1816–1827); zm. w 1848¹⁰³.

DWORZAŃSKI BALTAZAR, ur. w 1800 w rodzinie szlacheckiej; przygotowywał się do kapłaństwa w łuckim seminarium duchownym (18 września 1821–1824); posiadał tytuł magistra teologii; wikariusz (1824–1827), komendarz (1831–1833) i proboszcz [1836–1841] w Klewaniu; zm. w 1841¹⁰⁴.

DWORZYCKI FRANCISZEK SALEZY, s. Józefa, ur. w 1790 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał

się w seminarium duchownym w Łucku (1814–1816); święcenia kapłańskie przyjął w 1816; wikariusz w Kowlu (1816–1820); komendant w Nieświczu (1821–1828) i Dubnie (1828–1832); administrator w Koblinie (1828–1829); komendant w Połonnem (1832–1846); wicedziekan i dziekan dubieński; delegat sądowy dla powiatu dubieńskiego; delegat do komisji szczepienia przeciw ospie dla powiatu dubieńskiego; zm. w 1846¹⁰⁵.

DZIEKOŃSKI MICHAŁ SchP, wykładowca teologii w studium domowym w Dąbownicy oraz nauczyciel miejscowej szkoły [1831–1832]; przebywał w klasztorze międzyrzeckim (1832–1833)¹⁰⁶.

DZIERZKOWSKI PIOTR, s. Antoniego, ur. 21 listopada 1801 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w żytomierskim seminarium duchownym (11 września 1818–1822) oraz w Seminarium Głównym w Wilnie (1822–1826), równocześnie studiując teologię na miejscowym uniwersytecie; święcenia kapłańskie przyjął w 1826; wikariusz przy katedrze łuckiej (1826–1828); wikariusz w Ostrogu (1828–1830) i Turzysku (1830–1832); zm. ok. 1833¹⁰⁷.

ELLASZEWICZ (ELIASZEWICZ) JAN, ur. w 1751; do kapłaństwa przygotowywał się w unickim seminarium duchownym (1775–1777); święcenia kapłańskie przyjął w 1777; po święceniach przeszedł na obrządek łaciński; kapelan w Milatynie, par. Ostróg (1777–1829); posiadając kapelanię w Milatynie, pełnił także obowiązki wikariusza w Krzywiniu (1811–1819), komendanta w Nieświczu (1819–1821) i wikariusza w Krzywiniu (1821–1839); wikariusza w Ołyce [1840–1841] i Tajgórach (1841–1843); administratora w Tuczynie [1846–1848]; zm. 13 (25) stycznia 1848 w Tuczynie¹⁰⁸.

GALIŃSKI MIKOŁAJ OP, komendant w Niewirkowie (1824–1828); przeor i komendant w Targowicy [1831–1832]; przeor i komendant w Niewirkowie [1836–1862]; zm. w 1870¹⁰⁹.

GAŁAJSKI MARCIN, s. Mikołaja; ur. w 1756 w rodzinie szlacheckiej; kształcił się w Złoczowie i Lwowie (do

¹⁰⁵ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 390, k. 5; *Directorium...* (1816–1846).

¹⁰⁶ *Directorium...* (1832–1833).

¹⁰⁷ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 867, k. 7v–8; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 15v–16; *Directorium...* (1821–1833).

¹⁰⁸ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 867, k. 7v–8; *Directorium...* (1802–1849); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 128.

¹⁰⁹ *Directorium...* (1835–1872).

¹¹⁰ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 3v-4; *Directorium...* (1802-1851); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 129.

¹¹¹ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 939, k. 2v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 5v-6; *Directorium...* (1819-1856).

¹¹² DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 39v; *Directorium...* (1826-1829).

¹¹³ *Directorium...* (1828-1849); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 321.

1778); do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1778-1781); święcenia kapłańskie przyjął w 1781; wikariusz (1781-?), zastępca kustosa [1801-1802, 1836-1837] i wicedziekan [1806-1838] przy katedrze łuckiej; nauczyciel śpiewu kościelnego w łuckim seminarium duchownym (1804-1821); delegat do komisji szczepienia przeciw ospie dla powiatu łuckiego [1830-1831]; od 1802 kanonik honorowy kapituły katedralnej w Łucku; zm. w 1838¹¹⁰.

GŁĘBOCKI ANTONI, ur. w 1791 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1 października 1817-1825); święcenia kapłańskie przyjął w 1825; wikariusz w Skórczach (1825-1828); komendarz w Bereźnem (1828-1832); wikariusz w Szpanowie [1836-1837]; komendarz i proboszcz w Łokaczach (1838-1855); zm. w 1855¹¹¹.

GŁOWACKI JAN, ur. w 1809 w rodzinie szlacheckiej; alumn seminarium duchownego w Łucku (1 września 1825-1828) i Seminarium Głównego w Wilnie (1828-1829), gdzie studiował teologię na wydziale teologicznym miejscowego uniwersytetu¹¹².

GODLEWSKI FLORIAN, ur. w 1808; pochodził z rodziny szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1827-1830) i Seminarium Głównym w Wilnie (1830-1835), równocześnie studiując teologię na wydziale miejscowego uniwersytetu (1830-1832), a po jego rozwiązaniu – w Akademii Duchownej (1832-1835); święcenia kapłańskie przyjął w 1832; mansjonarz w kolegium NMP przy katedrze łuckiej oraz kapelan w szkołach publicznych (1835-1837); angelista przy katedrze łuckiej (1839-1842); wiceregens i wykładowca retoryki oraz języka rosyjskiego w łuckim seminarium duchownym (1837-1844); wykładowca teologii dogmatycznej, historii Kościoła i egzegezy Pisma Świętego w żytomierskim seminarium duchownym (1844-1845); administrator w Kowlu (1845-1849); kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej¹¹³.

GODLEWSKI JÓZEF, ur. w 1780 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1809–1812); święcenia kapłańskie przyjął w 1812; komendarz w Dubnie (1812–1818]; pleban w Tajgórach [1820–1848); kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej; delegat sądowy dla powiatu rówieńskiego; zm. w 1848¹¹⁴.

GODLEWSKI JÓZEF, kanonik gremialny żytomierskiej kapituły katedralnej (1802–1842)¹¹⁵.

GODLEWSKI TADEUSZ, ur. w 1805 w rodzinie szlacheckiej; przygotowywał się do kapłaństwa w łuckim seminarium duchownym (6 października 1822–1828); święcenia kapłańskie przyjął w 1828; wikariusz w Horochowie (1828–1829); wikariusz przy katedrze łuckiej [1832–1833]; zm. ok. 1835¹¹⁶.

GOŁASZEWSKI JAN, s. Adama, ur. 3 października 1796 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w żytomierskim seminarium duchownym (30 sierpnia 1825–1828); święcenia kapłańskie przyjął w 1828; wikariusz przy katedrze żytomierskiej [1832–1833]; komendarz w Kodniu [1836–1843]; senior mansjonarzy przy katedrze żytomierskiej [1841–1842]; komendarz w Iwnicy [1845–1846); wikariusz w Krasnopolu (1845–1850); jako emeryt mieszkał w Lubarze (1850–1851–1855) i był kapelanem przy kaplicy w Hrycowie (1855–1856, 1862–1867) oraz wikariuszem w Łabuniu (1855–1862); zm. w 1862¹¹⁷.

GOŁĘBIEWSKI MICHAŁ, ur. w 1776; uczył się w Krzemieńcu; do kapłaństwa przygotowywał się w żytomierskim seminarium duchownym (1802–1806); święcenia kapłańskie przyjął w 1806; mansjonarz przy katedrze żytomierskiej (1806–1818); komendarz (1815–1818) i pleban [1820–1826) w Leszczynach; kanonik gremialny w żytomierskiej kapitule katedralnej [1820–1836); delegat do sądów „capitalis” I i II departamentu; zm. w 1836¹¹⁸.

GOŁKOWSKI JÓZEF, ur. w 1801 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w szkołach w Ołyce i Międzyrzeczu Koreckim; do

¹¹⁴ *Directorium...* (1811–1849).

¹¹⁵ *Directorium...* (1803–1842).

¹¹⁶ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 89v–90; *Directorium...* (1824–1833).

¹¹⁷ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 7v, 150v; *Directorium...* (1826–1862).

¹¹⁸ DAŻO f. 178, op. 51, sp. 20, k. 45v; *Directorium...* (1803–1837).

¹¹⁹ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 1v; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 83v–84; *Directorium...* (1826–1860).

¹²⁰ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 32; *Directorium...* (1806–1833).

¹²¹ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 964, k. 4; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 972, k. 13v–14; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 7, k. 528v; *Directorium...* (1802–1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomiarska...*, s. 130.

kapłaństwa przygotowywał się w ołyckim (7 kwietnia 1825–1827) i żytomiarskim seminarium duchownym (1827–1830); święcenia kapłańskie przyjął w 1830; wikariusz w katedrze łuckiej (1830–1834); komendant w Łokaczach (1834–1835); pleban w Litowiu (1835–1859); administrator w Swojczowie (1838–1839) i Zabłotcach (1844–1845); wicedziekan i dziekan dekanatu włodzimierskiego; zm. w 1859¹¹⁹.

GRABOWSKI ANDRZEJ SchP, ur. w 1762; święcenia kapłańskie przyjął w 1787; rektor kolegium i gimnazjum w Międzyrzeczu Koreckim (1808–1829); proboszcz parafii międzyrzeckiej [1806–1833]¹²⁰.

GRUSZCZYŃSKI IGNACY, s. Wawrzyńca, ur. 19 czerwca 1758 w Sądowej Wiszni, w ziemi przemyskiej; wykształcenie średnie uzyskał we Lwowie; do kapłaństwa przygotowywał się we lwowskim seminarium duchownym (1780–1784), równocześnie studiując teologię w Akademii Lwowskiej, a następnie – w seminarium duchownym w Łucku (maj 1784–1785); święcenia kapłańskie otrzymał 24 lipca 1785 w Łucku z rąk bp. Jana Chryzostoma Kaczkowskiego; wikariusz w Sielcu (1785); altarzysta i wikariusz przy kościele świętych Joachima i Anny we Włodzimierzu Wołyńskim (1785–1796); pleban w Derażnem (14 września 1796–1801) i Stepaniu (1801–1814); dziekan dekanatu rówieńskiego [1808]; mansjonarz przy katedrze łuckiej oraz kapelan brygady w Łucku (1807–1832), obrońca węzła małżeńskiego w konsystorzu łuckim (1820–1832); jako emeryt był mansjonarzem w Ołyce (1832); kanonik honorowy kapituły kolegiackiej w Ołyce i kapituły katedralnej w Łucku; kanonik misjonarz ołyckiej kapituły kolegiackiej (1831–1832); zm. w 1832¹²¹.

GRYGAŁOWSKI FRANCISZEK, s. Macieja; ur. w 1780 w województwie wileńskim; uczył się w szkołach powiatowych w Telszach i Kretyndze; przygotowywał się do kapłaństwa w łuckim seminarium duchownym (1808–1810); święcenia kapłańskie przyjął w 1810; wikariusz w Derażnem (1810–1816); administrator

w Sokulu (1816–1826); mansonarz NMP przy katedrze w Łucku (1826–1828]; wikariusz w Kazimirce [1831–1837] i Stepaniu (1837–1846); zm. w 1846¹²².

GRYGLEWICZ FRANCISZEK OCarm, przeor i komendarz w Uszomierzu [1831–1832]¹²³.

GRYLEWICZ (GRYLLEWICZ) FRANCISZEK, ur. w 1801 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (13 listopada 1823–1829); wikariusz w Tuczynie (1829–1831) i Bereźnicy (1831–1833]; komendarz w Wiszenkach [1836–1837]; mansonarz NMP przy katedrze łuckiej [1838–1839]; zm. ok. 1840¹²⁴.

GRYLEWICZ (GRYLLEWICZ) JAN NEPOMUCEN, s. Antoniego, ur. 14 maja 1767 w powiecie dubieński, na Wołyniu, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Ostrogu; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchownych w Łucku (1787–1792); święcenia kapłańskie otrzymał w 1792 z rąk bp. Jana Chryzostoma Kaczkowskiego; wikariusz w Nowogrodzie Wołyńskim (1792–1797); komendarz w Klewaniu (1797–1800); administrator w Złoczówce (1800–1805); pleban w Bereźnicy (instytucja: 3 czerwca 1805–1835); administrator w Dąbrowicy (1832–1833); kanonik honorowy ołyckiej kapituły kolegiackiej; kanonik kaznodzieja w ołyckiej kapitule kolegiackiej; zm. 22 października (3 listopada) 1835 w Bereźnicy¹²⁵.

GUSTOWICZ JAN, ur. w 1762 w woj. wileńskim; do kapłaństwa przygotowywał się w ołyckim seminarium duchownym (1791–1793); przyjął święcenia kapłańskie w 1793; wikariusz przy kolegiacie ołyckiej; kanonik prowizor szpitala (1801–1827), a następnie kantor (1827–1834] kapituły kolegiaty w Ołyce; zm. ok. 1834¹²⁶.

HAAS KAROL, do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym [1828–1829], a później w Seminarium Głównym w Wilnie [1821–1833], równocześnie studiując teologię w miejscowej Akademii Duchownej; wykładowca teologii dogmatycznej i historii kościelnej w łuckim seminarium duchownym

¹²² DAŻO f. 90, op. 1, sp. 358, k. 10v–11; *Directorium...* (1809–1846).

¹²³ *Directorium...* (1832).

¹²⁴ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 103v–104; *Directorium...* (1825–1833).

¹²⁵ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 247, k. 4–4v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 935, k. 2v; *Directorium...* (1802–1836); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 130.

¹²⁶ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 972, k. 12v–13; *Directorium...* (1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 130.

127 *Directorium...* (1828–1839, 1883).

128 *Directorium...* (1832).

129 *Directorium...* (1807–1853); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 321–322; J. Mandziuk, *Herbert Mammert* [w:] *Słownik polskich teologów katolickich* [dalej: SPTK], H.E. Wyczawski (red.), Warszawa 1981, s. 40–41.

130 DAŻO f. 178, op. 51, sp. 20, k. 46v; *Directorium...* (1821–1832).

[1836–1837]; wikariusz przy katedrze łuckiej [1836–1839]; rektor (filialista) par. Czerkasy (par. Smiła) (1861–1862); zm. 17 kwietnia 1882¹²⁷.

HANIEWICZ MODEST SchP, magister teologii; wykładowca języka rosyjskiego w kolegium międzyrzeckim [1831–1832]¹²⁸.

HERBUT MAMERT, ur. w 1789 w Felsztynie, pow. płońskiowski, w rodzinie szlacheckiej; nauki początkowe pobierał w domu rodzinnym; fiolet w seminarium ołyckim (1804–1808); do kapłaństwa przygotowywał się w Seminarium Głównym w Wilnie (1808–1812), równocześnie studiując teologię na miejscowym uniwersytecie, uzyskując w 1812 tytuł magistra (doktorat otrzymał w 1816); święcenia kapłańskie przyjął w 1812; wikariusz i kaznodzieja w Klewaniu (1812–1816); wikariusz przy katedrze w Łucku (1816–1818); wykładowca teologii dogmatycznej i egzegezy Pisma Świętego w łuckim seminarium duchownym (1816–1818); pleban w Trojanowie [1822–1829]; regens Seminarium Głównego w Wilnie (1822–1832); kustosz w żytomierskiej kapitule katedralnej (1825–1853); kanonik gremialny (1825–1853), scholastyk (1853–1866) i dziekan (1866–1873) wileńskiej kapituły katedralnej; wiceoficjał w konsystorzu wileńskim (1853–1873); administrator w Olkiennikach (1871–1873); odznaczony Orderem św. Anny 2 klasy oraz medalami za 1812 i wojnę krymską; zm. w 1873 w Wilnie¹²⁹.

HORYSZOWSKI DEMETRIUSZ, ur. w 1785; uczył się w Barze; pełnił obowiązki urzędnika (registratora) urzędu gubernialnego w Żytomierzu; do kapłaństwa przygotowywał się w żytomierskim seminarium duchownym (1817–1819); święcenia kapłańskie przyjął w 1818; mansjonarz przy katedrze żytomierskiej (1818–1827); administrator w Berdyczowie (1827); administrator (1827–1829) i pleban [1831–1845] w Leszczynach; zm. ok. 1845¹³⁰.

HORYSZOWSKI JAN, ur. 8 marca 1801 w guberni podolskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa

przygotowywał się w żytomierskim seminarium duchownym (26 czerwca 1822–1826); święcenia kapłańskie przyjął w 1826; mansjonarz przy katedrze żytomierskiej (1826–1833); jako emeryt mieszkał w klasztorach dominikańskich w Starym Konstantynowie [1835–1839] i Łucku (1839–1843] oraz Zasławiu [1851–1852); zm. w 1852¹³¹.

HUCEWICZ (HUCZEWIC) TOMASZ, ur. w 1790; przygotowywał się do kapłaństwa w seminarium duchownym w Żytomierzu (1815–1819); święcenia kapłańskie przyjął w 1819; wikariusz w Nowogrodzie Wołyńskim (1819–1826); wikariusz przy parafii św. Jana Chrzciciela w Zasławiu (1826–1827); wikariusz w parafii bazalskiej (1827–1828); komendarz w Ostropolu [1831–1842); altarysta przy parafii św. Jana Chrzciciela w Zasławiu (1842–1843); mieszkał w tejże parafii bez przydziału (1843–1850), a następnie w klasztorze bernardynów; zm. w 1858¹³².

HUCEWICZ GRZEGORZ, ur. 19 listopada 1753 w Hrużewicy, pow. latyczowski, woj. podolskie (par. Czarny Ostrów); wykształcenie średnie otrzymał w Barze i Złoczowie; przygotowywał się do kapłaństwa w janowskim seminarium duchownym (1779–1782); święcenia kapłańskie przyjął 9 czerwca 1782; wikariusz w Dubnie (1782–1784); wikariusz i altarysta św. Tadeusza (1784–1794) oraz pleban (10 grudnia 1794–1834) w Nowogrodzie Wołyńskim; kanonik żytomierski (1811–1834); prokurator generalny kapituły żytomierskiej (1820–1832); egzaminator diecezjalny [1832]; dziekan dekanatu Nowogród Wołyński (1801–1834); delegat do spraw duchownych diecezji łuckiej i żytomierskiej do I i II departamentu sądu [1832]; zm. w 1834¹³³.

IGNATOWSKI JAN, ur. 6 maja 1760 w Klewaniu; wykształcenie średnie otrzymał w Ołyce i Łucku; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1789–1791); święcenia kapłańskie przyjął 19 czerwca 1791; wikariusz w Nowogrodzie Wołyńskim

¹³¹ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 61v–62; *Directorium...* (1825–1853).

¹³² *Directorium...* (1816–1859).

¹³³ CDIAUK f. 1045, op. 1, sp. 127, k. 21v; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 7, k. 326v; *Directorium...* (1813–1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 131.

¹³⁴ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 59v; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 7, k. 326v; *Directorium...* (1802–1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 132.

¹³⁵ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 921, k. 2v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 976, k. 2v.

¹³⁶ *Directorium...* (1832).

¹³⁷ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 943, k. 4v; *Directorium...* (1824–1827).

¹³⁸ CDIAUK f. 1044, op. 1, sp. 30, k. 8; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 170v; *Directorium...* (1828–1856).

¹³⁹ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 39v; *Directorium...* (1826–1850).

¹⁴⁰ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 323, k. 19v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 943, k. 4v.

¹⁴¹ *Directorium...* (1816–1847).

¹⁴² *Directorium...* (1832).

(1791–1802); komendarz (1802–1814) i pleban (1814–1837] w Wołoczyskach, zm. ok. 1840¹³⁴.

IŁŁAKOWICZ MATEUSZ OSA, pleban i przełożony klasztoru w Radziechowie (1830–1831)¹³⁵.

IWASZKIEWICZ TADEUSZ CM, przebywał w klasztorze zasławskim [1831–1832]¹³⁶.

IZDEBSKI BONIFACY OCarm, przeor i komendarz w Toporzysku (1823–1825); przeor i komendarz w Kisielinie (1825–1827); kapelan – prokurator w klasztorze karmelitanek¹³⁷.

JAKUBOWSKI ROMAN, ur. w 1810 w gub. wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; alumn seminarium ołyckiego (25 maja 1827–1829), łuckiego (1829–1830) i żytomierskiego (18 września 1830–1832); święcenia kapłańskie przyjął w 1835; wikariusz przy katedrze żytomierskiej (1835–1842); komendarz i proboszcz w Narodyczach [1842–1854); zm. w 1855¹³⁸.

JANCZARSKI EDWARD, ur. w 1808 w rodzinie szlacheckiej; alumn seminarium duchownego w Łucku (18 września 1825–1832); święcenia kapłańskie przyjął w 1832; wikariusz przy katedrze łuckiej (1832–1846); administrator (1846–1848) i proboszcz w Uszomierzu (1848–1865); zm. w 1865¹³⁹.

JANISZEWSKA NEPOMUCENA OCarm, ur. w 1772; wstąpiła do zakonu w 1810; pierwsze śluby złożyła w 1812; przełożona karmelitanek trzewickowych w Dubnie [1831]¹⁴⁰.

JANOWICKI MICHAŁ, ur. w 1790; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Żytomierzu (1815–1817); święcenia kapłańskie przyjął w 1817; wikariusz (wicedziekan) przy katedrze żytomierskiej (1817–1833); proboszcz w Pulinach [1836–1837]; wikariusz w Kotelni [1840–1841) i Trojanowie (1841–1843); jako inwalida mieszkał przy kościele parafialnym w Kotelni (1843–1847); zm. w 1847¹⁴¹.

JANUSZKIEWICZ JUSTYN SchP, nauczyciel matematyki w kolegium i gimnazjum w Międzyrzeczu Koreckim [1831–1832]; zm. w 1859¹⁴².

JAROCKI PIOTR JÓZEF, s. Antoniego; ur. 15 stycznia 1769 na Podolu, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Żytomierzu; do kapłaństwa przygotowywał się w żytomierskim seminarium duchownym (1791–1794); święcenia kapłańskie przyjął 28 października 1794 w Żytomierzu z rąk bp. K. Cieciszewskiego; wikariusz przy katedrze żytomierskiej (1794–1800); wikariusz w Pulinach (1800–1802) i Korcu (1802–1805); administrator w Łanowcach (1805–1808); administrator (9 maja 1808–1829) i pleban [1831–1845] w Kołodnie; administrator w Jampolu (1826–1827); kanonik kapituły katedralnej w Żytomierzu (1817–1845); zm. w 1845¹⁴³.

JAROSZEWICZ MACIEJ, ur. w 1801 na Żmudzi, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w Traskunach (1814–1820); do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Ołyce (22 marca 1820–1825); święcenia kapłańskie przyjął w 1825; wikariusz przy kolegiacie ołyckiej (1825–1827); wikariusz w Kołkach (1827–1829); senior wikariuszy w Ołyce (1829–1837); kanonik prowizor szpitala św. Krzyża (9 marca 1837–1849) oraz kanonik kaznodzieja świąteczny (1849–1853) kapituły kolegiackiej w Ołyce; komendarz w Dubnie (1832–1833); administrator w Klewaniu (1840–1842); zm. w 1853¹⁴⁴.

JARZYNA NARCYZ, ur. w 1809 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkołach powiatowych w Łucku (1820–1826) oraz Liceum Krzemienieckim (1826–1828); alumn seminarium duchownego w Łucku (1827–1828) i Seminarium Głównego w Wilnie (1828–1831); student Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Wileńskim (1828–1831); święcenia kapłańskie przyjął w 1831; wikariusz przy katedrze łuckiej (1831–1833); wykładowca w seminarium ołyckim (6 lutego 1833–1834); administrator w Łokaczach [1836–1837]; wikariusz w Kazimirce [1838–1839]; mansonarz w Żytomierzu; zm. w 1858¹⁴⁵.

JASIŃSKI FRANCISZEK OCarm, przeor i komendarz w Olewsku [1828–1832]¹⁴⁶.

143 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 333; k. 5v–6; *Directorium...* (1801–1853); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 134.

144 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 972, k. 13v–14; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 87v–88; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 77v–78, 365v–366; *Directorium ...* (1823–1854).

145 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 317v; *Directorium...* (1828–1839); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 339.

146 *Directorium...* (1829–1832).

147 *Directorium...* (1831–1849).

148 CDIAUK f. 1045, op. 2, sp. 304, k. 10v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 8; *Directorium...* (1813–1852).

149 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 970, k. 2–2v; *Directorium...* (1832–1849).

150 DAŻO f. 178, op. 51, sp. 7, k. 454v; *Directorium...* (1803–1833); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 134.

151 *Directorium...* (1832, 1850–1864).

152 DAŻO f. 178, op. 51, sp. 6, k. 326; *Directorium...* (1802–1843); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 135; J. Kania, *op.cit.*, s. 290.

153 *Directorium...* (1832).

JASIŃSKI LUDWIK, ur. w 1804; alumn seminarium duchownego w Łucku [1832–1836]; święcenia kapłańskie przyjął w 1836; wikariusz przy kolegiacie ołyckiej (1836–1837); wikariusz przy katedrze łuckiej [1839–1843]; proboszcz w Torczynie (1843–1848); zm. w 1848¹⁴⁷.

JASKOŁD TADEUSZ, s. Grzegorza, ur. w 1786; przygotowywał się do kapłaństwa w łuckim seminarium duchownym (1810–1812); święcenia kapłańskie przyjął w 1812; wikariusz w Równem (1812–1845); mieszkał tam również po przejściu na emeryturę (1845–1851); zm. w 1851¹⁴⁸.

JAUGĘŁO (JAWGIEŁŁO) POSYDIUSZ OSA, komendant w Opalinie (18 listopada 1830–1849)¹⁴⁹.

JAWCZYŃSKI BAZYLI, s. Jakuba Aleksandra; ur. w 1756 w Kunowie; wykształcenie otrzymał w domu rodzinnym; do kapłaństwa przygotowywał się w unickim seminarium duchownym w Radomyślu (1784–1786); święcenia kapłańskie przyjął w 1786 r. z rąk bp. Cypriana Steckiego; proboszcz w Barmakach (1786–1796); po przejściu na obrządek łaciński został kapelanem przy kaplicy dworskiej w Barmakach, par. Równe (1796–1833); zm. ok. 1833¹⁵⁰.

JAWORSKI JAN, alumn seminarium duchownego w Łucku [1831–1832]; wikariusz w Rzyszczowie [1849–1850]; rektor i katecheta w Kaniowie, par. Rzyszczów (1850–1851); wikariusz w Białej Cerkwii (1851–1863); zm. w 1863¹⁵¹.

JESIEWICZ (JASIEWICZ, JEZIEWICZ) AUKSENCJUSZ (AUXENTY), ur. w 1764; wykształcenie średnie otrzymał we Włodzimierzu; do kapłaństwa przygotowywał się w unickim seminarium duchownym w Chełmie (1791–1793); święcenia kapłańskie przyjął w 1793 w Chełmie z rąk bp. Porfiriusza Ważyńskiego; w 1796 przeszedł na obrządek łaciński; prepozyt szpitala w Maciejowie (prezenta: 14 września 1794, instytucja: 14 stycznia 1799–1843); zm. w 1843¹⁵².

JODKO ADRIAN SchP, kapelan szkoły w Międzyrzeczu Koreckim [1831–1832]¹⁵³.

JORZYKIEWICZ LUDWIK SchP, wicerektor w kolegium w Dąbrowicy [1831–1832]¹⁵⁴.

JÓZEFOWICZ NORBERT, ur. w 1795; studiował teologię w klasztorze winnickim [1814]; gwardian i pleban w Chodorkowie (1 maja 1825 – 27 kwietnia 1828); gwardian we Włodzimierzu (27 kwietnia 1827 – 23 października 1831); gwardian w Ostrogu (23 października 1831 – 15 maja 1832); przebywał w klasztorze w Chodorkowie (1833–1833); należał do wspólnoty w Brusilowie, ale był kapłanem w nieznanej parafii [1835]; kapłan w Warkowiczach (1839–1840); zm. 9 października 1853 w Starym Konstantynowie¹⁵⁵.

JURIEWICZ (JUREVICZ) WIKTOR SchP, doktor filozofii; nauczyciel matematyki w kolegium i gimnazjum w Międzyrzeczu Koreckim (1827–1832); wikariusz w Równem (1832–1833)¹⁵⁶.

KACZANOWSKI ROMAN OSsT, ur. w 1786 w guberni wileńskiej, w rodzinie szlacheckiej; szkołę średnią ukończył w Wilnie; wstąpił do trynitarzy w Wilnie w 1800; studiował teologię w studium zakonnym (1808–1811); święcenia kapłańskie przyjął w 1809; nauczyciel szkoły parafialnej w Teofilopolu [1812–1813]; studiował na Uniwersytecie Wileńskim (28 grudnia 1818 przyznano mu stopień kandydata filozofii); minister i pleban w Teofilopolu (1826–1832); komendarz (1842–1850) i administrator (1850–1861) w Młynowie; zm. w 1861¹⁵⁷.

KACZYŃSKI JAKUB, ur. w 1778; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1796–1801); święcenia kapłańskie przyjął w 1801; mansonarz i kaznodzieja (1801–1813) oraz koadiutor plebana (1813–1816) w Kodniu; pleban w Lubomlu (instytucja: 13 listopada 1816–1832); zm. w 1832¹⁵⁸.

KAMIŃSKI (KAMIENSKI) ANTONI TOMASZ, ur. w 1797 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (18 września 1821–1826); święcenia kapłańskie przyjął w 1826; wikariusz (1828–1833), prebendarz [1836–1839), wikariusz

¹⁵⁴ *Ibidem*.

¹⁵⁵ *Ibidem*; P.R. Jankiewicz, *op.cit.*, s. 17, 36, 38, 224, 255, 258, 310, 350.

¹⁵⁶ *Directorium...* (1828–1833).

¹⁵⁷ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 59v; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 365v–367; *Directorium...* (1827–1862).

¹⁵⁸ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 340, k. 14; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 959, k. 3v; *Directorium...* (1817–1832).

159 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 89v-90; *Directorium...* (1823-1860).

160 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 953, k. 4; *Directorium...* (1802-1839); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 136.

161 *Directorium...* (1832).

162 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 1013, k. 109; *Directorium...* (1821-1871).

163 *Directorium...* (1832).

(1840-1846), altarysta (1846-1849) i wikariusz (1849-1856) w Horochowie; zm. w 1859 w Horochowie¹⁵⁹.

KARASIEWICZ (KARASZEWICZ) ALEKSANDER, ur. w 1760; do święceń kapłańskich przygotowywał się najprawdopodobniej w seminarium radomskim (1783-1785); święcenia kapłańskie przyjął w obrządku unickim w 1785; po przejściu na obrządek łaciński był kapłanem w Krupcu [1801-1803], katechetą w Kozinie (1803-1807) i wikariuszem w Oleksíncu (1807-1820); komendarz (1820-1832) i pleban (lipiec 1832-1838/1839) w Korytnicy; zm. na przełomie 1838 i 1839¹⁶⁰.

KASTROWSKI DOMINIK OP, przeor i komendarz w Jąłowiczach [1831-1832]¹⁶¹.

KLEPACKI MACIEJ, ur. w 1796; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1827-1829); święcenia kapłańskie przyjął w 1829; mansjonarz kolegium NMP przy katedrze łuckiej (1829-1833); wikariusz w Nowogrodzie Wołyńskim [1836-1842]; proboszcz w Ostropolu (1842-1870); zm. w 1870¹⁶².

KOBYLIŃSKI ANTONI CM, kłeryk, nauczyciel w szkole parafialnej przy par. św. Józefa w Zasławiu [1831-1832]¹⁶³.

KOBYLIŃSKI FRANCISZEK, ur. w 1798 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (29 maja 1818-1822); święcenia kapłańskie przyjął w 1822; wikariusz w Równem (1822-1823) i w Nowogrodzie Wołyńskim (1823-1829); zastępca kaznodziei niedzielnego w kolegiacie ołyckiej i prokurator kapituły (1829-1833); proboszcz w Dąbrowicy [1836-1850]; z nieznanых powodów został wywieziony na zesłanie do Permu (1850-1858); wikariusz w Tajgórach, z zamieszkaniem przy kaplicy w Zdołbicy (1858-1861). W 1861 r. został administratorem (1861-1862) i proboszczem w Horyngrodzie (1862-1865); kanonik penitencjarz w ołyckiej kapitule kolegiackiej (1865-1879); jako emeryt mieszkał w Tuczyńce (1871-1872), a później - w klasztorze

bernardynów w Zaslawiu (1872–1874) i w Tajgórach (1874–1879); zm. w 1879¹⁶⁴.

KOBYLIŃSKI GRZEGORZ OFMConv, doktor teologii; ur. 23 lipca 1775; uczył się w Drohiczynie, a później studiował w Wilnie; wstąpił do zakonu 16 lutego 1794; pierwsze śluby złożył 4 marca 1795; święcenia kapłańskie przyjął w 1799; pełnił obowiązki kaznodziei i lektora teologii (1799–1809); gwardian i komendarz w Krzemieńcu [1822–1832]; kaznodzieja w Międzyrzeczu Ostrońskim [1834]; gwardian w Międzyrzeczu Ostrońskim (1841–1844); delegat sądowy dla powiatu krzemienieckiego¹⁶⁵.

KOC JAN CM, ur. 30 lipca 1800; uczęszczał do szkół w Siemiatyczach; wstąpił do misjonarzy 1 września 1820 w Wilnie; studiował teologię w Wilnie (1820–1826), w tym przez dwa lata na tamtejszym uniwersytecie, uzyskując tytuł kandydata nauk; przyjął: niższe święcenia – 2 grudnia 1823, subdiakonatu – 29 maja 1826, diakonatu – 3 lipca 1826, i prezbiteratu – 15 grudnia 1826; wykładowca egzegezy Pisma Świętego, historii Kościoła i języka francuskiego w wileńskim seminarium duchownym (1826–1830); wykładowca teologii moralnej, historii Kościoła, rubryceli i śpiewu kościelnego w żytomierskim seminarium duchownym (28 sierpnia 1830–1832); był również profesorem w seminarium w Worniach (1832–1833)¹⁶⁶.

KOMASZKO JÓZEF, unita, wikariusz w Krasnopolu [1831–1832]¹⁶⁷.

KORKUĆ FELIKS OFMBern, ur. w 1792; wstąpił do zakonu w 1810; złożył pierwszą profesję w 1811; święcenia kapłańskie otrzymał w 1816; uczył się w szkołach brzeskich, w guberni grodzieńskiej (pięć lat); profesor w klasztorze mińskim (1816–1818); kaznodzieja w katedrze żytomierskiej (1818–1820); kaznodzieja (1820–1826) i gwardian (1826–1829) w Jarmolińcu; gwardian w Warkowiczach (1829–1832)¹⁶⁸.

KORYZNA JÓZEF, alumn seminarium duchownego w Łucku (1827–1833); wikariusz przy katedrze łuckiej

¹⁶⁴ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 496, k. 60v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 5v–6; *Directorium...* (1821–1880); E. Charitano-wa, *Z dziejów polskiej kolonii w Permie w XIX i początkach XX wieku*, „Niepodległość i Pamięć” 1998, t. 5, nr 2 (11), s. 77–96.

¹⁶⁵ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 851, k. 6; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 950, k. 5; *Cathalogus... OFMConv (1830–1832, 1834); Directorium...* (1832–1844).

¹⁶⁶ CDIAUK f. 1044, op. 1, sp. 30, k. 8; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 332.

¹⁶⁷ *Directorium...* (1832).

¹⁶⁸ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 940, k. 5v–6.

169 *Directorium...* (1828–1880).

170 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 964, k. 4v–5.

171 *Directorium...* (1812–1847).

172 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 958, k. 3v;
DAŻO f. 90, op. 1, sp. 972, k. 13v–14;
DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 34v–35;
Directorium... (1824–1832); P. Grabczak,
op.cit., s. 322.

173 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 257v;
Directorim... (1832).

174 *Directorim...* (1832).

[1836–1837]; katecheta w Teofilpolu [1838–1843]; katecheta w Kijowie (1843–1869); jako emeryt mieszkał przy kościele św. Aleksandra w Kijowie; zm. w 1879¹⁶⁹.

KOSAKOWSKA ANNA, ur. w 1777; wstąpiła do brygidek w 1800; złożyła pierwsze śluby zakonne w 1802; śluby wieczyste – w 1807; refektarka (1806–1811), depozytarka (1811–1822), ksieni (1822–1831] klasztoru łuckiego (1807–1832)¹⁷⁰.

KOSIŃSKI MACIEJ, ur. w 1790; do kapłaństwa przygotowywał się w ołyckim seminarium duchownym (1809–1812); święcenia kapłańskie przyjął w 1812; promotor bractwa różańcowego w Przewalach (1812–1813); wikariusz w Równem (1813–1827); mansjonarz kolegium NMP przy katedrze łuckiej (1827–1842); wikariusz w Nieświczu (1842–1847); zm. w 1847¹⁷¹.

KOWACZ KAJETAN, s. Ignacego; ur. w 1758 w rodzinie szlacheckiej; uczył się we Lwowie i Wiedniu; 1 października 1823 r. osiadł na Wołyniu (złożył przysięgę na wierność tronowi); wykładowca łaciny (1823–1824) i kaznodziejstwa (1824–1827) w łuckim seminarium duchownym; święcenia kapłańskie przyjął w 1824; mansjonarz NMP przy katedrze łuckiej (1824–1827), kapelan szkoły w Klewaniu (1827–1832); zastępca kanonika świątecznego w Ołyce [1831]; zm. w 1832¹⁷².

KOWALEWSKI PIOTR, ur. w 1812 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; alumn seminariów duchownych w Ołyce (22 września 1829–1820) i Łucku (1830–1832)¹⁷³.

KOZŁOWSKI TELESFOR, przeor i komendarz w Wiśniowcu Nowym (1826–1832)¹⁷⁴.

KOZMIŃSKI (KOZMINSKI, KOŹMIŃSKI) ANTONI, ur. w 1785 w guberni grodzieńskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w Brześciu; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1805–1809); święcenia kapłańskie przyjął w 1809; wikariusz w Ostrogu (1809–1810] i Nieświczu (1816); komendarz w Dubnie (1816–1829); administrator i altarysta św. Anny w Korcu (1829–1833];

proboszcz w Nowogrodzie Wołyńskim [1836–1853]; administrator w Berezdowie (1841–1847); wicedziekan dekanatu dubieńskiego; dziekan dekanatu Nowogród Wołyński; delegat sądowy dla powiatu Nowogród Wołyński; kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej (od 1839); zm. w 1853¹⁷⁵.

KRAIEWSKI (KRAJEWSKI) KANDYD OCarm, ur. w 1776 w rodzinie szlacheckiej; wstąpił do zakonu w 1790; święcenia kapłańskie przyjął w 1801; uzyskał tytuł magistra teologii; przeor i pleban w Dorohostajach (1807–1808) i Olewsku (1809–1814); pleban w Horodyszczu (1817–1832); kapelan w Dubnie (1843–1850)¹⁷⁶.

KROTKIEWICZ (KRÓTKIEWICZ) JAN, s. Jakuba; ur. 24 czerwca 1758 w województwie bełskim; wykształcenie średnie otrzymał we Włodzimierzu (1783–1785); do kapłaństwa przygotowywał się w unickim seminarium duchownym we Włodzimierzu; święcenia kapłańskie otrzymał 25 marca 1785 z rąk bp. Symeona Młockiego; paroch w Berezowie (1785–1796); przeszedł na obrządek łaciński 29 maja 1796; wikariusz w Łokaczach (4 sierpnia 1796–1804); administrator [1806–1816], komendarz (1816–1833) i pleban [1836–1844] w Sielcu; zm. 8 marca 1844 w Sielcu¹⁷⁷.

KRZYWICKI PROKOP OFMCap, ur. w 1776; kapelan, kaznodzieja i spowiednik w Liceum Krzemienieckim (1811–1833); rektor kościoła gimnazjalnego w Krzemieńcu (1817–1833); administrator w Krzemieńcu (1833–1844); zm. 1 września 1844¹⁷⁸.

KRZYŻANOWSKI MARCIN, s. Jakuba i Heleny z Olszewskich (ziemian); ur. w 1778; uczył się w Ołyce i Międzyrzeczu Koreckim; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1799–1801); święcenia kapłańskie przyjął w 1801; pleban w Derażnem (1801–1802); angelista przy katedrze łuckiej [1812–1817]; wiceregens (1804–1818) i regens (1818–1832) łuckiego seminarium duchownego; wykładowca teologii moralnej, obrzędów kościelnych, historii kościelnej i teologii dogmatycznej w łuckim

¹⁷⁵ DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 85v–86; *Directorium...* (1817–1850).

¹⁷⁶ DAŻO f. 178, op. 51, sp. 14, k. 358; *Directorium...* (1808–1850).

¹⁷⁷ DAŻO f. 178, op. 51, sp. 6, k. 213–213v; *Directorium...* (1802–1850); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 139.

¹⁷⁸ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 949, k. 4; P.R. Jankiewicz, *op.cit.*, s. 16, 18, 259.

179 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 496, k. 60; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 1v-2, 25v-26; *Directorium...* (1802-1846); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 140; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 323.

180 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 535, k. 9v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 946, k. 1v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 59v; *Directorium...* (1807-1850).

181 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 956, k. 6; *Directorium...* (1832-1833).

seminarium duchownym (1802-1815); pleban w Mielnicy [1817-1828]; asesor [1822], wiceoficjał (1827-1836) i oficjał (1836-1845) oraz obrońca węzła małżeńskiego (1837-1845) w łuckim konsystorzu diecezjalnym; egzaminator diecezjalny; administrator w Wieleńnikach [1820-1837]; prepozyt w Kowlu (1837-1845); dziekan łucki (1817-1818) oraz łucki i dubieński (1818-1829); w 1831 uzyskał na Uniwersytecie Wileńskim stopień doktora teologii; kanonik gremialny (1810-1826), scholastyk (1826-1833), archidiakon (1833-1841) i prepozyt (1841-1845) w łuckiej kapitule katedralnej; prokurator tejże kapituły [1818-1834]; odznaczony Orderem św. Stanisława 3 klasy; zm. 11 (23) lutego 1845 w Żytomierzu¹⁷⁹.

KUCZYŃSKI GRZEGORZ, ur. 17 listopada 1778; uczył się szkole średniej we Lwowie (1790-1800); studiował filozofię na Akademii Lwowskiej (1800-1801); w 1801 przeniósł się na Wołyń; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1806-1807); święcenia kapłańskie przyjął w 1807 w Łucku z rąk bp. Kazimierza Cieciszowskiego; komendant w Dubnie (1807-1810); wikariusz w Wołoczyskach (1810-1818), gdzie nadzorował budowę nowego kościoła i szpitala; komendant w Kupielu (15 marca 1818-1822); komendant (16 listopada 1822-1828) i proboszcz (1828-1842) w Złoczówce; administrator w Katerburgu (1842-1849); zm. w 1849¹⁸⁰.

KULESZA MARCIN OP, ur. w 1787; święcenia kapłańskie przyjął w 1821; przeor i komendant w Kamieniu Koszyrskim (1823-1833)¹⁸¹.

KULIKOWSKI JAN, ur. w 1798 w pow. żytomierskim, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w Lubarze; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Żytomierzu (1817-1819) i w Seminarium Głównym w Wilnie, równocześnie studiując teologię na miejscowym uniwersytecie (1819-1822), gdzie uzyskał stopień magistra teologii; święcenia kapłańskie przyjął w 1821; zastępca kapelana

(katechety) gimnazjalnego w Wilnie (1821–1822); mansjonarz przy katedrze żytomierskiej i kapelan (katecheta) w szkole powiatowej (1822–1824); kapelan (katecheta) w Liceum Krzemienieckim (1824–1831); katecheta w gimnazjum żytomierskim [1831]; proboszcz w Cudnowie (1828–1859); prokurator żytomierskiej kapituły katedralnej (od 1835); kanonik gremialny (1828–1845), kustosz (1845–1858) i dziekan (1858–1864) kapituły katedralnej w Łucku; archidiakon (1833–1858) i dziekan (1858–1864) żytomierskiej kapituły katedralnej; członek Rzymskokatolickiego Kolegium Duchownego w Petersburgu (1832–1833); regens (9 stycznia 1845–1864) i wykładowca prawa kanonicznego (1852–1856) żytomierskiego seminarium duchownego; odznaczony Orderem św. Anny 3 klasy (30 marca 1846); zm. 21 czerwca 1864 w Żytomierzu¹⁸²

KULIKOWSKI SEWERYN SchP, prefekt szkoły i nauczyciel łaciny w kolegium i gimnazjum międzyrzeckim (1824–1827); rektor domu i szkoły oraz komendarz w Dąbrowicy (1827–1832)¹⁸³.

KURYŁOWICZ IGNACY, ur. w 1786; wykształcenie średnie otrzymał w Łucku; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1808–1811); święcenia kapłańskie przyjął w 1811; wikariusz w Kowlu (1811–1814), par. św. Jana w Zasławiu (1814–1818) i Wołoczyskach (1818–1823); komendarz (1823–1829), a później pleban [1831–1833] w Kuniowie; kapelan w Tereszkach, par. Bazalia [1836–1838]; zm. w 1838¹⁸⁴.

KUSTYNOWICZ (KUSCINOWICZ, KUŚCINOWICZ)

ANTONI SchP, ur. w 1789; wstąpił do zakonu w 1804; pierwsze śluby zakonne złożył w 1807 r. w Lubieszowie; studia filozoficzne i teologiczne odbył w klasztorze dąbrowickim; święcenia kapłańskie przyjął w 1812; administrator i wicerektor, a także kaznodzieja w Międzyrzeczu Koreckim (1824–1833)¹⁸⁵.

KWAKIEWICZ BERNARD (FAUSTYN OD ZMARTWYCHWSTANIA) OCD, s. Antoniego; ur. w 1787;

¹⁸² DAŻO f. 90, op. 1, sp. 949, k. 4; DAŻO f. 96, op. 1, sp. 5, k. 10v–11; *Directorium...* (1816–1865); F.M. S[obieszczański], *Kulikowski Jan* [w:] *Encyklopedia powszechna*, t. 16, Warszawa 1864, s. 437–438; W. Worotyński, *op.cit.*, t. 2, s. 270–271.

¹⁸³ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 979, k. 2v; *Directorium...* (1835–1832).

¹⁸⁴ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 951, k. 4v; *Directorium...* (1809–1839).

¹⁸⁵ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 251, k. 8v; *Directorium...* (1825–1833).

¹⁸⁶ B.J. Wanat, *Klasztor karmelitów bosych w Berdyczowie na Ukrainie. Studium monograficzne*, Kraków 2007, s. 174, 177, 238, 239, 241, 243, 264, 278, 336.

¹⁸⁷ DAŻO f. 178, op. 51, sp. 6, k. 213; *Directorium...* (1802–1835); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 141.

¹⁸⁸ DAŻO f. 178, op. 7, sp. 177, k. 376v–377v, 382v–383; *Directorium...* (1809–1858).

uczył się w Szkole Głównej Krakowskiej, a później – w berdyczowskim studium zakonnym (1812–1824); wstąpił do zakonu w 1810, w Wiśniowcu; profesję złożył 24 kwietnia 1811; święcenia kapłańskie przyjął w 1814; nauczyciel języka polskiego i łaciny w szkole powiatowej w Berdyczowie [1812–1814]; egzaminator konwentu w Berdyczowie (1819–1823); przeor w Wiśniowcu (1823–1826); prefekt drukarni berdyczowskiej [1825]; przeor w Berdyczowie (1829–1838); zm. przed 1839¹⁸⁶.

KWIATKOWSKI MARCIN, s. Józefa; ur. 11 listopada 1758 w województwie bełskim; wykształcenie średnie otrzymał we Włodzimierzu i Warężu; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (13 września 1786–1789); święcenia kapłańskie przyjął 6 stycznia 1798 w Łucku z rąk bp. Jana Chryzostoma Kaczkowskiego; wikariusz w Sielcu (1798–1793); pleban w Łokaczach (instytucja: 13 grudnia 1793–1807) i Włodzimierzu Wołyńskim (1807–1834); dziekan włodzimierski [1801–1813]; kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej (przed 1799); zm. 19 (31) października 1834 r. w Jałowiczach¹⁸⁷.

LACHOWICZ IGNACY, ur. w 1784 na Żmudzi, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkołach powiatowych w Krożach (1798–1805); do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1805–1809); święcenia kapłańskie przyjął w 1809; mansjonarz NMP (1809–1810) i wikariusz katedralny w Łucku [1812–1813]; komendarz w Stepaniu (1813–1817); komendarz w Wielechnikach [1820–1833]; wikariusz w Bereźnem [1836–1839]; kapelan w Zdołbicy, par. Tajgóry (1839–1848); jako emeryt przebywał w klasztorze franciszkanów w Międzyrzeczu Ostrońskim (1848–1857); delegat do komisji szczepienia przeciw ospie dla powiatu owruckiego; zm. w 1857¹⁸⁸.

LAWDAŃSKI (LAUDAŃSKI) ERAZM OP, ur. 31 stycznia 1798 r. w powiecie siebieskim (gubernia witebska); wykształcenie zdobył w szkołach połockich oraz w gimnazjum w Zabiałach; wstąpił do dominikanów w Szklowie

- 28 maja 1814; pierwszą profesję zakonną złożył 29 czerwca 1815; święcenia kapłańskie przyjął 5 marca 1821 z rąk bp. J. Podhorodeńskiego; przeor i komendarz w Lachowcach [1831–1833]; po przejściu do diecezji (dokument inkardynacji z 3 września 1842) i został komendantem (1840–1841) i administratorem (1841–1844) w Kulczynach; wikariusz w Monastyrzyszcach (1850–1851); filialista w Konełce, parafia Monastyrzyszcze (1851–1852); zm. w 1852¹⁸⁹.
- LEBDOWICZ MICHAŁ, ur. w 1801 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; przygotowywał się do kapłaństwa w ołyckim seminarium duchownym (22 marca 1822–1825); święcenia kapłańskie przyjął w 1825; wikariusz w Ołyce (1825–1827) i Korcu (1827–1833); zm. ok. 1835¹⁹⁰.
- LEGOWICZ POLIKARP, ur. w 1778; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Ołyce (1807–1809); święcenia kapłańskie otrzymał w 1809; wikariusz w Klewaniu (1809–1817); wikariusz w Ołyce (1817–1821); komendarz w Zabłotcach (1821–1827); wikariusz katedralny w Łucku (1827–1829); komendarz w Wiśniowcu Starym [1832–1838]; zm. w 1838¹⁹¹.
- LELAWSKI GRZEGORZ, ur. w 1803 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w ołyckim (23 września 1821–1825) i łuckim (15 września 1825–1827) seminarium duchownym; święcenia kapłańskie przyjął w 1827; wikariusz przy katedrze łuckiej (1827–1832) i wykładowca łaciny w seminarium duchownym w Łucku (1827–1829); proboszcz w Torczyni [1836–1842]; wicedziekan dek. łuckiego; zm. w 1842¹⁹².
- LENARTOWICZ KAZIMIERZ SchP, posiadał tytuł kandydata filozofii; administrator parafii w Dąbrowicy (1827–1828); prefekt i nauczyciel w szkole dąbrowickiej (1827–1828, 1831–1832); wikariusz w parafii św. Józefa w Zasławiu (1853–1854); zm. w 1856¹⁹³.
- LESIEWIECKI PIOTR OP, wikariusz w Berdyczowie (1812–1818); przeor i komendarz w Kozinie (1828–1832)¹⁹⁴.
- 189 DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 318v–319; *Directorium...* (1832–1844).
- 190 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 712, k. 9v–10; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 47v–48; *Directorium...* (1823–1833).
- 191 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 484, k. 6; *Directorium...* (1808–1837).
- 192 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 48v–49; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 39v; *Directorium...* (1824–1843).
- 193 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 979, k. 2v; *Directorium...* (1828, 1832, 1853, 1857).
- 194 *Directorium...* (1813–1832).

195 *Cathalogus... OFMConv (1830–1832); Directorium... (1832–1848).*

196 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 15v–16; *Directorium... (1821–1848).*

197 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 228, k. 4; *Directorium... (1802–1833); M. Dębowska, Diecezja łucka i żytomiarska... , s. 142.*

198 DAŻO f. 96, op. 1, sp. 5, k. 14v–15; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 68v–70; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 211, k. 9v–10; *Directorium... (1816–1861); W. Worotyński, op.cit., t. 2, s. 272–273.*

LESZCZYŃSKI PAWEŁ OFMConv, ur. w 1789; pierwsze śluby złożył w 1806; święcenia kapłańskie przyjął w 1811; gwardian i komendant w Drużkopolu [1830–1832]; wikariusz w Horochowie i kapelan w Drużkopolu (1832–1848)¹⁹⁵.

LEWKOSKI (LEWKOWSKI) STEFAN, s. Jana, ur. 18 stycznia 1795 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w żytomiarskim seminarium duchownym (5 września 1817–1822); święcenia kapłańskie przyjął w 1822; wikariusz (1822–1829) i proboszcz [1831–1848] w Trojanowie; zm. w 1848¹⁹⁶.

LISOWSKI (LISSOWSKI) MICHAŁ ALEKSANDER, ur. w 1768; pleban w Wiszenkach (1800–1803); pleban w Horyńgradzie (1803–1816) i Bazalii (1816–1833); kanonik honorowy kapituły kolegiackiej w Olyce; zm. ok. 1835¹⁹⁷.

LITWINOWICZ ALEKSANDER, ur. w 1797 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w szkołach w Lubieszowie i Łucku (1822–1824); alumn wileńskiego Seminarium Głównego i równocześnie student teologii na miejscowym uniwersytecie (1824 – 1 lipca 1828) (ukończył studia z stopniem magistra teologii); święcenia kapłańskie przyjął 20 grudnia 1827; wikariusz (1828–1832) i angelista (1832–1839) przy katedrze łuckiej; wykładowca języków francuskiego i rosyjskiego w łuckim seminarium duchownym (1828–1831); sekretarz kurii biskupiej (1831–1838); asesor konsystorza łuckiego (1838 – 1 września 1845); kanonik wicekustosz (1829–1853), scholastyk (1845–1848) i kantor (1848–1860) żytomiarskiej kapituły katedralnej; kantor łuckiej kapituły katedralnej (1858–1860); proboszcz w Turzysku (5 listopada 1839–1852); asesor w Rzymskokatolickim Kolegium Duchownym w Petersburgu (1 września 1845–1860); delegat sądowy dla powiatu łuckiego [1831–1832]; odznaczony Orderem św. Anny 3 klasy (1850) i Orderem św. Stanisława z koroną imperialną 2 klasy (1856); zm. w 1860¹⁹⁸.

LITWINOWICZ JUSTYN, ur. w 1792; do kapłaństwa przygotowywał się w ołyckim (1811–1813) i łuckim (1813–1817) seminarium duchownym; święcenia kapłańskie przyjął w 1817; wikariusz w Kowlu (1817–1825); administrator i pleban w Buceniu (1825–1851); beneficjum otrzymał po swoim ojcu Janie, latyniście; zm. w 1851¹⁹⁹.

ŁASZKIEWICZ (ŁASKIEWICZ) ANTONI, ur. w 1796 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (4 września 1821–1823); święcenia kapłańskie przyjął w 1823; wikariusz (1823–1833) i proboszcz [1836–1861] w Lubomlu; zm. w 1861²⁰⁰.

ŁATWIŃSKI WINCENTY, ur. w 1794; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1827–1830); święcenia kapłańskie przyjął w 1830; wikariusz w Ostrogu (1830–1832); proboszcz w Kuniowie [1836–1851]; zm. w 1851²⁰¹.

ŁAWICKI (ŁAWICKI, ŁOWICKI) JÓZEF, ur. w 1790; uczył się w szkole powiatowej w Żytomierzu; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1813–1816); święcenia kapłańskie przyjął w 1816; mansjonarz przy katedrze żytomierskiej (1816–1818); komendarz w Nowogrodzie Wołyńskim [1820–1821]; wikariusz w Pulinach (1821–1823); komendarz (1823–1829) i proboszcz [1831–1857] w Kotelni; administrator w Inwicy [1840–1843]; zm. w 1857²⁰².

ŁOSOWSKI AUGUSTYN, ur. w 1764; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1803–1806); święcenia kapłańskie przyjął w 1806; mansjonarz w kolegium NMP w katedrze łuckiej oraz kapelan w szkołach publicznych (1806–1829); kanonik prowizor szpitala w kapitule ołyckiej (12 września 1829–1836); zm. w 1836²⁰³.

ŁOWECKI ANTONI, ur. w 1806 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (6 lipca 1817–1821); święcenia kapłańskie przyjął w 1820; wikariusz w Bereźnem (1823–1828) i Torczynie [1830–1831]²⁰⁴.

¹⁹⁹ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 881, k. 3; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 938, k. 3; *Directorium...* (1812–1852).

²⁰⁰ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 959, k. 3v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 29v–30; *Directorium...* (1823–1850).

²⁰¹ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 971, k. 7v–8; *Directorium...* (1828–1850).

²⁰² DAŻO f. 178, op. 51, sp. 20, k. 46; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 14, k. 4; *Directorium...* (1813–1850).

²⁰³ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 972, k. 13v–14; *Directorium...* (1896–1858).

²⁰⁴ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 572, k. 3; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 2v–3, 7v–8; *Directorium...* (1816–1832).

²⁰⁵ DAŻO f. 96, op. 1 sp. 5, k. 8v–9; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 65v–66; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 211, k. 7v–8; *Directorium...* (1809–1858); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 324; J. Wołczański, *Katalog grobów duchowieństwa rzymskokatolickiego, ormiańskokatolickiego i greckokatolickiego oraz i siostr zakonnych na cmentarzach w Żytomierzu, Czerniowcach i Odessie, „Nasza Przeszłość”* 2001, t. 95, s. 372.

²⁰⁶ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 960, k. 3v; *Directorium...* (1817–1833).

ŁOWECKI STANISŁAW, s. Daniela; ur. w 1789 w rodzinie szlacheckiej, w guberni wołyńskiej; uczył się w szkole powiatowej w Łucku, a później – w szkole pijarskiej w Lubieszowie; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1806–1811); święcenia kapłańskie przyjął w 1811; wikariusz katedralny w Łucku (1811–1823); wykładowca teologii moralnej w łuckim seminarium duchownym (1811–1821); komendarz (1821–1822) i proboszcz (1822–1857) w Bereźnem; wiceprokurator (1813–1821) i prokurator (1821–?) generalny kapituły łuckiej; egzaminator diecezjalny; w 1828 r. otrzymał stopień doktora teologii na Uniwersytecie Wileńskim; asesor Rzymskokatolickiego Kolegium Duchownego w Petersburgu (1827–1832, 1834–1836); kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej (od 1819); kanonik gremialny (1827–1834), kanclerz (1834–1841), dziekan (1841–1845) i prepozyt (1845–1857) w łuckiej kapitule katedralnej; obrońca węzła małżeńskiego w konsystorzu łuckim (1811–1821); asesor w łuckim konsystorzu generalnym (1819–1827); wiceoficjał (1837–1845) i oficjał generalny w konsystorzu łuckim; wikariusz *in spiritualibus* (1845–1857) diecezji łuckiej i żytomierskiej; prepozyt żytomierskiej kapituły katedralnej (1845–1857); odznaczony Orderem św. Anny 3 klasy; zm. 27 października 1857 w Żytomierzu²⁰⁵.

ŁUKOWICZ KAZIMIERZ, ur. w 1795; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1816–1819); święcenia kapłańskie przyjął w 1819; wikariusz w Bereźnem (1819–1822); wikariusz przy katedrze łuckiej (1822–1823); i Ostrogu (1823–1827); komendarz (1827) i pleban (1827–1833] w Litowiu; zm. ok. 1835²⁰⁶.

ŁYSZEWSKI DOMINIK, ur. w 1785; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1808–1811); święcenia kapłańskie przyjął w 1811; wikariusz w Nowogrodzie Wołyńskim (1811–1814); wikariusz przy katedrze łuckiej (1814–1815); komendarz (1815–1818), administrator (1819–1832] oraz prepozyt

[1836–1852) w Ostrogu, wicedziekan dekanatu ostrogskiego [1833–1849]; delegat do komisji szczepienia przeciw ospie dla powiatu ostrogskiego, delegat sądowy dla powiatu ostrogskiego; kanonik honorowy ołyckiej kapituły kolegiackiej; zm. w 1852²⁰⁷.

MALINOWSKI FAUSTYN OFMConv, komendant i gwardian w Drużkopolu [1820–1827]; komendant, a później administrator w Koniuchach (1827–1858); wikariusz w Jałowiczach (1858–1859); zm. w 1859²⁰⁸

MALISZEWSKI KSAWERY, s. Szymona; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1806–1810); święcenia kapłańskie przyjął w 1810; komendant w parafii św. Jana Chrzciciela w Zasławiu (1810–1812) i Wiśniowcu (1812–1818); wikariusz (1810–1823) i mansonarz kolegium Aniołów (1823–1832) przy katedrze łuckiej; wiceprokurator (1810–1829) i prokurator [1831–1832] kapituły łuckiej; administrator (1823–1829) i proboszcz (1829–1833) w Torczyni; dziekan dekanatu łuckiego [1831–1832]; delegat sądowy dla powiatu łuckiego [1831–1833]; kanonik honorowy kapituły łuckiej; kanonik liwoński; zm. ok. 1835²⁰⁹.

MARCINKIEWICZ ALOJZY, ur. w 1800 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (11 września 1820–1824); święcenia kapłańskie przyjął w 1824; wikariusz w Równem (1824–1825); wikariusz (1825–1826) i proboszcz (1826–1849) w Derażnem; dziekan dekanatu rówieńskiego (1868–1869); kanonik honorowy kapituły ołyckiej (od 1866); kanclerz kolegiaty ołyckiej (1866–1874); zm. w 1877²¹⁰.

MARKOWSKI FRANCISZEK BORGIASZ, ur. w 1787 w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w Drohiczyńcu; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1805–1811); święcenia kapłańskie przyjął w 1811; angelista (1811–1813) i wikariusz (1813–1826) przy katedrze łuckiej; wiceprokurator kapituły łuckiej (1813–1826); administrator w Stepaniu (1826–1829); proboszcz w par. św. Jana

207 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 917, k. 8v–9; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 133; *Directorium...* (1809–1853).

208 *Directorium...* (1821–1860).

209 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 983, k. 2; *Directorium...* (1802–1833); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 144.

210 CDIAUK f. 1045, op. 2, sp. 305, k. 12v–13; CDIAUK f. 1045, op. 2, sp. 310, k. 10v–11; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 6v–7; *Directorium...* (1821–1878).

²¹¹ DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 84–85v; *Directorium...* (1807–1850).

²¹² DAŻO f. 178, op. 51, sp. 7, k. 455; *Directorium...* (1802–1848); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 145.

²¹³ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 954, k. 3v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 126v–127; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 83v–84; *Directorium...* (1825–1851).

²¹⁴ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 983, k. 2.

Chrzcziciela w Zaslawiu (1829–1865); administrator w Łabuniu [1838–1842]; delegat do spraw sądowych powiatu łuckiego (1817–1826); zm. w 1865²¹¹.

MARONE ROBERT DE, ur. 6 maja 1759 w Fresquiennes w Normandii; uczył się w Auryac i Rouen; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium nikazańskim (Le séminaire Saint-Nicaise) w Rouen; święcenia kapłańskie przyjął w 1783 w Rouen; regens seminarium w Rouen; kanonik św. Jana w Bretteville; wyjechał z Francji w 1791; po krótkim pobycie w Petersburgu osiadł na Wołyniu; kapelan i nauczyciel dzieci Walentego Esterhazego w Gródku, par. Równe (1797–1847); zm. w czerwcu 1847 w Gródku²¹².

MARYNOWSKI FLORIAN WOJCIECH, s. Tadeusza; ur. w 1805 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w Kowlu; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (styczeń 1824–1828); święcenia kapłańskie przyjął w 1828; wikariusz i nauczyciel szkoły parafialnej w Kowlu (1828–1834); studiował teologię w Akademii Duchownej w Wilnie (1834–1836); wikariusz we Dubnie (1836–1838); administrator w Starym Wiśniowcu (1838–1850) i Oleksińcu (1843–1847); delegat sądowy dla powiatu krzemienieckiego (1841–1850); wicedziekan dekanatu krzemienieckiego (1842–1850); zm. w 1850²¹³.

MASSEWICZ MACIEJ OSA, należał do klasztoru zatureckiego [1831–1832]; wikariusz w Torczyni (1831–1832)²¹⁴.

MEDYŃSKI (MEDIŃSKI, MEDYNSKI) WENANTY OCarm, ur. w 1783; wstąpił do zakonu w 1800; do kapłaństwa przygotowywał się w studium zakonnym; posiadał tytuł lektora teologii; kaznodzieja świąteczny w Łabuniu (1800–1801); święcenia kapłańskie przyjął w 1807; przeor i proboszcz w Kisielinie (1811–1817); definito, komisarz konwentu, przeor i proboszcz w Dorohostajach (1817–1819); wikariusz Turzysku [1820–1821]; przeor i komendarz w Kisielinie

- [1822–1823]; przeor w Łucku (1828–1832); wikariusz w Korcu [1836–1862]; filialista w Horodnicy, parafia korecka (1862–1863); zm. w 1863²¹⁵.
- MICHALSKI IGNACY, ur. w 1808 w rodzinie szlacheckiej; alumn seminarium duchownego w Łucku (18 września 1825–1831); święcenia kapłańskie przyjął w 1831; wikariusz w Tuczynie (1831–1833)²¹⁶.
- MICHALSKI KONSTANTY, ur. w 1817 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; alumn ołyckiego seminarium duchownego (1 września 1827–1831); zm. w 1831²¹⁷.
- MICHAYŁOWICZ ANDRZEJ SchP, kandydat filozofii, nauczyciel historii w kolegium i gimnazjum w Międzyrzeczu Koreckim [1831–1832]²¹⁸.
- MICKIEWICZ WINCENTY, ur. w 1798 w guberni wileńskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w Traskunach; do kapłaństwa przygotowywał się w ołyckim seminarium duchownym (23 września 1820–1824); święcenia kapłańskie przyjął w 1824; senior i wicekustosz w kolegium wikariuszy przy kolegiacie ołyckiej (1824–1833); kanonik kolegiaty ołyckiej (1833–1852); zm. w 1852²¹⁹.
- MIERZWIŃSKI (MARZWIŃSKI) JAKUB, ur. w 1767; do kapłaństwa przygotowywał się w unickim seminarium duchownym; święcenia kapłańskie przyjął w 1791; przeszedł na obrządek łaciński; wikariusz w Łysinie [1801–1804]; wikariusz w Łokaczach [1806–1809]; komendarz (1809–1817) w Łysinie; przebywając na emeryturze, mieszkał w Łysinie (1817–1818) i Przewałach [1822–1832], gdzie był promotorem bractwa różańcowego (1822–1832)²²⁰.
- MIESZKOWSKI JAN, ur. w 1772; święcenia kapłańskie przyjął w 1796; pleban w Białogrodce (1799–1829); administrator parafii Krzemieniec [1801–1804]; kanonik chełmski [1813–1832]; kanonik gremialny kapituły katedralnej w Żytomierzu [1810–1815]; dziekan dekanatów zasławskiego i starokonstantynowskiego [1807–1824]; zm. 22 czerwca (4 lipca) 1831 w Łucku²²¹.
- 215 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 321, k. 18v–19; *Directorium...* (1812–1864).
- 216 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 982, k. 3; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 39v; *Directorium...* (1826–1833).
- 217 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 257v; *Directorim...* (1832).
- 218 *Directorium...* (1832).
- 219 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 972, k. 13v–14; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 47v–48; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 77v–78; *Directorium...* (1823–1853).
- 220 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 973, k. 3–3v; *Directorium...* (1802–1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomiarska...*, s. 146.
- 221 DAŻO f. 90, op. 2, sp. 7, k. 38v; *Directorium...* (1802–1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomiarska...*, s. 146.

222 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 844, k. 3v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 948, k. 3v; *Directorium...* (1814–1869).

223 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 954, k. 3v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 5v–6; *Directorium...* (1821–1857).

224 AKKK sygn. Ł. 1, k. 268v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 954, k. 3v; *Directorium...* (1802–1837); M. Barcik, *Księża doktorzy honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego (1809–1931)*, „*Analecta Cracoviensia*” 1986, t. 18, s. 524; M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 147; *eadem*, *Kapituła katedralna...*, s. 83; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 324.

MINKOWSKI (MIŃKOWSKI) MICHAŁ, s. Jana, ur. w 1793; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1813–1817); święcenia kapłańskie przyjął w 1817; mansonarz kolegium NMP przy katedrze łuckiej (1817–1819); wikariusz w Klewaniu (1819–1821); komendarz w Łanowcach (1820–1825); komendarz (1825–1828) i pleban (1828–1839) w Zabłotcach; wikariusz przy katedrze łuckiej (1839–1841); administrator (1841–1842) i pleban (1842–1869) w Nieświczu; kanonik kaznodziei niedzielnego w kapitule kolegiackiej w Ołyce (1864–1869); zm. w 1869²²².

MISIŃSKI IGNACY, s. Ignacego; ur. w 1798 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1 października 1817–1822); święcenia kapłańskie przyjął w 1822; wikariusz w Kowlu (1822–1833); komendarz [1836–1839] i pleban [1842–1865] w Bereźnicy; wicedziekan dekanatu łuckiego; delegat sądowy dla powiatu kowelskiego; zm. w 1856²²³.

MŁODZIANOWSKI JÓZEF SALEZY, s. Ignacego; ur. w 1774 na Wołyniu, w rodzinie szlacheckiej (h. Dąbrowa); do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1791–1796); święcenia kapłańskie przyjął w 1796; otrzymał doktorat honorowy z teologii w Szkole Głównej Krakowskiej (12 listopada 1814); angelista i kaznodzieja przy katedrze łuckiej (1796–1807); wykładowca wymowy świętej (kaznodziejstwa) w łuckim seminarium duchownym (1802–1808); asesor w łuckim konsystorzu [1801–1832]; egzaminator diecezjalny [1801–1832]; prepozyt kowelski (1808–1836); administrator w Hulewiczach (1828–1829); kanonik gremialny [1810–1829] i kustosz [1831–1836] w łuckiej kapitule katedralnej; zm. w Wólce Kowelskiej i został pogrzebany w Kowlu 29 sierpnia (10 września) 1836²²⁴.

MOCZULSKI FILIP, ur. w 1801 w Warszawie, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchownych Ołyce (12 stycznia 1822–1825)

i Żytomierzu (1825–1826); święcenia kapłańskie przyjął w 1826; wikariusz w Berdyczowie (1826–1833) i Trojanowie [1836–1839]; komendant w Iwnicy [1840–1844]; proboszcz w Kodniu (1844–1870); zm. w 1870²²⁵.

MOCZYDŁOWSKI TYMOTEUSZ, s. Macieja, ur. 24 stycznia 1799 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w Barze (1813–1818); do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Żytomierzu (4 stycznia 1819–1823); święcenia kapłańskie przyjął w 1823; mansjonarz przy katedrze żytomierskiej (1823–1827); wikariusz Nowogrodzie Wołyńskim (1827–1832), Ostrogu (1832–1836); Białogrodce (1836–1840) i Ratnie (1840–1841); wikariusz i administrator w Ostrogu (1841–1855); delegat do komisji szczepienia przeciw ospie dla powiatu Nowogród Wołyński; zm. w 1855²²⁶.

MOROZ STANISŁAW, s. Jędrzeja, ur. w 1788; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1806–1808) oraz Seminarium Głównym w Wilnie (1808–1812), równocześnie studiując teologię na tamtejszym uniwersytecie, z którego został wydalony „za złe obyczaje” (nocne wędrówki do tawern wileńskich); święcenia kapłańskie przyjął w 1812; wikariusz katedralny w Łucku (1812–1817); wikariusz i promotor bractwa różańcowego w Stepaniu (1817–1822); administrator (1822–1827) i prepozyt (1827–1863) w Równem; kanonik honorowy ołyckiej kapituły kolegiackiej (od 1840) i łuckiej kapituły katedralnej (od 1857); kantor ołyckiej kapituły kolegiackiej (1857–1864); delegat sądowy dla powiatu rówieńskiego; zm. w 1864²²⁷.

MYSŁOWSKI ROCH OP, ur. w 1787; wstąpił do zakonu w 1800; święcenia kapłańskie przyjął w 1805; studiował filozofię, prawo, matematykę i fizykę na Uniwersytecie Wileńskim, gdzie otrzymał stopień doktora filozofii, oraz teologię w studium zakonnym, na którym uzyskał doktorat z teologii; święcenia kapłańskie przyjął w 1805; był nauczycielem w szkołach publicznych oraz magistrem nowicjuszy (1805–1814) w Lubarze; przeor

225 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 89v–90; *Directorium...* (1823–1872).

226 CDIAUK f. 1045, op. 1, sp. 127, k. 21v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 15v–16; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 372v–373; *Directorium...* (1821–1856).

227 CDIAUK f. 1045, op. 2, sp. 304, k. 10v; *Directorium...* (1807–1865); W. Worotyński, *op.cit.*, t. 1, s. 122–123, 216.

228 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 1009, k. 61v–62; *Directorium...* (1838–1843).

229 *Catalogus...* OFMConv (1830–1832, 1834).

230 *Directorim...* (1837–1850); Wołyński [J.M. Giżycki], *Zniesione kościoły i klasztory rzymsko-katolickie przez rząd rosyjski w wieku XIX-tym w diecezji łuckiej, żytomierskiej i kamienieckiej (gub. wołyńskiej, kijowskiej i podolskiej)*, „Nova Polonia Sacra” 1928, t. 1, s. 44.

231 *Directorium...* (1828–1849).

232 DAŻO f. 178, op. 51, sp. 14, k. 4; *Directorium ... OFM* (1830–1838).

w klasztorze łuckim (1814–1832); prowincjał prowincji ruskiej (1823–1832); przeor i komendarz w Jałowiczach [1838–1839]; komendarz w Targowicy [1841–1842]; zm. w 1842²²⁸.

NAGINIEWICZ BONIFACY OFMConv, doktor teologii; ur. 16 marca 1788; złożył pierwsze śluby zakonne 19 września 1806; święcenia kapłańskie przyjął 11 kwietnia 1813; lektor teologii i gwardian w Międzyrzeczu Ostrogskim [1830–1834]²²⁹.

NARMUNT RUFIN OFMBern, gwardian w Zasławiu [1831–1832]; wikariusz w Kołodznie [1836–1842]; wikariusz w Turzysku (1846–1850); wikariusz par. Maciejów [1855–1856]; wikariusz w Turzysku [1848–1854]; rektor w Dolsku, parafia turzyska [1859–1872]²³⁰.

NIEGARDOWSKI JAN, ur. w 1770; święcenia kapłańskie przyjął w 1794; początkowo należał do zgromadzenia misjonarzy św. Wincentego à Paulo; wikariusz w par. św. Józefa w Zasławiu, z rezydencją przy kaplicy w Sławucie (1827–1829); przeszedł do diecezji w 1830; proboszcz w Białogrodce (1830–1848); administrator Krzywini (1838–1839); dziekan dekanatu zasławskiego [1831–1848]; egzaminator diecezjalny [1848]; zm. w 1848²³¹.

NIEWIAROWSKI FRANCISZEK OFMConv, bakałarz teologii; ur. 15 listopada 1798 w Pińsku; pierwsze śluby zakonne złożył 17 października 1819; święcenia kapłańskie przyjął 21 stycznia 1822; kapelan przy kaplicy w Andruszówce, par. Kotelnia [1829]; lektor teologii w Międzyrzeczu Ostrogskim [1830–1832]; wikariusz w Ostrogu [1835–1838]; proboszcz i gwardian w Międzyrzeczu Ostrogskim (1846–1867); zm. w 1867²³².

NIWIŃSKI IGNACY (WINCENTY), ur. w 1810 w guberni podolskiej, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Barze; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchownych w Ołyce (25 sierpnia 1828–1829) i Łucku (1829–1834); święcenia kapłańskie przyjął w 1834; wikariusz (1834–1841) i katecheta w szkole powiatowej

- (1835–1840) w Nowogrodzie Wołyńskim; administrator i proboszcz w Krupcu (1841–1867); administrator w Bazalii (1767–1894); zm. 21 stycznia 1894²³³.
- NIWIŃSKI JAN, ur. w 1802 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchownych w Ołyce (1 września 1828–1829) i Żytomierzu (1829–1832); wikariusz w Maciejowie [1836–1837]; wikariusz [1838–1839], komendarz (1839–1841), administrator (1841–1844) i proboszcz (1844–1885) w Swojczowie; zm. 9 lipca 1885²³⁴.
- OLEŹDKI MARCIN, s. Jana; ur. 11 listopada 1768 na Podlasiu; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1792–1796); święcenia kapłańskie przyjął 6 czerwca 1796 w Łucku; wikariusz w Torczynie (1796–1806); komendarz (19 kwietnia 1806–1825) i pleban (1825–1839) w Katerynburgu; zm. w 1839²³⁵.
- ONOSZKO JAN, s. Ambrożego; ur. w 1765 w Popławszczyźnie, k. Mohyłowa; nauki początkowe odbył w domu rodzinnym, a później uczył się w kolegium jezuitów w Mohyłowiu i na Akademii Połockiej; święcenia kapłańskie przyjął w 1802; kanonik gremialny łuckiej kapituły katedralnej (1809–1848); kanonik kapituły metropolitalnej w Mohyłowiu (1809–1848); wykładowca teologii moralnej na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Warszawskiego (1823–1832); rektor Seminarium Głównego w Warszawie (1825–1831, 1832–1836); asesor Rzymskokatolickiego Kolegium Duchownego w Petersburgu [1831–1837]; zm. w 1848²³⁶.
- ORAŃSKI (ORTYŃSKI) PIOTR, s. Józefa; ur. w 1774 na Wołyniu; przygotowywał się do kapłaństwa w łuckim seminarium duchownym (1792–1799); święcenia kapłańskie przyjął w 1799; wikariusz przy kolegiacie ołyckiej (1800–1803); pleban w Hołobach (1803–1811) i Tuczynie (1811–1831); zm. 31 marca (12 kwietnia) 1831 w Tuczynie²³⁷.
- ORCHOWSKI ANTONI, s. Piotra; ur. w 1762 na Wołyniu; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim
- 233 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 257v; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 368v–369; *Directorium...* (1828–1895).
- 234 CDIAUK f. 1044, op. 1, sp. 30, k. 8v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 235v; *Directorium...* (1829–1886).
- 235 AKKK sygn. Ł. 1, k. 268v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 200a, k. 16v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 254, k. 73v; *Directorium...* (1804–1840).
- 236 *Directorium...* (1831–1850); L. Wołoczko, W. Czerniawski, *Ksiądz Jan Onoszko (1765–1848), profesor Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego, kresowy społecznik*, „Lublin. Kultura i Społeczeństwo” 2014, t. 11, nr 5 (61), s. 59–63.
- 237 AKKK sygn. Ł. 1, k. 268v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 237, k. 6; *Directorium...* (1802–1831); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomiarska...*, s. 149–150.

238 AKKK sygn. Ł. 1, k. 268v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 972, k. 12v–13; *Directorium...* (1802–1836); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 150.

239 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 972, k. 12v–13; *Directorium...* (1808–1842).

seminarium duchownym (1895–1898); święcenia kapłańskie przyjął w 1798; wikariusz i komendarz w Dubnie (1798–1804); kapelan w Hulczy, par. Ostróg [1806–1807]; kapelan brygidek w Łucku (1807–1808); wikariusz przy katedrze łuckiej (1808–1813); komendarz w Kuniowie (13 kwietnia 1813–1823); wikariusz w Ołyce (1823–1828); kanonik penitencjarz kolegiaty ołyckiej (1828–1835); zastępca kanonika kaznodziei niedzielnego [1831]; zm. 13 (25) czerwca 1835 w Ołyce²³⁸.

OSIŃSKI ALOJZY, ur. w 1770 w woj. chełmskim, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkołach pijarskich w Radomiu, Szczucinie i Łomży; wstąpił do pijarów w 1786; od 1791 był nauczycielem matematyki, logiki i fizyki w szkole pijarskiej w Chełmie; prywatny nauczyciel dzieci szambelana Adama Radziwińskiego w Dominie na Wołyniu; święcenia kapłańskie przyjął w 1793; w czasie insurekcji kościuszkowskiej pełnił obowiązki komisarza ziemi chełmskiej i powiatu krasnostawskiego, za co przebywał w więzieniu zamojskim, aresztowany przez Austriaków; nauczyciel wymowy, prawa oraz literatury polskiej i łacińskiej w Szczucinie i Łomży, profesor literatury polskiej i łacińskiej oraz starożytności rzymskich w Liceum Krzemienieckim (1806–1824); w 1827 uzyskał tytuł magistra teologii na Uniwersytecie Wileńskim, a rok później – doktora teologii; rektor Akademii Duchownej w Wilnie (1830–1839); przeszedł do diecezji ok. 1814; komendarz w Krzemieńcu (1814–1816); prepozyt w Dubnie (1816–1839); kanonik gremialny (1816–1823) i scholastyk (1823–1826) kapituły katedralnej w Łucku; kantor żytomierskiej kapituły katedralnej [1818–1842]; prepozyt kolegiaty ołyckiej (1831–1842); prekonizowany na łuckiego biskupa pomocniczego (1839); kanonik gremialny i scholastyk w wileńskiej kapitule katedralnej [1818–1842]; socjusz dworu rzymskiego, odznaczony Orderem Złotej Ostrogi oraz Orderem św. Anny 2 klasy; członek Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Warszawie (od 1811); zmarł 10 czerwca 1842 w Ołyce²³⁹.

OSMOLSKI (OSMÓLSKI, OSMULSKI) JAN, ur. w 1805 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (15 września 1825–1830); święcenia kapłańskie przyjął w 1830; wikariusz w Nowogrodzie Wołyńskim (1830–1833] i Lubomlu [1836–1844); proboszcz w Sielcu (1844–1852); i Zabłotcach (1852–1855); delegat sądowy dla powiatu Nowogród Wołyński; zm. w 1855²⁴⁰.

OSTASZEWSKI TEODOR, do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku [1812–1814); święcenia kapłańskie przyjął w 1814; wikariusz w Dubnie (1814–1817), wikariusz w Nowogrodzie Wołyńskim (1817–1818]; komendarz w par. św. Jana Chrzciciela w Zasławiu [1820–1821); wikariusz w Bazalii (1821–1823) i Białogrodce (1823–1826); komendarz w Łanowcach (1826–1829); mansjonarz przy katedrze łuckiej [1830–1831); zm. w 1831²⁴¹.

PAIEWSKI (PAJEWSKI) JAN CM, przebywał w klasztorze zasławskim [1831–1832]; wicedziekan dekanatu zasławskiego; egzaminator diecezjalny [1831–1832]²⁴².

PALHEJM JAN (PALHÉYM, PALHEYM), pleban w Płonem [1820–1831); zm. w 1831²⁴³.

PASŁAWSKI JAN, ur. w 1776 w Galicji, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Ołyce (10 października 1823–1826); święcenia kapłańskie przyjął w 1826; wikariusz w Ołyce (1826–1833); mansjonarz kolegium NMP przy katedrze łuckiej (1836–1837); przebywał w klasztorze dederkalskim (1837–1839)²⁴⁴.

PAWŁOWICZ (PAWŁOWICZ) JAN, ur. w 1805 w guberni mińskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchownych w Ołyce (21 września 1825–1827) i Łucku (1827–1829); święcenia kapłańskie przyjął w 1829; wikariusz w Turzysku (1829–1833]; wikariusz katedralny w Łucku (1836–1842); proboszcz w Kisielinie (1842–1843); zm. w 1843²⁴⁵.

PAWŁOWSKI WINCENTY OP, s. Klemensa, ur. 7 września 1774; uczył się w szkołach wydziałowych w Winnicy

²⁴⁰ CDIAUK f. 1045, op. 1, sp. 127, k. 21v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 39v; *Directorium...* (1826–1856).

²⁴¹ *Directorium...* (1813–1832).

²⁴² *Directorium...* (1832).

²⁴³ *Ibidem*.

²⁴⁴ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 97v–98; *Directorium...* (1825–1839).

²⁴⁵ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 1v; *Directorium...* (1826–1844).

²⁴⁶ DAŻO f. 178, op. 51, sp. 70, k. 69v–70; *Directorium...* (1823–1837).

²⁴⁷ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 294, k. 2; *Directorium...* (1802–1853); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 151.

²⁴⁸ Archiwum Misjonarzy na Stradomiu w Krakowie [dalej: AMS] Ordo seu series alumnorum... (b. sygn.) s. 235; CDIAUK f. 1045, op. 2, sp. 302, k. 11; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 972, k. 12v–13; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 45v–46; *Directorium...* (1819–1856); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 339.

i Żytomierzu; wstąpił do zakonu 22 grudnia 1792 r.; pierwsze śluby złożył 1 stycznia 1794 w Lubarze; święcenia kapłańskie przyjął 10 stycznia 1798 r.; uczył nowicjuszy w Łucku matematyki, fizyki i nauk przyrodniczych (1800–1802) oraz teologii (1802–1805); uczył matematyki, nauk przyrodniczych i języka francuskiego w szkole powiatowej w Rzeczycu (1803–1810); przeor w Rzeczycu (1810–1821); przeor i komendant w Lubarze (1821–1837)²⁴⁶.
PERCHOROWICZ (PERCHOROWICZ-DZIKOWIECKI, PERCHUREWICZ, PERCHUROWICZ) NICEFOR, ur. w 1770; święcenia kapłańskie przyjął w 1794; rychło po święceniach przeszedł na obrządek łaciński; wikariusz w Koblinie (1801–1802) i Równem (1802–1803); kaznodzieja i wikariusz w Klewaniu [1807–1810]; komendant w Białozórce (1810–1818); komendant [1822–1818] i pleban (1828–1852) w Ożochowcach; zm. w 1852²⁴⁷.

PIASKOWSKI JÓZEF h. Junosza, s. Maksymiliana; ur. 18 marca 1775 r. na Wołyniu, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkołach podwydziałowych w Ołyce (do 1792); do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1792–1795); studiował filozofię na Akademii Lwowskiej (1795–1797) oraz historię i prawo na Uniwersytecie Krakowskim (1797–1799); w tym samym czasie był alumnem w Seminarium Zamkowym w Krakowie; po powrocie do diecezji przez rok przebywał w seminarium duchownym w Łucku (1819–1820); uzyskał tytuł magistra teologii; święcenia kapłańskie przyjął 19 września 1820; mansonarz kolegium NMP przy katedrze łuckiej (18 grudnia 1820 – 7 maja 1821); regens oraz wykładowca świętej wymowy w ołyckim seminarium duchownym (7 maja 1821–1835); kanonik gremialny (zastępca scholastyk) (1821–1827), scholastyk (1827–1837), archidiakon (1837–1841) i dziekan (1841–1855) kapituły kolegiackiej w Ołyce; komendant w Derażnem (1825–1826); administrator (1826–1827) i proboszcz (1827–1850) w Kazimirce; dziekan dekanatu dubieńskiego; egzaminator diecezjalny i cenzor kazań (1849–1855); zm. w 1855²⁴⁸.

PIEŃKOWICZ (PIŃKIEWICZ, PIENKIEWIC, PINKIEWICZ) STEFAN, ur. w 1770; uczył się w pijarskiej szkole w Lubieszowie; przygotowywał się do kapłaństwa w chełmskim (unickim) seminarium duchownym (1794–1796); święcenia kapłańskie przyjął w 1796 z rąk Arseniusza Głowińskiego, biskupa włodzimirskiego, równocześnie zmieniając obrządek; kapelan w Różynie; wikariusz w Turzysku; wikariusz w Kowlu [1801–1805]; administrator w Buceniu (1805–1806); administrator w Krupcu (1806–1832); zm. w 1832²⁴⁹.

PIETRAWSKI JAKUB, s. Szymona; ur. 15 czerwca 1749 w ziemi lubelskiej; zamieszkał w diecezji łuckiej w 1790; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (4 listopada 1795–1796); święcenia kapłańskie przyjął 26 czerwca 1796; wikariusz i promotor bractwa różańcowego w Dubnie (1796–1800); w 1799 r. sekretarz bp. Jana Chryzostoma Kaczkowskiego podczas wizytacji generalnej diecezji łuckiej; proboszcz w Ptyczy (1800–1835); dziekan krzemieniecki (1802–1805); egzaminator diecezjalny (1814–1815); delegat sądowy dla powiatu dubieńskiego [1831–1832]; kanonik honorowy kapituły katedralnej w Łucku; zm. 22 maja (3 czerwca) 1835 w Ptyczy²⁵⁰.

PIORUŃSKI (PIORUNSKI) FELIKS, s. Antoniego; ur. w 1803 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchownych w Ołyce (8 września 1822–1824) i Łucku (1824–1826); święcenia kapłańskie przyjął w 1826; wikariusz w Kowlu (1826–1839); komendarz w Kamieniu Koszyrskim (1832–1833); komendarz w Zabłotcach (1839–1844); delegat do komisji szczepienia przeciw ospie dla powiatu kowelskiego; zm. w 1844²⁵¹.

PODGÓRSKI DOMINIK OP, s. Feliksa; ur. 11 listopada 1805; uczył się w szkole powiatowej w Łucku, a następnie – w gimnazjum w Winnicy i liceum w Krzemieńcu; wstąpił do zakonu 1 września 1821 w Łucku; pierwsze śluby złożył 7 stycznia 1824 w Łucku; święcenia kapłańskie przyjął 8 września 1829 r. w Łucku; wykładowca

249 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 588, k. 3v–4; *Directorium...* (1802–1833); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 152.

250 AKKK Ł. 1, k. 268v; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 11, k. 7v; *Directorium...* (1802–1836); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 152.

251 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 954, k. 3v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 87v–88; *Directorium...* (1822–1845).

252 DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 31v–32; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 70, k. 70v–71; *Directorium...* (1832–1850).

253 *Directorium...* (1832–1872).

254 *Directorium...* (1802–1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomiarska...*, s. 153–154.

255 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 122; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 7, k. 404v; *Directorium...* (1802–1841); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomiarska...*, s. 154.

filozofii, matematyki w Łucku (1827–1829); wykładowca teologii, historii kościelnej oraz egzegezy Pisma Świętego w Lubarze (1829–1832); przeor i komendant w Starym Konstantynowie (1832–1833); przeor i pleban w Lubarze (1833–1843); komendant w Kisielinie (1843–1850)²⁵².

PODGÓRSKI ELIAS OCarm, wikariusz, komendant, administrator i proboszcz w Łabuniu [1831–1870); zm. w 1870²⁵³.

PODHORODENSKI JAN KANTY BOŻYDAR, s. Ludwika i Franciszki z Cieszkowskich; ur. w 1741 w pow. włodzimierskim (chrzest 16 października 1741 we Włodzimierzu Wołyńskim); uczył się, a następnie był wykładowcą w Akademii Zamojskiej (uzyskał tam stopień doktora obojga praw); święcenia prezbiteratu otrzymał 22 września 1764; kustosz (1762–1766), archidiacon (1766–1797), dziekan (1797–1803) i prepozyt (1803–1832) łuckiej kapituły katedralnej; pleban w Zbarażu, Porycku, Nowogrodzie Wołyńskim; sędzia surogat (1769–1774) oraz wikariusz *in spiritualibus* i oficjał generalny (od 1774) konsystorza łuckiego; biskup tytularnym Polemonium i biskup pomocniczy diecezji żytomiarskiej (prekonizowany: 20 sierpnia 1804); w 1816 przeszedł na łuckiego biskupa pomocniczego; deputat do Trybunału Koronnego i komisarz cywilno-wojskowy; odznaczony orderami Orła Białego, św. Anny 1 klasy oraz św. Stanisława; zm. 4 grudnia 1832 w Dereczynie²⁵⁴.

PODLEWSKI (PODLESKI) MIKOŁAJ, ur. 3 listopada 1762 r. w parafii koreckiej; uczył się u pijarów w Międzyrzeczu Koreckim; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (2 czerwca 1783–1786); święcenia kapłańskie przyjął w 1786; altarysta św. Józefa (1 listopada 1786–1839), komendant [1801–1807) i pleban (1 maja 1807–1839) w Korcu; mansjonarz w katedrze żytomiarskiej (1836–1837); kanonik gremialny kapituły katedralnej w Żytomierzu (1814–1840); zm. w 1840²⁵⁵.

PODLEWSKI PIOTR SchP, wykładowca w kolegium piarskim w Dąbrowicy (1831–1832]; kapelan w Zdołbicy, par. Tajgóry [1838–1839]²⁵⁶.

POLAKOWSKI WITALIS OFMCap, ur. w 1790; do kapłaństwa przygotowywał się w klasztorze w Starym Konstantynowie [1813]; święcenia kapłańskie przyjął w 1813; gwardian w Ostrogu (28 kwietnia 1822 – 1 maja 1825); gwardian i pleban w Zbrzyziu (6 maja 1827 – 2 maja 1830); gwardian i pleban w Uściługu (2 maja 1830 – 16 sierpnia 1832); po kasacie klasztoru pozostał w Uściługu pozostał w nim jako duszpausterz (1832–1842), pełniąc oficjalnie funkcję wikariusza, później kapelana par. włodzimierskiej (1832–1840) i korytnickiej (1840–1842) – oficjalnie był przypisany do klasztoru starokonstantynowskiego; zm. w 1850²⁵⁷.

PONOSIEWICZ (PONOSEWICZ) WOJCIECH, ur. w 1801 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchownych w Łucku (16 września 1818–1822) i Ołyce (1822–1824); święcenia kapłańskie przyjął w 1824; wikariusz w Ołyce (1824–1829); komendant w Kupielu [1831–1833]; wikariusz w Ołyce [1836–1842]; wikariusz przy katedrze łuckiej (1842–1857); zm. w 1857²⁵⁸.

PROSZYŃSKI (PRÓSZYŃSKI) ANTONI, ur. w 1803; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1827–1830); święcenia kapłańskie przyjął w 1830; wikariusz katedralny w Łucku (1830–1837); kapelan w Horynce, par. Katerburg (1837–1839); proboszcz (1839–1841) i wikariusz (1841–1842) w Katerburgu; wikariusz przy kolegiacie w Ołyce (1842–1847); wikariusz w Kazimirce (1847–1852) i Klewaniu (1852–1853); zm. w 1853²⁵⁹.

PROTASIEWICZ WAWRZYNIEC, ur. w 1774; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1801–1804); święcenia kapłańskie przyjął w 1804; wikariusz w Maciejowie (1803–1809); altarysta Trójcy Św. w Korcu (1809–1836); wicedziekan dekanatu Nowogród Wołyński [1831–1832]; zm. w 1836²⁶⁰.

²⁵⁶ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 979, k. 2v; *Directorium...* (1829).

²⁵⁷ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 984, k. 4; *Directorium...* (1802); P.R. Jankiewicz, *op.cit.*, s. 224, 254, 255, 288, 289, 299, 364, 366, 370.

²⁵⁸ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 712, k. 9v–10; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 29v–30; *Directorium...* (1821–1858).

²⁵⁹ *Directorium...* (1826–1854).

²⁶⁰ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 973, k. 3–3v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 122; *Directorium...* (1802–1837); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 154.

261 AKKK sygn. Ł. 1, k. 268v; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 84v–85; *Directorium...* (1802–1857); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 155.

262 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 15v–16; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 48, k. 4; *Directorium...* (1818–1883).

263 DAŻO f. 171, op. 1, sp. 10, k. 70v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 5v–6; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 86v–87; *Directorium...* (1821–1868).

PRZEGALIŃSKI JAN NEPOMUCEN, s. Szymona; ur. w 1776 na Wołyniu, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w łuckiej szkole powiatowej; przygotowywał się do kapłaństwa w łuckim seminarium duchownym (1794–1799); święcenia kapłańskie otrzymał w 1799; wikariusz przy katedrze łuckiej (1799–1806); pleban w Przewalach (1806–1834); komendarz w Skórczach (1828–1829); prepozyt w Maciejowie (1834–1856); administrator w Turzysku (1838–1839); dziekan kowelski (1828–1856); delegat sądowy dla powiatu kowelskiego (1832–1856); kanonik honorowy łuckiej i żytomierskiej kapituły katedralnej; zm. 2 (14) marca 1856 r. w Maciejowie²⁶¹.

PUCHALSKI CYPRIAN WIKTORYN, s. Wincentego; ur. 16 września 1799 w Królestwie Polskim, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Żytomierzu (20 października 1817–1822); święcenia kapłańskie przyjął w 1822; mansjonarz przy katedrze żytomierskiej (1822–1828); proboszcz w Krasnopolu (1828–1882); wicedziekan dekanatu żytomierskiego; kanonik honorowy żytomierskiej kapituły katedralnej; zm. 2 grudnia 1882²⁶².

RAFAŁOWICZ ALEKSANDER, ur. w 1795 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie uzyskał w Lubarze; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (31 grudnia 1818–1821); święcenia kapłańskie przyjął w 1821; wikariusz i komendarz (1821–1837), administrator (1837–1828) i proboszcz (1838–1867) w Wieleńskich; administrator w Olewsku (1838–1839) i Narodyczach (1840–1841); wicedziekan [1832–1836] i dziekan [1849] owrucki; delegat sądowy dla powiatu owruckiego; zm. w 1867²⁶³.

RAZUTOWICZ DOMINIK, ur. w 1785; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Ołyce (1806–1809); święcenia kapłańskie przyjął w 1809; wikariusz w Ołyce (1809–1813); komendarz w Opalanie (1813–1821) i Włodzimierzu (1822–1829); pleban

- w Turzysku [1831–1838); administrator w Lubomlu (1832–1833) i Kowlu [1836–1838); wicedziekan dekanatu włodziemskiego (1820–1829) i dziekan dekanatu kowelskiego [1731–1838); delegat sądowy dla powiatu kowelskiego; kanonik honorowy ołyckiej kapituły kolegiackiej i łuckiej kapituły katedralnej; posiadał stopień magistra teologii; zm. w 1838²⁶⁴.
- RESZCZYŃSKI LUDWIK, s. Mateusza i Kunegundy z d. Reszkiewicz; ur. 25 sierpnia 1771; święcenia kapłańskie przyjął w 1795; wikariusz [1801–1809), komendarz (1 czerwca 1809–1813) i pleban (1813–1837) w Krzywiniu; dziekan ostrogski (1813–1837) i również (19 kwietnia 1817–1837); wizytator delegowany kościołów i klasztorów; delegat sądowy dla powiatu ostrogskiego; kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej; zm. 7 października 1837 w Krzywiniu²⁶⁵.
- ROMAŃSKI NEPOMUCEN OCD, delegat do sądów „capitalis” I i II departamentu [1831–1832]; zm. w 1859²⁶⁶.
- ROSIŃSKI (ROSSIŃSKI) FRANCISZEK, ur. w 1799 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (18 września 1821–1824); święcenia kapłańskie przyjął w 1824; wikariusz w Bazalii (1824–1827) i Ostrogu (1827–1833); proboszcz w Ptyczy [1836–1848); zm. w 1848²⁶⁷.
- ROSZKOWSKI FRANCISZEK, ur. w 1812 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; alumn seminarium duchownego w Ołyce (8 września 1829–1830) i Łucku (1830–1832)²⁶⁸.
- ROSZKOWSKI MAKSYMILIAN, ur. w 1807 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Klewaniu; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchownych w Ołyce (22 września 1825–1828), Łucku (1828–1831) i Wilnie (1831–1834), studiował teologię w sekcji teologicznej Wydziału Nauk Moralnych i Politycznych Uniwersytetu Wileńskiego, a po jego rozwiązaniu – w Akademii Duchownej (uzyskał stopień kandydata teologii); święcenia kapłańskie przyjął w 1834; wykładowca łaciny w łuckim seminarium
- 264 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 403, k. 3v; *Directorium...* (1810–1839).
- 265 DARO f. 171, op. 1, sp. 10, k. 70v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 17, k. 350–364; *Directorium...* (1802–1839); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 155–156.
- 266 *Directorium...* (1832, 1860).
- 267 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 917, k. 8v–9; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 89v–90; *Directorium...* (1823–1848).
- 268 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 257v; *Directorium...* (1832).

269 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 1v; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 82v-83; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 211, k. 14v-15; *Directorium...* (1827-1879); Ю. Білоусов, *op.cit.*, s. 101; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 325-326; J. Wolczański, *op.cit.*, s. 247.

270 *Directorium...* (1832); P.R. Jankiewicz, *op.cit.*, s. 258, 287, 289, 313, 348, 350.

duchownym (1834-1837); wikariusz katedralny w Łucku (1837-1858); kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej (od 1838); kanclerz (1858-1865), scholastyk (1865-1866) i kantor (1866-1867) kapituł katedralnych (łuckiej i żytomierskiej); dziekan dekanatu łuckiego (1849-1858); administrator parafii w Jałowiczach (1853-1861); egzaminator diecezjalny (1858-1867); asesor Rzymskokatolickiego Kolegium Duchownego w Petersburgu (1861-1877); administrator diecezji łuckiej i żytomierskiej (19 stycznia - 17 sierpnia 1878); odznaczony Orderem św. Stanisława 2 klasy; zm. 17 lipca 1878 r. w Żytomierzu²⁶⁹.

RÓŻAŃSKI GERARD, ur. w 1773; gwardian we Włodzimierzu Wołyńskim (27 kwietnia 1817 - 30 kwietnia 1820); gwardian w Winnicy (30 kwietnia 1820 - 6 maja 1821); wikariusz [1826-1827), gwardian oraz komendant (7 maja 1827 - 2 maja 1830) w Uściługu; gwardian i komendant w Starym Konstantynowie (23 października 1831 - 5 maja 1833); zm. w 1839²⁷⁰.

RUTKOWSKI TOMASZ, ur. w 1804 w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkole dominikańskiej w Lubarze; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1826) i Seminarium Głównym w Wilnie, równocześnie studiując teologię na tamtejszym uniwersytecie (1826-1830), uzyskując stopień magistra teologii; święcenia kapłańskie przyjął w 1830; wikariusz (1830-1832) i wicedziekan (1832-1836) katedry łuckiej; wiceregens (1831-1832) i wykładowca teologii moralnej (1831-1834) w łuckim seminarium duchownym; delegat sądowy (1833-1836); asesor w Rzymskokatolickim Kolegium Duchownym w Petersburgu (1836 - 31 sierpnia 1839); angelista i kaznodzieja przy katedrze łuckiej (1839-1842); prokurator łuckiego seminarium duchownego (1840-1842); kanonik gremialny (1834-1845), scholastyk (1845-1858) i kustosz (1858-1871) łuckiej kapituły katedralnej; kanonik wicekustosz (1853-1854), kanonik kaznodzieja (1854-1855) oraz kustosz (1855-1871) żytomierskiej kapituły

- katedralnej; egzaminator diecezjalny (1847–1867) oraz cenzor kazań (1852–1871); zm. w 1871²⁷¹.
- SAGATOWSKI STANISŁAW, ur. w 1797 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (4 października 1818–1823); święcenia kapłańskie przyjął w 1823; wikariusz katedralny w Łucku (1823–1825); administrator (1825–1829) i pleban [1831–1846] w Radziwiłłowie; zm. w 1846²⁷².
- SAWZDROWICZ (SAUZDROWICZ) MIKOŁAJ OSA, przeor i komendarz w Kodni [1831–1833]²⁷³.
- SAYKOWICZ (SZAYKOWICZ, SAJKOWICZ) ANTONI, ur. 11 lipca 1761; święcenia kapłańskie w obrządku grecko-unickim przyjął 6 listopada 1793 r.; koadiutor plebana przy cerkwi w Koniuchach (1793–1797); po przejściu na obrządek łaciński został wikariuszem w Horochowie (1797–1803), a później w Porycku (1803–1842); zm. w 1842²⁷⁴.
- SCHABOWSKI JAKUB, ur. w 1762; przygotowywał się do kapłaństwa w łuckim seminarium duchownym (1792–1794); święcenia kapłańskie przyjął w 1794; wikariusz w Sielcu (1794–1797); wikariusz we Włodzimierzu (1797–1798); pleban w Swojczowie (1798–1838); delegat sądowy dla powiatu włodzimierskiego [1831–1838]; zm. 30 grudnia 1837 (11 stycznia 1838 r.) w Swojczowie²⁷⁵.
- SERAFINOWICZ BALTAZAR OCarm, przeor i komendarz w Toporzyszczu [1831–1832]²⁷⁶.
- SEREYKO (SEREJKO) SZYMON, ur. w 1779; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1808–1810); święcenia kapłańskie przyjął w 1810; wikariusz (1810–1813), komendarz (1813–1833) i proboszcz [1836–1850] w Ratniem; administrator w Kamieniu Koszyrskim [1838–1847]; zm. w 1850²⁷⁷.
- SIENKIEWICZ GWIDON OFMConv, ur. 22 lutego 1793; pierwsze śluby złożył 15 lipca 1815; studiował teologię na Uniwersytecie Wileńskim, gdzie otrzymał stopień kandydat teologii; święcenia kapłańskie przyjął 6 marca 1817 w Szydłowie; gwardian w Korcu [1830–1832]; przebywał klasztorze międzyrzeckim [1834]²⁷⁸.
- 271 DAŻO f. 96, op. 1, sp. 5, k. 13v–14; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 386, k. 8v–9; *Directorium...* (1831–1872); P. Grabarczak, *op.cit.*, s. 326; W. Worotyński, *op.cit.*, t. 2, s. 282–283.
- 272 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 496, k. 60v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 5v–6; *Directorium...* (1821–1847).
- 273 *Directorium...* (1832–1833).
- 274 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 200a, k. 728; *Directorium...* (1802–1843); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 157.
- 275 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 200a, k. 710v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 357, k. 8; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 980, k. 4; *Directorium...* (1802–1839); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 157.
- 276 *Directorium...* (1832).
- 277 *Directorium...* (1809–1851).
- 278 *Cathalogus... OFMConv* (1830, 1832, 1834).

²⁷⁹ DAŻO f. 96, op. 1, sp. 5, k. 15v–17; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 6v–7; *Directorium...* (1825–1867).

²⁸⁰ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 231, k. 6; *Directorium...* (1802–1846); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 158.

²⁸¹ *Directorium...* (1832).

SIESTRZEWITOWSKI KASPER, ur. w 1794 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkole powiatowej w Łucku oraz liceum wołyńskim w Krzemieńcu; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (6 listopada 1819–1820) i Seminarium Głównym w Wilnie (1820–1824), równocześnie studiując teologię na tamtejszym uniwersytecie (uzyskał stopień magistra teologii); święcenia kapłańskie przyjął w 1824; wikariusz przy katedrze łuckiej (1824–1827); wykładowca kaznodziejstwa w łuckim seminarium duchownym (1824–1825); administrator w Jampolu (1827–1836); kanonik gremialny (1834–1851), kantor (1851–1858), archidiakon (1858–1865) i prepozyt (1865–1866) łuckiej kapituły katedralnej; kantor (1853–1858), archidiakon (1858–1865) i prepozyt (1865–1866) żytomierskiej kapituły katedralnej; asesor (1846–1858) i oficjał (1858–1866) w diecezji łuckiej i żytomierskiej; egzaminator diecezjalny (1849–1858); cenzor kazań (1865–1866); asesor w Rzymskokatolickim Kolegium Duchownym w Petersburgu (1839–1842); zm. w 1866 r.²⁷⁹

SILKIEWICZ MICHAŁ, ur. 8 listopada 1769 w Żdiarach, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w domu rodzinnym; najprawdopodobniej kształcił się w unickim seminarium we Włodzimierzu; święcenia kapłańskie w obrządku grecko-unickim przyjął z rąk bp. Arseniusza Główniewskiego, biskupa włodzimierskiego (biskup pomocniczy diecezji włodzimiersko-brzeskiej); przeszedł na obrządek łaciński 9 grudnia 1795; kapelan w Szelwowie, par. Koniuchy (1795–1846); zm. 6 (18) kwietnia 1846 w Szelwowie²⁸⁰.

SKAZIMIEROWSKI ANTONI OP, przeor i komendant w Kulczynach [1831–1832]²⁸¹.

SKIBICKI MICHAŁ CM, ur. 18 października 1798 w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Tykocinie (1 września 1814–1819); wstąpił do misjonarzy 27 sierpnia 1819 w Wilnie; przebywał na formacji w klasztorze wileńskim (1819–1821); nauczyciel łaciny, języka polskiego i religii w szkole powiatowej w Krasławiu (1821–1822);

teologię studiował w Wilnie (1822–1825); przyjął święcenia niższe 1 czerwca 1823; nauczyciel łaciny, języka polskiego i rosyjskiego oraz religii w Zasławiu (3 września 1823–1825); przyjął święcenia: subdiakonatu – 21 lutego 1825, diakonatu – 24 lutego 1825, i prezbiteratu – 1 marca 1825 (z rąk bp. Dederki, w kolegiacie ołyckiej); profesor teologii dogmatycznej, egzegezy Pisma Świętego, administracji sakramentów w żytomierskim seminarium duchownym (8 kwietnia 1826–1832); regens seminarium w Żytomierzu (1831–1832); egzaminator diecezjalny (1826–1829)²⁸².

SKIERNIEWSKI (SKIRNIEWSKI) MICHAŁ, ur. w 1760 r. w rodzinie „ruskiej szlachty”; uczył się w szkołach jezuickich i pijarskich; w 1777 wstąpił do pijarów; w 1789 sekularyzował się i został przyjęty do diecezji kijowskiej; kapelan w wojsku rosyjskim; kanonik kijowski; audytor kurii biskupa pińskiego K.K. Cieciszowskiego (1795–1798); kanclerz (1798–1816), kustosz (1816–1817) i dziekan (1817–1831) łuckiej kapituły katedralnej; scholastyk ołycki (1807–1831); asesor w konsystorzu łuckim (1801–1802); asesor w Kolegium Duchownym w Petersburgu (1801–1804); wizytator kościołów i klasztorów diecezji łuckiej i żytomierskiej; regens w seminarium w Ołyce (1806–1818), w którym uczył teologii dogmatycznej i historii kościelnej; prepozyt klewański (1797–1831); dziekan rówieński (1814–1817); zm. 19 kwietnia (1 maja) 1831 w Klewaniu²⁸³.

SKIPAROWICZ ANTONI, ur. w 1801 na Żmudzi, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium ołyckim (26 października 1827–1830); święcenia kapłańskie przyjął w 1830; wikariusz przy kolegiacie ołyckiej (1830–1832); komendarz w Krupcu (1832–1833); zm. ok. 1835²⁸⁴.

SKULSKI MICHAŁ, latynista; mieszkał przy kościele parafialnym w Swojczowie (1801–1807); kapelan w Świniarzynie, par. Kisielin (1807–1833)²⁸⁵.

SKULSKI SZYMON, ur. w 1772; do kapłaństwa przygotowywał się najprawdopodobniej w unickim seminarium

282 CDIAUK f. 1044, op. 1, sp. 30, k. 7v–8; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 265v–266; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 335.

283 *Directorium... (1802–1832)*; M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 158–159; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 340.

284 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 972, k. 13v–14; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 170v; *Directorium... (1832)*.

285 *Directorium... (1802–1833)*.

286 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 228, k. 20; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 407, k. 3v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 980, k. 4; *Directorium...* (1802–1838); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomiarska...*, s. 159.

287 *Directorium...* (1825–1833); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 336.

288 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 90, k. 2–2v; *Directorium...* (1821–1860, 1874).

289 *Directorium...* (1832–1843); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 340.

duchownym we Włodzimierzu (1794–1795); święcenia kapłańskie przyjął w obrządku grecko-unickim w 1795; przeszedł na obrządek łaciński; kapelan w Watynie, par. Skurcze [1801–1810]; wikariusz w Swojczowie (1810–1837); zm. 17 (29) sierpnia 1837 w Swojczowie²⁸⁶.

SNARSKI MATEUSZ CM, s. Wojciecha; ur. na Białostoczczyźnie, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Grodnie (1810–1811) i Tykocinie (1811–1814); do zgromadzenia wstąpił 24 października 1814 w Wilnie; studiował teologię w *seminarium internum* w Wilnie (1815–1819); święcenia kapłańskie przyjął 21 września 1819 w Wilnie; wykładowca filozofii w wileńskim seminarium duchownym (1819–1820); wykładowca teologii dogmatycznej i historii Kościoła w seminarium duchownym, a także kapelan szkoły powiatowej w Krasławiu (1820–1822); wykładowca teologii moralnej, kaznodziejstwa, literatury łacińskiej, ceremonii kościelnych i śpiewu w seminarium duchownym w Żytomierzu (1822–1825); egzaminator diecezjalny [1824–1825]; prefekt przy kościele św. Józefa w Zasławiu [1831–1833]²⁸⁷.

SOBIECH WOJCIECH, s. Józefa; ur. w 1798 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (10 marca 1818–1822); święcenia kapłańskie przyjął w 1822; wikariusz w Oleksińcu (1822–1831); komendarz (1831–1833) i proboszcz [1836–1859] w Wyżgrodku; jako emeryt mieszkał w Wyżgrodku, pełniąc obowiązki mansonarza (1859–1864); zm. ok. 1872²⁸⁸.

SOBOLEWSKI TADEUSZ (TEODOZJUSZ), ur. w 1803 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkole jezuickiej w Romanowie (1815–1820), a później w Klewaniu (1820–1822); alumn seminarium duchownego w Łucku (10 października 1829–1835); święcenia kapłańskie przyjął 23 marca 1835; wikariusz przy katedrze łuckiej (marzec–wrzesień 1835); wykładowca w seminarium duchownym w Ołyce (3 września 1835–1841); kanonik ołycki (1836–1842); zm. w 1842²⁸⁹.

SOSNICKI (SOŚNICKI) GRZEGORZ, ur. w 1792; przygotowywał się do kapłaństwa w łuckim seminarium duchownym [1797]; wikariusz włodzimierski [1801–1802]; wikariusz przy katedrze w Łucku (1802–1814); komendarz (1814) i administrator (1814–1817) w Horochowie; wikariusz przy katedrze łuckiej (1818–1819); katecheta w szkole powiatowej w Klewaniu (1819–1826); administrator klewański (1822); wikariusz w Ołyce (1826–1828); kanonik kaznodzieja świąteczny w kapitule kolegiackiej w Ołyce (1829–1831); zm. 22 marca (3 kwietnia) 1831 w Ołyce na cholera²⁹⁰.

STANCZYK (STAŃCZYK) JÓZEF CM, s. Michała; ur. 19 maja 1787 w Popielach, pow. traszkuński, w rodzinie szlacheckiej; do zgromadzenia wstąpił w 1809 w Wilnie; formację do święceń oraz kurs filozofii odbył w studium zakonnym w Zaslawiu; w tym czasie był nauczycielem w szkole parafialnej w Zaslawiu (1810–1812); święcenia kapłańskie otrzymał w 1814; wykładowca teologii dogmatycznej, historii Kościoła, egzegezy Pisma Świętego i kaznodziejstwa w żytomierskim seminarium duchownym (1814–1823); prowizor seminaryjny (1815–1823); egzaminator diecezjalny (1815–1823); kapelan szpitala i szarytek oraz katecheta w prowadzonej przez nie szkole w Żytomierzu (1815–1832); prokurator domu siostr miłosierdzia w Żytomierzu [1837]²⁹¹.

STOKOWSKI BAZYLI, ur. w 1804; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1824–1829); święcenia kapłańskie przyjął w 1829; mansjonarz (1829–1827) i wikariusz (wicekustosz) [1827–1845] przy katedrze żytomierskiej; proboszcz w Kulczynach (1825–1879); dziekan dekanatu starokonstantynowskiego (1866–1879); zm. w 1879²⁹².

SUCHOCKI WINCENTY, do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1827–1833); wikariusz w Kowlu [1836–1837]²⁹³.

SYDABROWICZ HIERINIM OFMBern, ur. w 1784; złożył śluby w 1812; święcenia kapłańskie przyjął w 1816;

²⁹⁰ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 328v–329; *Directorium...* (1802–1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 160.

²⁹¹ *Directorium...* (1821–1832); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 336.

²⁹² *Directorium...* (1824–1879).

²⁹³ *Directorium...* (1828–1837).

²⁹⁴ *Elenchus Cleri Regularius Ordinis Minorum S.P.N. Francisci Observantium, Anno 1836, Mensis Novembris 27 die*, Vilnae 1836.

²⁹⁵ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 496, k. 60; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 982, k. 3; DAŻO f. 96, op. 1, sp. 5, k. 9v–10; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 2v–4; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 65v–66; *Directorium...* (1807–1866); „Przegląd Katolicki” 1865, t. 3, nr 4, s. 59–61; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 209, 326.

²⁹⁶ DAŻO f. 178, op. 51, sp. 9, k. 7; *Directorium...* (1802–1833).

gwardian w Dubnie [1831–1832]; spowiednik w Mińsku [1836–1837]²⁹⁴.

SYLWESTROWICZ MICHAŁ, s. Ignacego; ur. w 1793 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkołach we Włodzimierzu i Łucku (do 1810); do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1810–1816); święcenia kapłańskie przyjął w 1816; wikariusz (1816–1818) i angelista (1818–1835) przy katedrze łuckiej; wykładowca: łaciny (1816–1817), teologii moralnej (1817–1818), ceremonii kościelnych (1817–1818), dogmatyki (1818–1834) i historii Kościoła (1818–1834) w łuckim seminarium duchownym; wice-regens łuckiego seminarium duchownego (1818–1829); angelista przy katedrze łuckiej (1820–1829); egzaminator diecezjalny (1817–1865); administrator w Koblunie (1826–1828), Tuczynie (1831–1846) i Połonnem (1846–1847); kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej (od 1827); asesor w konsystorzu diecezji łucko-żytomierskiej (1827–1858); w 1831 r. Wydział Nauk Moralnych i Politycznych Uniwersytetu Wileńskiego nadał mu tytuł doktora teologii; kanonik penitencjarz (1831–1835), scholastyk (1835–1842), archidiacon (1842–1851), dziekan (1851–1858) i prepozyt (1858–1865) łuckiej kapituły diecezjalnej; dziekan (1845–1858) i prepozyt (1858–1865) żytomierskiej kapituły katedralnej; prepozyt infułat kolegiaty w Ołyce (1858–1865); cenzor kazań (1849–1865); zm. 15 października 1865 r.²⁹⁵

SZABŁOWSKI (SZAWŁOWSKI) WALENTY, wikariusz i promotor bractwa różańcowego przy katedrze żytomierskiej [1799–1814]; pleban w Pulinach (1814–1833); wicedziekan dekanatu żytomierskiego; kanonik honorowy żytomierskiej kapituły katedralnej²⁹⁶.

SZULKOWSKI (SÓŁKOWSKI, SZÓŁKOWSKI, SZOŁKOWSKI, SZULKOWSKI) TOMASZ, ur. w 1785; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1805–1808); święcenia kapłańskie przyjął w 1808; promotor bractwa różańcowego w Przewałach (1808–1811); komendarz (1811–1829)

i pleban w Ostrówku [1831–1846]; po zakończeniu posługi komendarza pozostał w parafii jako emeryt (inwalida) (1846–1848); zm. w 1848²⁹⁷.

SZUMOWSKI JÓZEF MIC, s. Wincentego, ur. w 1785; wstąpił do zakonu w 1800; pierwsze śluby złożył w 1801; święcenia kapłańskie przyjął w 1809; prokurator [1813–1818], komendarz (1824–1839) i prezydent (1824–1832) w Berezdowie²⁹⁸.

SZWEDERSKI (SWEDERSKI, SWIDERSKI) ANTONI, s. Jacka; ur. w 1792 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (11 stycznia 1817–1820); święcenia kapłańskie przyjął w 1820; wikariusz w Turzysku (1821–1827) i Ostrogu (1827–1828); komendarz w Nieświczu (1828–1841); komendarz (1841–1850) i proboszcz (1850–1868); egzaminator do otrzymania uprawnień spowiedniczych dla dekanatu krzemienieckiego (1856–1868); kanonik honorowy kapituły łuckiej (od 1853); zm. w 1868²⁹⁹.

SZYDŁOWSKI EUSTACHY SchP, wykładowca w kolegium w Dąbrowicy [1931–1832]; mieszkał w klasztorze międzyrzeckim (1832–1833)³⁰⁰.

SZYMANOWSKI (SZYMANSKI, SZYMAŃSKI) JÓZEF CM, wikariusz w parafii św. Józefa w Zasławiu (1828–1847); egzaminator diecezjalny [1831–1832]; delegat sądowy dla powiatu zasławskiego [1831–1832]³⁰¹.

SZYSZKOWSKI (SZUSZKOWSKI, SZUSKOWSKI) GRZEGORZ, ur. 25 stycznia 1768 w województwie wołyńskim; uczył się w szkole bazylikańskiej w Ostrogu i pijarskiej w Międzyrzeczu Koreckim; przygotowywał się do kapłaństwa w seminarium unickim w Radomyślu; święcenia kapłańskie przyjął 1 maja 1792 z rąk bp. Stefana Lewińskiego, ordynariusza łucko-ostrogskiego; pleban w Kosmaczowie (od 26 grudnia 1793); latynizowany; kapelan przy łacińskiej kaplicy w Kosmaczowie, par. Kazimirka [1799–1850]; zm. w 1851³⁰².

SZYSZKOWSKI WINCENTY, s. Józefa; ur. w 1785; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium

²⁹⁷ *Directorium...* (1808–1846).

²⁹⁸ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 128; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 17, k. 17v–18; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 53, k. 4v; *Directorium...* (1825–1839).

²⁹⁹ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 966, k. 1v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 5v–6; *Directorium...* (1818–1868).

³⁰⁰ *Directorium...* (1832–1833).

³⁰¹ *Directorium...* (1829–1847).

³⁰² DAŻO f. 178, op. 51, sp. 7, k. 561v; *Directorium...* (1802–1850); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomiarska...*, s. 163.

303 *Directorium...* (1808–1832).

304 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 118v–119; *Directorium...* (1825–1833).

305 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 979, k. 2v.

306 *Directorium...* (1830–1833).

307 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 61; *Directorium...* (1811–1832).

308 *Directorium...* (1828–1886).

duchownym w Ołyce (1806–1810); święcenia kapłańskie przyjął w 1810; wikariusz w Ołyce (1810–1817); wiceprokurator ołyckiej kapituły kolegiackiej [1817]; wikariusz w Oleksińcu (1817–1818); komendant w Wyżgrodku [1823–1829]; pleban w Oleksińcu [1831–1843]; dziekan dekanatu krzemienieckiego [1831–1832]; delegat sądowy dla powiatu krzemienieckiego [1831–1832]; kanonik honorowy ołyckiej kapituły kolegiackiej; zm. w 1832³⁰³.

TARCZANOWSKI MICHAŁ, s. Stefana, ur. 20 września 1797 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Żytomierzu (20 kwietnia 1823–1825); święcenia kapłańskie przyjął w 1825; mansonarz przy katedrze żytomierskiej (1825–1831); wikariusz przy kolegiacie ołyckiej (1831–1833); zm. ok. 1835³⁰⁴.

TATUR APOLINARY SchP, wychowawca w szkole pijarskiej w Dąbrowicy (1831–1832)³⁰⁵.

TOMASZEWICZ DEMETRIUSZ SchP, koadiutor administratora parafii w Dąbrowicy [1831–1832]; następnie w klasztorze międzyrzeckim (1831–1833)³⁰⁶.

TROIANOWSKI (TROJANOWSKI) MATEUSZ CM, ur. w 1757; święcenia kapłańskie przyjął w 1786; asystent (1808–1829) i konsultor [1831–1833] w Zasławiu; egzaminator diecezjalny [1831–1832]; wicedziekan dekanatu zasławskiego [1831–1832]³⁰⁷.

TRZESZCZKOWSKI MICHAŁ, ur. w 1803; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Ołyce [1827–1828] i Żytomierzu (1828–1831); święcenia kapłańskie przyjął w 1831; wikariusz katedralny w Łucku (1831–1833); wikariusz w Bereznem [1836–1843], administrator w Kodni (1843–1844); proboszcz w Iwnicy (1844–1845); administrator w Stepaniu (1845–1872); zm. 17 czerwca 1885³⁰⁸.

TUMULEWICZ SZYMON, ur. w 1774; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1809–1811); święcenia kapłańskie przyjął w 1811; komendant w Koblinie (1811–1814); wikariusz i promotor

bractwa w Lubomlu (1814–1824); wikariusz w Mielnicy (1824–1829); komendarz w Hulewiczowie [1831–1838]; wikariusz w Bereźnicy (1838–1847); jako emeryt mieszkał w Bereźnicy (1848–1850) i klasztorze dederkalskim [1855–1856]; zm. w 1856³⁰⁹.

TURZAŃSKI AUGUSTUS OSsT, ur. w 1787; do kapłaństwa przygotowywał się w klasztorze teofipolskim [1813]; minister i komendarz w Beresteczku [1831–1832]³¹⁰.

WARCHOWSKI (WARCHOCKI, WARCHOSKI) JÓZEF, ur. w 1803 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie otrzymał w szkołach w Ołyce; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchowych w Ołyce (25 września 1821–1823) i wileńskim Seminarium Głównym, równocześnie studiując teologię na miejscowym uniwersytecie (1823–1825), w którym uzyskał tytuł magistra teologii; wykładowca łaciny (1825–1826) i teologii moralnej (1826–1827) w łuckim seminarium duchownym; w latach 1827–1828 przebywał w Wilnie, by uzyskać doktorat; przyjął święcenia kapłańskie w 1828; wikariusz przy katedrze łuckiej (1828–1832) i wykładowca z kaznodziejstwa w łuckim seminarium duchownym [1828]; katecheta w szkole powiatowej (1829–1832) i gimnazjum rosyjskim (1832–1834) w Łucku oraz gimnazjum w Kłewanu (1834–1835); proboszcz w Przewałach (1835–1869); administrator w Kowlu (1863–1868); kanonik senior żytomierskiej kapituły katedralnej (1866–1869); egzaminator diecezjalny (1856–1866); wicedziekan (1863–1864) i dziekan (1864–1869) dekanatu kowelskiego; kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej (od 1849); zm. w 1869³¹¹.

WASKOWSKI (WAŚKOWSKI) JÓZEF, s. Michała; ur. w 1800 w rodzinie szlacheckiej; uczył się w szkole jezuickiej w Romanowie; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1 października 1816–1820) oraz w Seminarium Głównym w Wilnie, równocześnie studiując teologię na tamtejszym

309 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 340, k. 14v; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 942, k. 2v; *Directorium...* (1809–1857).

310 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 59v; *Directorium...* (1832).

311 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 48v–49; *Directorium...* (1822–1869); S. Dietrich, *Z przeszłości kaplicy św. Stanisława przy państwowym Gimnazjum w Równem*, „Miesięcznik Diecezjalny Łucki” 1930, t. 5, nr 12, s. 444–445; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 327.

³¹² DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 6v–7; *Directorium...* (1818–1864); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 327.

³¹³ *Directorium...* (1831–1845).

³¹⁴ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 29v–30; DAŻO f. 178, op. 51, sp. 64, k. 14v; *Directorium...* (1823–1878).

³¹⁵ DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 139v–140; *Directorium...* (1826–1837).

³¹⁶ DAŻO f. 90, op. 1, sp. 947, k. 3v; *Directorium...* (1829–1853, 1866).

uniwersytecie (1820–1824), uzyskując tytuł kandydata teologii; święcenia kapłańskie przyjął w 1824; wikariusz katedralny w Łucku (1824–1828); wykładowca łaciny w łuckim seminarium duchownym (1824–1828); wikariusz w Białogrodce (1828–1838); proboszcz we Włodzimierzu (1838–1850); jako emeryt pełnił obowiązki mansonarza we Włodzimierzu (1850–1858, 1861–1862), Horochowie (1858–1859) i Buceniu (1859–1861, 1862–1863), zm. w 1863³¹².

WENCEWICZ (WĘCEWICZ) BERNARD OCarm, przeor i komendarz [1831–1832], wikariusz [1836–1837], przeor i administrator (1837–1839) oraz komendarz (1839–1842) w Annopolu; wikariusz Łabuniu (1842–1845)³¹³.

WIELOBYCKI ROMAN, s. Stanisława; ur. w 1805 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (7 września 1821–1828); święcenia kapłańskie otrzymał w 1828; wikariusz w Równem (1828–1830); komendarz (12 września 1830–1836), administrator [1836–1841] i proboszcz (1841–1877) w Hołobach; administrator w Mielnicy (1842–1843); kanonik honorowy kapituły ołyckiej; zm. w 1877³¹⁴.

WIĘCKOWSKI TOMASZ, ur. w 1806 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Ołyce (2 września 1824–1829); święcenia kapłańskie przyjął w 1829; komendarz w Włodzimierzu (1831–1837); delegat sądowy oraz delegat do komisji szczepienia przeciw ospie dla powiatu włodzimierskiego; zm. ok. 1837³¹⁵.

WISKONT (WISKONTT) HIERONIM OSA, przeor i komendarz w Zaturcach (1828–1832, 1838–1853); zm. w 1865³¹⁶.

WNUKOWSKI WINCENTY, ur. w 1794 r. w guberni grodzieńskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w Grodnie; do kapłaństwa przygotowywał się w Seminarium Głównym w Wilnie – jako kleryk archidiecezji mohylowskiej (1819–1823),

równocześnie studiując teologię na miejscowym uniwersytecie (uzyskał stopień magistra teologii); święcenia kapłańskie przyjął w 1823 (inkardynowany do diecezji łuckiej i żytomierskiej); kapelan wizytek w Romanowie (1823–1830) i Kamieńcu Podolskim (1830–1862); kanonik gremialny (1829–1833), kanclerz (1833–1848) i kanonik senior (4 października 1848–1862) żytomierskiej kapituły katedralnej; zm. 8 lipca 1862 w Kamieńcu Podolskim³¹⁷.

WODZIŃSKI JAN, do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku [1806–1807]; święcenia kapłańskie przyjął w 1807; mansjonarz NMP (1807–1816) i angelista (1816–1832) przy katedrze łuckiej; mieszkał w parafii Turzysk [1836–1843]; kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej; zm. w 1843³¹⁸.

WOLIŃSKI TOMASZ CM, mieszkał przy parafii zasławskiej [1831–1837]³¹⁹.

WOŁOWSKI JAN, ur. w 1789 w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Beresteczku i Lubarze; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1806–1808) oraz w Seminarium Głównym w Wilnie (1808–1812), równocześnie studiując teologię na tamtejszym uniwersytecie, którą ukończył ze stopniem magistra teologii; święcenia kapłańskie przyjął w 1812; angelista przy katedrze łuckiej (1812–1813); wiceregens (1813–1816) oraz profesor teologii moralnej (1813–1816) i kaznodziejstwa (1816–1817) w łuckim seminarium duchownym; kanonik honorowy kapituły łuckiej (od 1821); proboszcz w Horochowie (1817–1853); wicedziekan dek. włodzimierskiego (1821–1823); asesor Rzymskokatolickiego Kolegium Duchownego w Petersburgu (1825–1827); kanonik gremialny (1823–1839), kantor (1839–1845) i archidiacon (1845–1853) żytomierskiej kapituły katedralnej; egzaminator diecezjalny i cenzor kazań (1849–1853); odznaczony brązowym krzyżem za wojnę 1812; zm. 3 maja 1853 r.³²⁰

WOSIŃSKI ANDRZEJ, unita, ur. w 1778; altarysta przy kościele w Bereźnym [1824–1831]³²¹.

317 DAŻO f. 96, op. 1, sp. 5, k. 15v–16; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 69v–70; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 211, k. 8v–9; *Directorium ... (1825–1863)*; W. Worotyński, *op.cit.*, t. 2, s. 288–289.

318 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 496, k. 51v; *Directorium... (1807–1843)*.

319 *Directorium... (1832–1837)*.

320 DAŻO f. 96, op. 1, sp. 5, k. 11v–12; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 67v–68; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 386, k. 3v–4; *Directorium... (1809–1854)*; P. Grabczak, *op.cit.*, s. 327–328; W. Worotyński, *op.cit.*, t. 1, s. 218–219.

321 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 572, k. 3; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 939, k. 2v.

³²² DAŽO f. 90, op. 1, sp. 481, k. 6v-7; *Directorium...* (1832-1833).

³²³ DAŽO f. 90, op. 1, sp. 334, k. 40; DAŽO f. 90, op. 1, sp. 415, k. 19; *Cathalogus...* OFMConv (1830, 1832, 1834); *Directorium...* (1829-1848).

³²⁴ *Directorium...* (1832-1833).

³²⁵ DAŽO f. 90, op. 1, sp. 880, k. 3v; *Directorium...* (1817-1837).

WOYCIECHOWSKI (WOJCIECHOWSKI) ANZELM OCarm, ur. w 1794; wstąpił do zakonu w 1812; złożył pierwsze śluby zakonne w 1814; święcenia kapłańskie przyjął w 1821; kaznodzieja w Łabuniu (1821) i Dorohostajach (1821-1822); przeor w Dorohostajach (1822-1823) i Łucku (1823-1824); przeor i komendantz w Dorohostajach (1824-1832); wikariusz w Koblinie (1832-1833)³²².

WOYCIECHOWSKI MATEUSZ OFMConv., s. Kazimierza; ur. w 1784 w parafii międzyrzeckiej; wstąpił do zakonu w 1800; pierwsze śluby zakonne złożył 30 stycznia 1801; święcenia kapłańskie otrzymał w 1808; kaznodzieja w Szumsku (1808-1810); kaznodzieja w Krzemieńcu (1810-1816); kustosz i sekretarz prowincji (1816-1818); kaznodzieja w Krzemieńcu (1818-1820); gwardian i pleban w Szumsku (1820-1823); gwardian i komendantz w Kodni (1827-1828); gwardian i komendantz w Iwnicy [1828-1839]; wikariusz w Szumsku (1847-1848)³²³.

WOYSZWIŁŁO JOZAFAT SchP, magister studiów i profesor teologii w Dąbrowicy [1831-1832]; mieszkał w klasztorze międzyrzeckim (1832-1833)³²⁴.

WOYTKOWSKI PIOTR, ur. w 1783; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Żytomierzu [1816-1818]; święcenia kapłańskie przyjął w 1818; wikariusz w Równem (1823-1827); komendantz w Aleksandrii (1827-1837); zm. ok. 1837³²⁵.

WROCZYŃSKI STANISŁAW h. Lubicz, ur. w 1778; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1802-1803); święcenia kapłańskie przyjął w 1803; angelista przy katedrze w Łucku (1806-1811); wiceprokurator łuckiej kapituły katedralnej [1811]; kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej (od 1811); asesor konsystorza łuckiego (1817-1827); kanonik gremialny [1807-1829], kanclerz (1829-1833) i dziekan (1833-1837) katedralnej łuckiej kapituły katedralnej; komendantz [1820-1821] i administrator (1821-1826) w Koblinie; archidiacon kolegiaty

- ołyckiej (wrzesień 1829–1837); posiadał doktorat z teologii; egzaminator diecezjalny; zm. w 1837³²⁶.
- WYROZUMSKI WITALIS OFMBern; administrator i gwardian w Kustyniu (1831–1832)³²⁷.
- WYŻEWSKI MACIEJ, ur. w 1785; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1809–1812); święcenia kapłańskie przyjął w 1812; wikariusz w Połonnem (1812–1833); zm. przed 1835³²⁸.
- WYŻEWSKI STEFAN, latynista; kapelan w Korszowie, par. Nieświcz [1801–1808]; komendarz w parafii Wiszenki (1808–1829); kapelan w Rożyszczach, par. Wiszenki (1832–1833); mieszkał przy kościele w Wiszenkach (1833–1841); zm. w 1841³²⁹.
- ZABOROWSKI GRZEGORZ, ur. w 1804 w guberni wołyńskiej; alumn seminarium łuckiego (24 sierpnia – 18 września 1830) i żytomierskiego (18 września 1832–1839); komendarz w Kodni (1839–1842); wikariusz w Krasnopolu (1842–1848); administrator w Kupielu (1848–1849)³³⁰.
- ZAKRZEWSKI AMBROŻY OSsT, prezydent i komendarz w Szumbarze [1831–1832]; wikariusz w Klewaniu [1836–1837]³³¹.
- ZASSYNOWICZ (ZOSSYNOWICZ) IGNACY, ur. w 1801 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium duchownym w Łucku (1 września 1824–1826); święcenia kapłańskie przyjął w 1826; wikariusz w par. Turzysk (1826–1828); wikariusz katedry łuckiej [1831–1832]; zm. w 1832³³².
- ZAWADZKI DOMINIK OSA, ur. w 1780 w guberni wileńskiej, w rodzinie szlacheckiej; wykształcenie średnie otrzymał w Traszkunach; wstąpił do augustianów w Wilnie w 1796; święcenia kapłańskie przyjął w 1800 w Wilnie z rąk bp. Jana Kossakowskiego; prokurator (1800–1807), wiceprzeor i kaznodzieja (1805–1807) w Radziwiłowie; przeor i kaznodzieja w Zaturcach (1807–1808); kapelan (1808–1811) i administrator (1811–1837) w Boremelu, par. Złoczówka; komendarz i proboszcz w Łysinie (1817–1857); zm. w 1857³³³.
- 326 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 972, k. 12v–13; *Directorium...* (184–1837).
- 327 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 726, k. 4; Wołyńskiak [J.M. Giżycki], *op.cit.*, s. 29–30.
- 328 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 53, k. 62; *Directorium...* (1810–1833).
- 329 *Directorium...* (1802–1841); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 168.
- 330 CDIAUK f. 1044, op. 1, sp. 30, k. 8v; *Directorium...* (1832–1849).
- 331 *Directorium...* (1832–1837).
- 332 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 39; *Directorium...* (1825–1832).
- 333 DAŻO f. 90, op.1, sp. 599, k. 8; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 366v–368; *Directorium...* (1818–1858).

334 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 257v; DAŻO f. 178, op. 7, sp. 144, k. 367v–368; *Directorium...* (1832–1850).

335 *Directorium...* (1802); P.R. Jankiewicz, *op.cit.*, s. 38, 91, 254, 287, 289, 366.

336 *Directorium...* (1802–1832); M. Dębowska, *Diecezja łucka i żytomierska...*, s. 169.

337 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 957, k. 2v; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 27v–28; *Directorium...* (1832).

ZAWADZKI FELICIAN (FELIKS), ur. w 1808 w guberni wileńskiej, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Traskunach (1819–1827); alumn seminariów duchownego w Ołyce (22 września 1827–1830) i Łucku (1830–1834); święcenia kapłańskie przyjął w 1834; wikariusz w Ptyczy (1846–1847); wikariusz (1847–1859) i proboszcz (1859–1884) w Łysinie; zm. 1 kwietnia 1884³³⁴.

ZAWADZKI FRANCISZEK SALEZY OFMCap, ur. w 1783; kaznodzieja w Starym Konstantynowie [1813]; gwardian i proboszcz w Zbrzyziu (6 maja 1821 – 2 maja 1824); gwardian i pleban w Uściługu (2 maja 1824 – 7 maja 1827); przebywał w klasztorze w Kunie (1832); zm. 16 lutego 1852 w Chodorkowie³³⁵.

ZAWALEWICZ TEODOR, latynista; kapelan w Kośkowie, par. w Horodyszczu [1801–1832]³³⁶.

ZIELIŃSKI DOMINIK OP, wikariusz w Kołkach i kaznodzieja klasztoru w Czartorysku [1831–1832]³³⁷.

ZIELIŃSKI JULIAN, ur. w 1797 r. w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; uczył się w Ołyce; do kapłaństwa przygotowywał się w ołyckim (styczeń – 23 września 1816) i łuckim (23 września 1816 – 27 września 1817) seminarium duchownym, oraz Seminarium Głównym w Wilnie, równocześnie studiując teologię na tamtejszym uniwersytecie (27 września 1817–1821), uzyskując stopień magistra teologii; wykładowca łuckiego seminarium duchownego (1821–1822); święcenia kapłańskie przyjął 12 listopada 1822; wykładowca łaciny i śpiewu kościelnego oraz wiceregens seminarium duchownego w Ołyce (1822–1831); wikariusz przy kolegiacie ołyckiej (1822–1828); komendarz w Aleksandrii (1825–1827); wykładowca łaciny w łuckim seminarium duchownym (1831–1837); wikariusz przy katedrze łuckiej (1831–1827); kanonik filozof (1827–1865) i dziekan (1865–1870) w kapitule kolegiackiej w Ołyce; administrator (1828–1831) i pleban (1831–1837) w Kołkach; kapelan w Spiczynkach, par. Pohrebyszcz (1861–1862); rektor w Czerkasach, par. Smiła (1862–1863); kapelan w Hodomiczach, par. Kołki (1863–1864); mansjonarz (1864–1865)

i administrator w Oratowie (1865–1867); rektor w Daszowie, par. Ilińce (1867–1870); zm. w 1870³³⁸.

ZIELONKO (ZIELONKA) TOMASZ, ur. w 1797 w guberni wołyńskiej, w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w seminariach duchownych w Żytomierzu (1824–1828) i Ołyce (26 września 1828–1831); zm. w 1831³³⁹.

ZIEMNOWICZ MARCIN, ur. w 1806 w Galicji, w rodzinie szlacheckiej; alumn seminarium duchownego w Ołyce (2 lipca 1826–1829) i Łucku [1831–1833]; święcenia kapłańskie przyjął w 1833; wikariusz katedralny w Żytomierzu [1836–1837]; wikariusz w Wieleńnikach (1837–1841); komendarz w Owruczu (1841–1850)³⁴⁰.

ZIENKIEWICZ (ZIENKIEWICZ, ZINKIEWICZ) TOMASZ, ur. 9 października 1762 w Łucku; początkowo uczył się w domu rodzinnym, a następnie wraz z synami Józefa Zagurskiego, podkomorzego łuckiego, do kapłaństwa przygotowywał się w grecko-unicim seminarium duchownym w Chełmie (24 lutego 1790–1791); święcenia kapłańskie przyjął 6 kwietnia 1791 w Chełmie z rąk bp. Porfiriusza Ważyńskiego; pleban w Uchowcach (28 kwietnia 1791, instytucja: 28 kwietnia 1792–1797); przeszedł na obrządek łaciński w 1797; kapelan przy kaplicy łacińskiej w Uchowcach, utrzymywanej przez Kajetana Bobrownickiego, szambelana dworu polskiego [1801–1810]; wikariusz w Kowlu (1810–1817); komendarz we Włodzimiercu (1817–1833); kapelan w Bereźnicy [1836–1837]; zm. w 1837³⁴¹.

ŻEBROWSKI HILARION SchP, prefekt szkoły w Międzyrzeczu Koreckim [1831–1832]³⁴².

ŻERA (ZERA) GRZEGORZ, s. Rocha, ur. 11 lutego 1768 w Radziszewie Królach, w par. Winna, k. Drohiczyna; uczył się w Drohiczynie; do kapłaństwa przygotowywał się w seminarium ołyckim (1793–1796); święcenia kapłańskie przyjął 26 czerwca 1796; wikariusz przy kolegiacie ołyckiej (1796–1809); komendarz (25 czerwca 1809–1830) i proboszcz (1830–1848) w Szpanowie; kanonik honorowy kolegiaty w Ołyce (przed 1815); zm. w 1848³⁴³.

338 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 673, k. [2v]; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 89v–90; *Directorium...* (1817–1871); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 341; W. Worotyński, *op.cit.*, t. 2, s. 290.

339 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 235v; *Directorium...* (1825–1832).

340 DAŻO f. 178, op. 4, sp. 85, k. 171v, 257v; *Directorium...* (1828–1850).

341 DAŻO f. 178, op. 51, sp. 6, k. 241v–243; *Directorium...* (1832–1837); J. Kania, *op.cit.*, s. 289–290.

342 *Directorium...* (1832).

343 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 311, k. 11v; *Directorium...* (1810–1849).

344 *Directorium...* (1832–1866).

345 DAŻO f. 90, op. 1, sp. 867, k. 7v–8; DAŻO f. 90, op. 1, sp. 917, k. 8v–9; DAŻO f. 178, op. 4, sp. 67, k. 6v–7; *Directorium...* (1821–1842).

346 DAŻO f. 178, op. 51, sp. 47, k. 5; *Directorium ...* (1816–1885); P. Grabczak, *op.cit.*, s. 328; W. Worotyński, *op.cit.*, t. 2, s. 31, 292.

ŻUCZKOWSKI AUGUSTYN OP, przeor i komendarz w Owrczu [1831–1832]; wikariusz w Korcu (1844–1860); wikariusz w Berezdowie (1860–1865); zm. w 1865³⁴⁴.

ŻYRYCKI (ZYRYCKI) ALEKSANDER, ur. w 1800 w rodzinie szlacheckiej; do kapłaństwa przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (18 sierpnia 1820–1825); święcenia kapłańskie przyjął w 1825; wikariusz w Koblinie (1825–1826); wikariusz przy katedrze łuckiej (1826–1828) i kolegiacie w Ołyce (1828–1829); wikariusz w Ostrogu (1829–1830); administrator [1831–1832] i proboszcz (1832–1839) w Koblinie, a później, po przeniesieniu siedziby parafii, w Młynowie (1839–1842); zm. w 1842³⁴⁵.

ŻYRYCKI JAN, ur. w 1796; uczył się w szkole jezuickiej w Romanowie; do święceń kapłańskich przygotowywał się w łuckim seminarium duchownym (1815–1817) oraz Seminarium Głównym w Wilnie (1817–1821), gdzie równocześnie studiował teologię na tamtejszym uniwersytecie, uzyskując stopień magistra teologii; święcenia kapłańskie przyjął w 1822; wikariusz przy katedrze łuckiej oraz wykładowca łaciny w łuckim seminarium duchownym (1822–1826); administrator w Hołobach (2 lutego 1826–1828); komendarz (1828–1829) i pleban (1829–1861) w Mielnicy; proboszcz w Lubomlu (1861–1863) i Kołkach (1863–1884); wicedziekan dekanatu kowelskiego (1858–1863); egzaminator diecezjalny (1856–1863); dziekan łucki (1863–1880); cenzor kazań (1863–1880); scholastyk kapituły ołyckiej (1866–1884); kanonik honorowy łuckiej kapituły katedralnej (od 1858); zm. 30 marca 1884³⁴⁶.

BIBLIOGRAFIA

I. ŹRÓDŁA

A. ŹRÓDŁA RĘKOPIŚMIENNE

Archiwum i Biblioteka Krakowskiej Kapituły Katedralnej w Krakowie [AKKK]

sygn. Ł. 1, Wizyta Kościoła Głównego wraz Parafialnego Łuckiego... [1796].

Archiwum Misjonarzy na Stradomiu w Krakowie [AMS]

b. sygn., Ordo seu series alumnorum Seminarii Cracoviensis conscriptus anno Domini 1677 die 25 januarii [-1801].

Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy w Kijowie [CDIAUK]

sygn. f. 1044, op. 1, sp. 30, Wizyta generalna Seminaryum Dyecezalnego Żytomierskiego uczyniona 1830 Roku, m[iesią]ca Października.

sygn. f. 1045, op. 1, sp. 127, [Opis wizytacyjny kościoła parafialnego w Nowogrodzie Wołyńskim, 1830].

sygn. f. 1045, op. 2, sp. 302, Opisanie Kościoła Parafialnego Kazimierzckiego, Roku 1849 miesiąca sierpnia dnia 9 sporządzone.

sygn. f. 1045, op. 2, sp. 304, Opisanie Kościoła Parafialnego Rówieńskiego w Roku 1849 – dnia 19 maja.

sygn. f. 1045, op. 2, sp. 305, Wizyta Kościoła Parafialnego Derażeńskiego, 5tej Klasy, z Roku 1849.

sygn. f. 1045, op. 2, sp. 310, Wizyta Generalna Derażeńskiego Rzymsko Katolickiego Parafialnego Kościoła za pięć lat, to jest od 1856o Po 1861 Rok.

sygn. f. 1046, op. 1, sp. 13, Wizyta Jeneralna Kościoła Parafialnego Berdyczowskiego Roku 1830 i 1831 Dopelniona.

Państwowe Archiwum Obwodu Rówieńskiego w Równem [DARO]

sygn. f. 171, op. 1, sp. 10 [Ekstrakty ksiąg metrykalnych dekanatów ostrońskiego i rówieńskiego za 1837 rok].

Państwowe Archiwum Obwodu Żytomierskiego w Żytomierzu [DAŽO]

sygn. f. 90, op. 1, sp. 200a, Wizyty i Opisania Kościołów Świeckich [diecezji pińskiej i łuckiej] od r. 1796 do r. 1816.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 228, Wizyty dekanalne w Pięciu Kościołach Parafialnych; Wisznieckim, Sokulskim, Torczyńskim, Skureckim i Nieświckim w pierwszej Części Dekanatu Łuckiego położonych, 1801 Roku odprawioney. Rapporta.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 294 [Opis wizytacyjny świeckich kościołów dekanatu krzemienieckiego, 1817].

sygn. f. 90, op. 1, sp. 231, Wizyta Kościoła parochialnego Koniuskiego... odprawiona Dnia 30 Nowembra Roku 1801.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 237, Opisanie Kościoła Ołyckiego, Jego funduszów, Dóbr, Sum, Dochodów i innych szczególności do Instrukcyi od głównej Zwierzchności danej stosujące się, 1802.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 247, Wizyta Dziekańska Kościoła Parafialnego Bereznickiego w Powiecie y Dekanacie Łuckim Będącego, Dnia 26 Novembra 1807 Roku Zaczęta, sprawdzona.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 251, Wizyta Dekanalna Kościoła Parafialnego y Kollegium Dąbrowickiego Pod Rządem i Starunkiem WW. Ichm. XX. Pijarów..., Roku 1807, Dnia 21 Novembra zaczęta i sprawdzona.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 254 [Opis wizytacyjny parafii diecezji łuckiej, 1807].

sygn. f. 90, op. 1, sp. 311, Wizyta Kościoła Alexandryjskiego [w] 1818 r.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 321, Wizyta Generalna Kościoła y Klasztoru Xięży Karmelitów Dorohostayskich [w] 1818 r.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 323, Wizyta Klasztoru Dubieńskiego PP. Karmelitanek [w] 1828 r[oku].

sygn. f. 90, op. 1, sp. 333, Wizyta Kościoła parafialnego Kołodneńskiego [w] 1818 r[oku].

sygn. f. 90, op. 1, sp. 334, Wizyta Klasztoru XX. Franciszkanów Krzemienieckich, 1818.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 340, Wizyta Kościoła Lubomelskiego [w] 1818 r[oku].

sygn. f. 90, op. 1, sp. 358, Wizyta Generalna Kościoła Parafialnego Sokulskiego... Dnia Siedemnastego Decembra Tysiąc Osmset Osmnastego Roku dopełniona.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 390, Wizyta Kościoła parafialnego Kowelskiego [w] 1819 r.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 403, Wizyta Generalna Kościoła Parafialnego Opalińskiego, 6 Września 1819 Roku expedywana.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 408, Wizyta Generalna Kościoła Parafialnego Swoyczowskiego dnia 25 Października 1819 Roku expedywana.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 415, Wizyta Generalna Kościoła Zakonno Parafialnego Szumskiego WW. OO. Franciszkanów Roku 1819 dnia 30 Septembrea Odprawiona.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 481, Akt Wizyty Kościoła Zakonno Parafialnego Dorohostayskiego XX. Karmelitów [z] R[ok]u 1822o.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 484, Wizyta Kościoła Parafialnego Zabłocieckiego [z] 1822 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 496, Wizyta Kościoła Katedralnego Łuckiego, 1822 Roku.

- sygn. f. 90, op. 1, sp. 521, Exemplarz Generalnej Wizyty Kościoła Parafialnego Białozoreckiego w Powiecie Krzemienieckim Roku 1823 Dnia 6 Septembra Dopełniony.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 525, Exemplarz Wizyty Generalnej Kościoła Świeckiego parafialnego Wyżrodeckiego Leżącego w powiecie Krzemienieckim dopełniony w Roku 1823m Dnia 300 Septembra.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 528, Wizyta Generalna Kościoła Horyńgrodzkiego Parafialnego R[oku] 1823 dnia 25 Augusta Podana.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 535, Wizyta Generalna Kościoła Złoczwieckiego..., [w] Roku 1823 Uczyniona.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 572, Opisanie Kościoła Parafialnego Berezneńskiego [z] 1824 Roku.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 588, Opis Kościoła Parafialnego Krupieckiego w czasie Wizyty... w Roku 1824 w Dniu 27 miesiąca Października dopełniony, zrobiony.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 599, Opis Kościoła Parafialnego Łysińskiego... Dnia 11 Novembra 1824 Roku uczyniony.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 673, Akt Wizyty Kościoła Parafialnego Alexandryjskiego [w] Roku 1826.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 712, Exemplarz Wizyty od Kolegiaty Ołyckiej w Roku 1826 spisany.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 726 [Opis wizytacyjny kościoła parafialnego w Aleksandrii, 1827].
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 844, Opis Kościoła Parafialnego Zabłockiego [w] Roku 1829 sporządzony.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 851, Akta Wizyty Klasztoru Franciszkańskiego Krzemienieckiego [w] Roku 1829 sporządzone.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 867, Wizyta Kościoła Parafialnego Ostrońskiego [w] Roku 1829.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 880, Jeneralna Wizyta Kościoła Parafialnego Alexandryjskiego w Roku 1830.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 881, Opisanie Kościoła Parafialnego Buceńskiego 1830 Roku.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 882, Exemplarz Wizyty Kościoła Świeckiego Parafialnego Białozureckiego [w] 1830 Roku sporządzony.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 906, Akt Wizyty Generalnej Klasztoru WW.OO. Bonifratrów Łuckich roku 1830. Otobris 10 dnia Dopełniony.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 917, Wizyta Kościoła Parafialnego Ostrońskiego [w] 1830 roku napisana.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 921, Opis kościoła i klasztoru radziechowskiego [w] Roku 1830.
- sygn. f. 90, op. 1, sp. 935, Opisanie Kościoła Parafialnego Bereznickiego Rzymsko Katolickiego, co do Budowy, Sprzętów, Funduszków,

Obowiązków z Tychże wynikających niemney i Zabudowań Plebanalnych y Ekonomicznych w Roku 1831 Uczynione.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 936, Opis Kościoła Świeckiego Parafialnego Białozoreckiego [w] Roku 1831 sporządzony.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 938, Opis Kościoła Buceńskiego, 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 939, Wizyta Kościoła Dereźneńskiego za Rok 1831.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 940, Opisanie Kościoła i Klasztoru Warkowickiego WW. OO. Bernardynów, [w] Roku 1831 Sporządzone.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 941, Opis Kościoła Świeckiego Parafialnego Wyżrodeckiego [w] Roku 1831 Sporządzony.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 942, Opis Kościoła Hulewiczowskiego, 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 943, Opisanie Kościoła y Klasztoru WW. PP. Karmelitanek Dubienschich w Roku 1831.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 944, Opis Kościoła Parafialnego Dorohostajskiego w Roku 1831 Zdziałany.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 945, Opis Kościoła Zakonno-Parafialnego Dederkalskiego OO. Reformatów [w] Roku 1831 sporządzony.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 946, Wizyta Kościoła Parafialnego Złoczowieckiego w Roku 1831 podana.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 947, Opis Kościoła Parafialnego y Klasztoru Zaturzeckiego Zakonu Świętego Oycy Augustyna w Powiecie Włodzimierskim położonych w 1831 Roku sporządzony.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 948, Opis Kościoła Parafialnego Zabłocieckiego uczyniony [w] 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 949, Opis Kościoła Lycealnego Krzemienieckiego..., [w] 1831 Roku sporządzony.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 950, Akta Wizyty Klasztoru Franciszkańskiego Krzemienieckiego [w] roku 1831 Sporządzone.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 951, Opis Kaplicy Parafialney Kuniowskiej w czasie Wizyty Jeneralney... Uczyniony, Dnia 30 octobris 1831 roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 953, Opis Kościoła Parafialnego Korytnickiego z Roku 1831.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 954, Wizyta Kościoła Kowelskiego, Roku 1831.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 956, Opisanie Kościoła Kamiennie Koszyrskiego, 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 957, Wizyta Kościoła Parafialnego Kołkowskiego z Roku 1831.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 958, Wizyta Kościoła Parafialnego Klewańskiego za rok Pański 1831.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 959, Opis Kościoła Lubomlskiego, 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 960, Opis Kościoła Parafialnego Litowizkiego uczyniony [w] 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 963, Akt Wizyty Klasztoru y Szpitala Braci Bonifratrów Łuckich za Rok 1831.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 964, Wizyta Kościoła i Klasztoru Panien Brygidek Łuckich [w] Roku 1831 Sporządzona.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 965, Wizyta Kościoła Parafialnego Międzyrzeckiego XX. Piiarów z Roku 1831.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 966, Opisanie Kościoła Parafialnego Nieświckiego [w] 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 967, Opisanie Kościoła i Klasztoru Niewierkowskiego XX. Dominikanów 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 968, , Opis Kościoła Nabrusieckiego [w] 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 970, Opis Kościoła Opalińskiego [w] 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 971, Wizyta Kościoła Parafialnego Ostrońskiego za rok 1831.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 972, Wizyta Kościoła Kolegiaty Ołyckiej [w] 1831 Roku sporządzona.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 973, Opis Kościoła Przewalskiego [w] 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 975, Wizyta Kościoła Parafialnego Świeckiego Horyngrodzkiego za Rok 1831.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 976, Opisanie Kościoła Parafialnego Ratneńskiego, 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 978, Opisanie Kościoła Parafialnego Sokulskiego... w Roku 1831 uczynione.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 979 [Opis kościoła parafialnego i klasztoru pijarów w Dąbrowicy za rok 1831].

sygn. f. 90, op. 1, sp. 980, Opis Kościoła Parafialnego Swoyczowskiego [w] 1831 R[ok]u uczyniony.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 981, Opisanie Kościoła Parafialnego Skoreckiego [w] 1831 R[ok]u.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 982, Opis Kościoła Parafialnego Tuczyńskiego... Dnia 22 Grudnia 1831 Roku dopełniony.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 983, Opisanie Kościoła Parafialnego Rzymsko-Katolickiego Torczyńskiego... w Roku 1831 uczynione.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 984, Opis Kościoła i Klasztoru XX. Kapucynów Uściługskich za Rok 1831.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 985, Opis Kościoła Zakonno-Parafialnego Szumskiego [w] Roku 1831 sporządzony.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 986, Opis Kościoła Janowickiego, 1831 Roku.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 1009, Wizyta Generalna Kościoła i Klasztoru Xięży Dominikanów Łuckich, Roku 1832.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 1011, Akt Wizyty Kościoła i Klasztoru OO. Bonifratrów Łuckich za Rok 1832 uczynionej.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 1012, Akt Wizyty Kościoła i Klasztoru XX. Trynitarzów Łuckich..., za rok 1832 uczyniony.

sygn. f. 90, op. 1, sp. 1013, Wizyta Kościoła Katedralnego Łuckiego [w] 1832 roku.

- sygn. f. 90, op. 2, sp. 7, Opisanie wizytacyjne kościołów parafialnych guberni wołyńskiej, 1807.
- sygn. f. 96, op. 1, sp. 5 [Formularzowe spisy duchowieństwa żytomierskiej kapituły katedralnej oraz wikariuszy katedry żytomierskiej, 1852–1875].
- sygn. f. 178, op. 4, sp. 17 [Opis kościołów parafialnych i klasztorów diecezji łuckiej, 1800–1813].
- sygn. f. 178, op. 4, sp. 53 [Raporty dziekanów i plebanów o stanie kościołów i klasztorów po zakończeniu wojny, 1813].
- sygn. f. 178, op. 4, sp. 67 [Kancelaria biskupa łuckiego. Informacje o stanie szkół parafialnych i seminariów duchownych, 1820–1825].
- sygn. f. 178, op. 4, sp. 85 [Kancelaria biskupa łuckiego. Informacje o stanie szkół parafialnych i seminariów duchownych, 1825–1841].
- sygn. f. 178, op. 7, sp. 144 [Formularzowe spisy duchowieństwa diecezji łuckiej i żytomierskiej, 1843–1853].
- sygn. f. 178, op. 7, sp. 211 [Formularzowe spisy duchownych: prałatów i kanoników oraz dziekanów, 1852].
- Sygn. f. 178, op. 7, sp. 386 [Formularzowe spisy prałatów, kanoników i dziekanów diecezji łuckiej i żytomierskiej, 1846].
- sygn. f. 178, op. 51, sp. 7, Wizyty Jeneralne Kościołów Świeckich Dekanatów: Żytomierskiego, Owruckiego, Nowogrodwołyńskiego i Rówieńskiego, od r. 1799 do 1809.
- sygn. f. 178, op. 51, sp. 9, Wizyta Generalna Kościoła Żytomierskiego 1799 r. czyniona.
- sygn. f. 178, op. 51, sp. 14, Wizyty i Opisanie Kościołów Zakonnych [1802–1810].
- sygn. f. 178, op. 51, sp. 17, Wizyta Kościoła Zakonnego razem y Parafialnego Berezowskiego WW.XX. Maryanów [z] Roku 1818o Uczyniona.
- sygn. f. 178, op. 51, sp. 20, Wizyta Kościoła Katedralnego Żytomir[skiego] uczyniona [w] 1818 r[ok]u.
- sygn. f. 178, op. 51, sp. 47, Stan tak Duchowny iako i Ekonomiczny Kościoła Rzymско Katolickiego Łacińskiego Parafialnego Hołobskiego z Roku 1827.
- sygn. f. 178, op. 51, sp. 48, Wizyta Kościoła Katedralnego Żytomierskiego, [1827].
- sygn. f. 178, op. 51, sp. 53, Wizyta Kościoła Parafialnego i Klasztoru Berezowskiego XX. Maryanów [z] 1828 Roku.
- sygn. f. 178, op. 51, sp. 64, Wizyta Kościoła Hołobskiego [w] 1832 Roku.
- sygn. f. 178, op. 51, sp. 70, Wizyta Klasztoru Lubarskiego Xięży Dominikanów Za Rok 1830ty.

B. ŻRÓDŁA DRUKOWANE

Calendarium Liturgicum Dioecesium Luceoriensis et Żytomiriensis nec non Ecclesiarum P. Podoliensis... Anno Domini 1884–1885 servandum, Żytomiriae 1883–1884.

Calendarium Liturgicum Dioecesium Luceoriensis et Żytomiriensis nec non Ecclesiarum per Podoliam... Anno Domini 1886 servandum, Żytomiriae 1885.

Directorium Divini officii recitandi missarumque celebrandarum pro Ordine Fratrum Minorum S.P. Francisci Conventualium in annum Domini MDCCCXXX–MDCCCXXXVIII conscriptum, Vilnae [1829–1837].

Directorium Horarum Canoniarum et Missarum pro Dioecesi Luceoriae et Żytomiriensi in Annum Domini MDCCCLXXII–MDCCCXXV, Kioviae 1871–1874.

Directorium Horarum Canoniarum et Missarum pro Dioecesi Luceoriensi in Annum Domini MDCCCLIII–MDCCCLVIII, Vilnae 1852–1858.

Directorium Horarum Canoniarum et Missarum pro Dioecesi Luceoriensi in Annum Domini bissextilem MDCCCLX, Vilnae 1859.

Directorium Horarum Canoniarum et Missarum pro Dioecesi Luceoriensi in Annum Domini MDCCCLXIII–MDCCCLXV, Vilnae 1862–1864.

Directorium Horarum Canoniarum et Missarum pro Dioecesi Luceoriensi et Żytomiriensi in Annum Domini 1876–1878, Varsaviae [1875–1877].

Directorium Horarum Canoniarum et Missarum pro Dioecesi Luceoriensi et Żytomiriensi in Annum Domini 1879, Żytomiriae 1878.

Directorium Horarum Canoniarum et Missarum pro Dioecibus Luceoriensi et Żytomiriensi nec noc pro Ecclesiis G. Podoliae in Annum Domini bissextilem 1880–1883, Żytomiriae 1879–1882.

Directorium Horarum Canoniarum et Missarum SS. pro Dioecesi Luceoriensi in Annum Domini MDCCCLXI–MDCCCLXII, Vilnae 1860–1861.

Directorium Horarum Canoniarum et Missarum SS. pro Dioecesi Luceoriae et Żytomiriensi in Annum Domini MDCCCLXVI–MDCCCLXVII, Vilnae 1865–1866.

Directorium Horarum Canoniarum et Missarum SS. pro Dioecesi Luceoriae et Żytomiriensi in Annum Domini MDCCCLXVIII–MDCCCLXIX, Kioviae 1867–1868.

Directorium Officii Divini ac Missarum ad usum Diaecesis Luceoriensis pro Anno Domini MDCCCII–MDCCCIV, MDCCCVII–MDCCCXVIII... Conscriptum ac Editum, Luceoriae [1801–1803, 1806–1817].

- Directorium Officii Divini ac Missarum ad usum Diaecesis Luceoriensis pro Anno Domini MDCCCXXI, MDCCCXXIII–MDCCCXXIV–..., Berdiczoviae [1820, 1822–1823].*
- Directorium Officii Divini ac Missarum ad usum Diaecesis Luceoriensis pro Anno Domini MDCCCXXV–MDCCCXXIX, MDCCCXXXII–MDCCCXXXIII... Conscriptum ac Editum, Luceoriae [1824–1828, 1831–1832].*
- Directorium Officii Divini ac Missarum ad usum Dioecesis Luceoriensis pro Anno Domini MDCCCXXXVII, MDCCCXXXIX, MDCCCXLI–MDCCCXLIV... conscriptum ac editum, [Berdiczoviae 1836, 1838, 1840–1843].*
- Directorium Officii Divini ac Missarum ad usum Dioecesis Luceoriensis pro Anno Domini MDCCCXLV–MDCCCXLIX... conscriptum ac editum, Vilnae 1844–1848.*
- Directorium Officii Divini ac Missarum ad usum Dioecesis Luceoriensis pro Anno Domini MDCCCXLV–MDCCCXL... conscriptum ac editum, Vilnae 1844–1849.*
- Directorium Officii Divini et Missarum pro Dioecesi Luceoriensi in Annum Domini MDCCCLI–MDCCCLII, Vilnae 1850–1851.*
- Elenchus Cleri Regularius Ordinis Minorum S.P.N. Francisci Observantium, Anno 1836, Mensis Novembris 27 die, Vilnae 1836.*
- Kalendarium Liturgicum Dioecesium Luceoriensis et Żytomiriensis nec non Ecclesiarum P. Podoliae... Anno Domini 1884 servandum, Żytomiriae 1883.*

II. OPRACOWANIA

- Barcik M., *Księża doktorzy honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego (1809–1931)*, „Analecta Cracoviensia” 1986, s. 521–533.
- Beauvois D., *Szkołnictwo polskie na ziemiach litewsko-ruskich 1803–1832*, t. 2: *Szkoły podstawowe i średnie*, tłum. I. Kania, Rzym–Lublin 1991.
- Bilousov Iu., *Kiivs'ko-Zhitomirska rims'ko-katolitska eparkhiia. Istorichnii naris*, Zhitomir 2000.
- Charitanowa E., *Z dziejów polskiej kolonii w Permie w XIX i początkach XX wieku*, „Niepodległość i Pamięć” 1998, t. 5, nr 2 (11), s. 77–96.
- Dębowska M., *Diecezje łucka i żytomiarska w pierwszych latach istnienia. Wybrane zagadnienia*, Lublin 2014.
- Dębowska M., *Kapituła katedralna w Łucku w dokumentach z przełomu XVIII i XIX wieku*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2012, t. 98, s. 67–96.
- Dębowska M., *Kapituła kolegiacka w Olyce 1919–1940. Materiały*, Kraków 2017.

- Dębowska M., *Rządy biskupa Kaspra Kazimierza Cieciszowskiego w niekanonicznej diecezji pińskiej (1795–1798)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 2013, t. 100, s. 181–203.
- Dietrich S., *Z przeszłości kaplicy św. Stanisława przy Państwowym Gimnazjum w Równem*, „Miesięcznik Diecezjalny Łucki” 1930, t. 5, nr 12, s. 443–458; 1931, t. 6, nr 1, s. 23–26; 1931, t. 6, nr 2, s. 57–60; 1931, t. 6, nr 3, s. 78–82.
- G.I. [Giżycki J.M.], *Materyały do dziejów Akademii Połockiej i szkół od niej zależnych*, Kraków 1905.
- Grabczak P., *Seminaria duchowne łucko-żytomierskiej diecezji 1798–1842*, Biały Dunajec–Ostróg 2006.
- Jankiewicz P.R., *XVIII-wieczne klasztory kapucyńskie na Ukrainie*, Kraków 2014.
- Juczka S., *Klerycy z ziem polskich, litewskich i pruskich święceni w Rzymie (XVI–pocz. XX w.) na podstawie kwerendy rzymskiej wykonanej wspólnie z ks. Henrykiem Gerlicem*, Wrocław 2018.
- Kania J., *Katalog alumnów Seminarium Diecezji Chełmskiej obrządku grekokatolickiego studiujących w latach 1778–1833*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 1990, t. 59, s. 247–404.
- Kopiczko A., *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1825–1821*, cz. 1, Olsztyn 2000.
- Kumor B., *Podhorodeński (Bożydar Podhorodeński) Paweł Łukasz Jan Kant* [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 4, J. Chwalczewski, I. Dąbrowski (red.), Kraków 1938, t. 27, Wrocław–Warszawa–Kraków 1983, s. 97–98.
- Kumor B., *Ustrój i organizacja Kościoła polskiego w okresie niewoli narodowej (1772–1918)*, Kraków 1980.
- Mandziuk J., *Herbert Mammert* [w:] *Słownik polskich teologów katolickich*, H.E. Wyczański (red.), Warszawa 1981, s. 40–41.
- Müller W., *Diecezje w okresie potrydenckim* [w:] *Kościół w Polsce*, t. 2: *Wiek XVI–XVIII*, J. Kłoczowski (red.), Kraków 1969, s. 55–258.
- Petrani A., *Nauka prawa kanonicznego w Polsce w XVIII i XIX wieku*, Lublin 1961.
- Prokop K.R., *Sylwetki biskupów łuckich*, Biały Dunajec–Ostróg 2001.
- Radwan M., *Carat wobec Kościoła grekokatolickiego w zaborze rosyjskim 1796–1839*, Lublin 2004.
- Rashin A.G., *Naselenie Rossii za 100 let (1811–1913 gg.)*. *Statisticheskie ocherki*, S.G. Strumilina (red.), Moskwa 1956.
- Rittner R., *Prawo kościelne katolickie*, Lwów 1878.
- Rubakin N.A., *Rossii a vsifrah. Strana. Narod. Sosloviia. Klassy. Opyt statisticheskoi kharakteristiki soslovno-klassovogo sostava naseleniia russkago gosudarstva*, Sankt-Peterburg 1912.
- Shostak I., *Luts'ko-Zhitomir'ska dietszeziia naprikintsi KhVIII-u pershii polovini KhIKh stolit'*, Bilii–Dunaets'–Ostrig 2005.

- S[obieszczański] F.M., Kulikowski Jan [w:] *Encyklopedia powszechna*, t. 16, Warszawa 1864, s. 437–438
- Szczepaniak J., *Diecezja kamieniecka w świetle schematyzmu na 1831 rok (3)*. *Duchowieństwo*, „Textus et Studia” 2021, nr 1 (25), s. 41–138.
- Szczepaniak J., *Duchowieństwo diecezji krakowskiej w XVIII wieku. Studium prozopograficzne*, Kraków 2010.
- Wanat B.J., *Klasztor karmelitów bosych w Berdyczowie na Ukrainie. Studium monograficzne*, Kraków 2007.
- Wołczański J., *Katalog grobów duchowieństwa rzymskokatolickiego, ormiańskokatolickiego i greckokatolickiego oraz i siostr zakonnych na cmentarzach w Żytomierzu, Czerniowcach i Odessie*, „Nasza Przeszłość” 2001, t. 95, s. 357–399.
- Wołoczko L., Czerniawski W., *Ksiądz Jan Onoszko (1765–1848), profesor Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego, kresowy społecznik*, „Lublin. Kultura i Społeczeństwo” 2014, t. 11, nr 5 (61), s. 59–63.
- Wołyński [Giżycki J.M.], *Zniesione kościoły i klasztory rzymsko-katolickie przez rząd rosyjski w wieku XIX-tym w diecezji łuckiej, żytomierskiej i kamienieckiej (gub. wołyńskiej, kijowskiej i podolskiej)*, „Nova Polonia Sacra” 1928, t. 1, s. 1–312.
- Worotyński W., *Seminarium Główne w Wilnie, t. 1: Powstanie i pierwszy okres dziejów (1803–1816)*, Wilno 1935.
- Worotyński W., *Seminarium Główne w Wilnie, t. 2: Drugi okres dziejów i zniesienia (1816–1833)*, Kraków 1938.
- Wysocki S., *Seminarium Zamkowe w Krakowie, jego dzieje i rozwój*, Lwów 1910.
-